

Riksdagens protokoll

2011/12:105

Fredagen den 27 april

Kl. 09.00 – 13.56

Protokoll
2011/12:105

1 § Anmälan om återtagande av platser i riksdagen

Tredje vice talmannen meddelade

att *Eliza Roszkowska Öberg* (M) skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 1 maj, varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för *Björn Samuelson* (M) och

att *Fredrik Lundh Sammeli* (S) skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 2 maj, varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för *Tomas Nilsson* (S).

2 § Meddelande om svar på skriftliga frågor

Tredje vice talmannen meddelade att med anledning av att tisdagen den 1 maj är en helgdag skulle skriftliga frågor som lämnats in före fredagen den 27 april kl. 10.00 besvaras senast torsdagen den 3 maj.

3 § Anmälan om inkommet protokollsutdrag från utskott

Tredje vice talmannen anmälde att ett utdrag ur prot. 2011/12:28 för tisdagen den 24 april i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag inkommit från miljö- och jordbruksutskottet.

4 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2011/12:FPM134 Monti II-förordningen *KOM(2012)130* till arbetsmarknadsutskottet

2011/12:FPM135 Direktiv om genomförande av utstationeringsdirektivet *KOM(2012)131* till arbetsmarknadsutskottet

5 § Anmälan om inkommen granskningsrapport från Riksrevisionen

Tredje vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport inkommit från Riksrevisionen:

RiR 2012:9 Effektivitetsmätning som metod för att jämföra arbetsförmedlingskontor

6 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2011/12:144 till utbildningsutskottet

Motioner
2011/12:MJ12–MJ15 till miljö- och jordbruksutskottet
2011/12:MJ9–MJ11 till miljö- och jordbruksutskottet
2011/12:N8 och N9 till näringsutskottet

Svar på interpellationer

7 § Svar på interpellation 2011/12:322 om inspektionen för strategiska produkter

Anf. 1 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Fru talman! Jonas Sjöstedt har frågat mig om jag var införstådd med ISP:s deltagande vid möten mellan FOI och Saudiarabien när de ägde rum eller, om så inte var fallet, när jag fick kännedom om detta. Jonas Sjöstedt har också frågat om jag har tagit ställning till frågan om det är förenligt med ISP:s roll som tillståndsmyndighet att myndigheten närvarar vid förhandlingar mellan köpare och säljare i affärer som omfattas av myndighetens tillståndsansvar samt om jag avser att vidta någon åtgärd med anledning av vad som framkommit om den information som ISP har lämnat till EKR om företaget SSTI.

ISP är en statlig, oberoende myndighet med uppdrag inom svensk utrikes- och säkerhetspolitik. Fokus ligger på kontroll och tillsyn av strategiska produkter, hantering av riktade sanktioner och internationellt samarbete, samt stöd och bistånd inom dessa områden. ISP arbetar efter de lagar som riksdagen beslutat, efter EU-förordningar och efter de åtaganden som finns inom det internationella samarbetet.

En viktig förutsättning för ISP:s uppdrag är ett nära och aktivt samarbete med andra myndigheter och med europeiska och multilaterala samarbetsorgan, samt en kontinuerlig dialog med svenska industri- och teknikföretag och en rad organisationer.

I exportkontrollprocessen har ISP fortlöpande kontakter med försvarsindustrin och andra intressenter, främst vid regelbundna företagsmöten, vilka ger tillfälle till diskussion kring förutsättningarna för export. ISP deltar även vid möten i Regeringskansliet och tar emot utländska delegationer i syfte att redogöra för hur den svenska exportkontrollen fungerar. Att detta är en viktig och central del i ISP:s uppdrag och roll är

jag givetvis väl medveten om. Jag får inte löpande information om vilka möten ISP medverkar vid, men låt mig konstatera att ISP:s generaldirektör varit tydlig med att han inte deltagit vid några förhandlingsmöten mellan FOI och Saudiarabien.

Exportkontrollrådets uppgift är att bedöma exporten av försvarsmateriel och eventuella tillståndspliktiga internationella samarbeten. ISP:s generaldirektör samråder med Exportkontrollrådet i de ärenden som denne bestämmer ska läggas fram för samråd. Vid Exportkontrollrådets sammanträden redovisar Utrikesdepartementet allmänna bedömningar av läget i de köparländer som är aktuella. Försvarsdepartementet medverkar med bedömningar avseende ärendenas försvarspolitiska betydelse. Generaldirektören kan även kalla andra experter.

Jag har kontaktat ISP för att säkerställa att verksamheten inom EKR sköts i enlighet med gällande riktlinjer och gängse rutiner, och jag har inte funnit någon anledning att ifrågasätta de försäkringar jag fått om att så är fallet. Jag har därför för närvarande inte för avsikt att vidta några ytterligare åtgärder.

Anf. 2 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman och handelsministern! Jag tackar för svaret, men tyvärr är det ett svar som väcker fler nya frågor än det besvarar. Låt mig sammanfatta.

Ewa Björling var föredragande i regeringen när den beslutade att FOI skulle få gå vidare med vapenfabriksprojektet som konsult åt bulvanföretaget SSTI. Ewa Björling har gett uppgifter till medierna om krigsmaterielexporten till Saudiarabien, varav några är grovt vilseledande och andra direkt felaktiga. Hon skrev tillsammans med före detta försvarsministern Sten Tolgfors en debattartikel där hon gav sken av att det var en nyhet för dem att SSTI var ett bulvanföretag, trots att hon hade känt till det i flera år.

Ewa Björling är ansvarig minister för myndigheten ISP, som har gett tillstånd till bulvanföretaget SSTI att lagerhålla och handla med vapen trots att företaget bara finns på papperet. Företaget var skrivet i en privat lägenhet i Hägersten men fick tillstånd att tillhandahålla bland annat torpeder, bomber och ammunition för eldrörsvapen. ISP har även undanhållit relevant information till riksdagens ledamöter i Exportkontrollrådet angående bulvanföretaget SSTI:s kopplingar till FOI. ISP, som Björling ansvarar för, har suttit med i möten då affärer har gjorts upp mellan FOI och Saudiarabien. Detta har skett trots att ISP är en tillståndsmyndighet för sådana affärer.

Det senare kommenterar Ewa Björling med att ISP:s generaldirektör säger att han inte har deltagit i några förhandlingsmöten mellan FOI och Saudiarabien. I minnesanteckningarna från ett möte den 26 juni 2008 framgår dock klart och tydligt att ISP:s generaldirektör satt med på ett möte mellan FOI och Saudiarabiens representant general Nasser. Att Björling förnekar att generaldirektören suttit med i förhandlingsmöten låter för mig som den typ av vilseledande, glidande formuleringar som har blivit något av regeringens kännetecken i denna skandal. På mötet den 26 juni 2008 mellan FOI och Saudiarabien diskuterades olika tänkbara upplägg för affären, och parterna enades om en viss modell. Minnesanteckningarna finns att ladda ned på *Ekots* hemsida.

Så till frågan om informationen till EKR. ISP:s ledning kände till de nära kopplingarna mellan FOI och bulvanföretaget SSTI men valde att undanhålla denna information när de informerade ledamöterna i EKR om affären. Ewa Björlings svar på min fråga om detta är att hon inte har någon anledning att ifrågasätta ISP:s rutiner. Det skulle alltså vara opöbematiskt att en myndighet undanhåller relevant information från riksdagens representanter i EKR. Det är mycket anmärkningsvärt.

Anmärkningsvärt är också Ewa Björlings minnesluckor angående om hon har känt till bulvanföretaget och i så fall när. *Ekots* reportrar har frågat henne vad hon kände till om SSTI när regeringsbeslutet togs i juni 2009. Ewa Björlings svar är att hon inte minns. Vapenfabriksprojektet har då varit kantat av problem under en längre tid, och relationen till Saudiarabien är därför spänd. Enligt FOI:s tidigare generaldirektör kände Ewa Björlling till det spända läget runt vapenfabriksprojektet. Björlling ska under sina resor ha försökt lugna saudierne och hitta en lösning.

Så kommer plötsligt ett helt nytt företag som löser upp hela knuten så att FOI åtminstone på papperet slipper hjälpa saudierne direkt och i stället kan bli konsulter. Att regeringen då inte skulle ha ställt ens de mest grundläggande frågor om företaget verkar otroligt. Ewa Björlings svar är att hon inte minns vad hon visste om SSTI:s roll. Att FOI skulle vara konsult åt ett företag som de har extremt nära kopplingar till borde naturligtvis utesluta varje form av tillstånd från regeringen.

Nu vill jag veta: Kan Björlling utesluta att hon kände till kopplingarna när regeringen fattade detta beslut?

Anf. 3 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Fru talman! När jag anmälde mig till den här interpellationsdebatten för ett par dagar sedan hade jag lite funderingar på vilket svar som skulle komma från statsrådet. När jag läser svaret blir jag inte så där jätteglad men samtidigt inte heller så överraskad. Det är inte så mycket nytt, utan det är upprepningar av det som tidigare är känt. Och egentligen är det inga svar.

Kännetecknande för många av debatterna om Saudiaffären har varit att det har varit väldigt svårt att få raka svar eller något slags upplysning om vad som egentligen har hänt – och vad som fortfarande pågår, antar jag.

Jag tycker att framför allt ISP:s sätt att hantera Exportkontrollrådet är en sådan sak som man borde lyfta fram ibland, att man borde titta på vad som egentligen händer i EKR. Jag sitter i Exportkontrollrådet så jag har lite inblick i hur det ser ut. Men det som man förundras över är det som inte kommer upp. Det är det som man skulle kunna ifrågasätta.

Det finns två saker när det gäller Exportkontrollrådet som är speciella. Dels får vi information om en massa saker som egentligen inte är så relevanta, för det är beslut som är fattade, dels får vi inte veta allting när vi ställer frågor. Det är sådant som jag tycker är oerhört märkligt. Det kanske mest märkliga är den enorma sekretessen runt Exportkontrollrådet och oviljan att öppna för en ordentlig debatt om försvarsexport, speciellt till diktaturer. Saudiarabien är en sådan sak som har luftats mycket nu och som bland annat är anledningen till den här debatten, men det finns ett antal andra affärer 25 år tillbaka i tiden som hela tiden lyfts upp.

I slutändan hittar man det som kanske är kärnan i det här: Var sätter vi i Sverige en moralisk gräns? Där har statsrådet ett ansvar som ledamot i en regering som i dag faktiskt är positiv till att exportera vapen till diktaturer. Någonstans i gränslandet runt ISP:s roll finns också moralen i vad vi tillåter våra myndigheter att göra.

Vi vet också att det i dag finns ett antal fler myndigheter som håller på med detta. För ett par år sedan inrättades en helt ny myndighet under Försvarsdepartementet, Försvarsexportmyndigheten, som egentligen jobbar med att främja försvarsexport. Då är frågan om rollerna här blir så glidande att man inte vet var man hamnar någonstans. Det kan vara så att man då gör saker som man egentligen inte ska göra och som bryter mot lagen, men man kanske inte vet om det.

Jag skulle vilja ha svar på frågorna: Varför sekretessen i EKR? Och var finns den moraliska gränsen för vår vapenexport från Sveriges sida?

Anf. 4 HANS LINDE (V):

Fru talman! Tack, handelsministern, för svaret på Jonas Sjöstedts interpellation!

Turerna kring det så kallade projekt Simoom börjar bli alltmer märkliga. Det är hemliga planer på att bygga en vapenfabrik i en av vår tids värsta diktaturer, det är hemliga bulvanföretag, det är finansiering genom lån från försvarets säkerhetstjänst Must och därtill en regering som utmärks för sin oförmåga att lägga korten på bordet.

Hitintills verkar den borgerliga regeringen ha valt att ha strutsen som förebild för sin krishantering. Carl Bildt talar om hela affären som en hägring. Handelsminister Ewa Björling talar i dag om att ”allt följt gällande riktlinjer och gängse rutiner”. Men om nu inga felaktigheter har begåtts, om projekt Simoom varit fullständigt oproblematiskt i alla dess delar, varför då detta hemlighetsmakeri? Hitintills har denna borgerliga regering inte släppt ifrån sig ett kommatecken av information frivilligt. Det har varit upp till svenska medier att gräva fram uppgift efter uppgift. I stället har regeringen, inklusive handelsminister Ewa Björling, undanhållit information, tummat på fakta och vid flera tillfällen gett direkt felaktig information om samarbetet med Saudiarabien.

Samtidigt får man konstatera att grundproblemet i den här historien inte är Ewa Björlings oförmåga att komma med direkt och tydlig information, utan det är att vi har en regering som bedriver en vapenexport och en handelspolitik där man helt har tappat perspektiven. Målet om att öka den svenska exporten har blivit överordnat kampen för demokrati och mänskliga rättigheter.

Vänsterpartiet bad för en tid sedan Riksdagens utredningstjänst att titta på Ewa Björlings utlandsresor. Mellan oktober 2007 och september 2010 genomförde Ewa Björling ett besök i Latinamerika, två i Kina och två i Indien. Under samma period gjorde Ewa Björling 26 besök i Nordafrika och Mellanöstern. Hon besökte bland annat Libyen, Egypten, Bahrain, Förenade Arabemiraten, Tunisien och Saudiarabien – alla länder som vi nu mycket väl känner till efter ett år av folkliga protester mot de auktoritära styrena.

Samtidigt vet vi mycket lite om vad Ewa Björling egentligen gör på de här resorna, för Ewa Björling är ju lite av regeringens Greta Garbo. Hon är nästan omöjlig att få en intervju med, och hon skyr offentlighet-

ens ljus. Jag kan efter sex år i riksdagens utrikesutskott säga att det har varit nästan omöjligt att få en debatt med Ewa Björling utanför denna kammare. Gång på gång har debatt efter debatt om Ewa Björlings handelspolitik ställts in.

Några saker har trots allt läckt ut från Ewa Björlings resor, tack vare en duktig svensk journalistkår.

År 2009 ledde Ewa Björling en handelsdelegation till diktaturen Syrien. I delegationen ingick bland annat det svenska företaget Ericsson, som lyckades sälja ett mobilsystem som kallas Ranos som regimen i Damaskus just nu använder för att övervaka sin egen befolkning och spåra upp oppositionella. År 2009 besökte också Ewa Björling med en handelsdelegation Libyen. Då var huvudsyftet att förmå diktaturen att köpa övervakningssystem från det svenska Rymdbolaget. År 2009 hann handelsministern dessutom med att ta initiativet till ett tio år långt samarbete med diktaturen Saudiarabien för att kunna leverera bland annat övervakningssystem.

Sammantaget kan vi konstatera, om vi ska vara diplomatiska, att statsrådet knappast varit en handelsresande i demokrati och mänskliga rättigheter.

Sammanlagt har Ewa Björling under de första tre åren som handelsminister gjort tre resor till Saudiarabien. Det väcker frågor, också i det perspektiv som vi diskuterar i dag. Vad gjorde egentligen Ewa Björling under sina tre besök i Saudiarabien mellan 2007 och 2010? Vilka frågor stod på dagordningen? Stod projekt Simoom vid något tillfälle på dagordningen under de tre besök som Ewa Björling gjorde i Saudiarabien mellan 2007 och 2010?

Anf. 5 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Fru talman! Tack för alla frågor! Jag ska försöka besvara så många som jag hinner.

Låt mig börja med att konstatera att jag har full förståelse för att partiledaren för ett av de två partier som vill förbjuda all export av försvarsmateriel agerar precis så som Jonas Sjöstedt gör. Jag förstår att Vänsterpartiet tar varje chans att misstänkliggöra den myndighet, Inspektionen för strategiska produkter, som i specifika fall inom ramen för en restriktiv lagstiftning och noggrann prövning har till uppgift att lämna tillstånd för viss export av försvarsmateriel.

En bred majoritet i denna kammare har som bekant en annan inställning. De är inte beredda att med ett snabbt beslut kasta bort decennier av svensk forskning, svenskt ingenjörskunnande och svensk spetskompetens och är inte beredda att riskera vår försvarsförmåga eller vår förmåga att delta i internationella insatser.

Ett fullständigt exportstopp och därpå en nästan garanterad avveckling av den svenska försvarsindustrin tror jag inte är något som går hem i stugorna i Karlskoga, Linköping och Örnsköldsvik eller hos en majoritet av svenska folket, som tycker att det är viktigt att vi har en konkurrenskraftig försvarsindustri. Därför förstår jag att Vänsterpartiet föredrar att lyfta fram en liten del av den egna politiken: förbudet av export till vissa specifika länder. De väljer att misstänkliggöra och förenkla i stället för att berätta om den egna visionen. Det tycker jag är olyckligt.

Jag å min sida vill vara tydlig med att jag välkomnar de granskningsprocesser som nu pågår rörande vissa delar av Sveriges försvarsrelaterade samarbete med Saudiarabien. Jag tror att vi alla tycker att det är bra att de här sakerna reds ut ordentligt efter alla de turer, rykten och missförstånd som har varit, inte minst i KU:s granskning där det finns möjlighet att även titta på uppgifter som omfattas av sekretess. Det välkomnar jag.

Samtidigt vill jag påpeka att jag själv inte funnit något som pekar på att ISP eller dess generaldirektör Andreas Ekman Duse inte ska ha agerat i enlighet med det regelverk, det mandat och den lagstiftning som en bred majoritet i denna riksdag har slagit fast.

Jag hanterar inte enskilda ärenden. Jag ska och får inte lägga mig i prövningen av om en export ska tillåtas eller inte och har ingen direkt roll i utformandet av det underlag som Exportkontrollrådet har att granska och ta ställning till. Men jag har i kontakter med ISP ställt raka frågor och fått raka svar, och inget som har framkommit i den dialogen tyder på att myndigheten har gått utöver de rutiner, riktlinjer och regler som myndigheten har att följa. Jag har inte funnit grund för att betvivla att det skulle stämma.

Jag är stolt över vår svenska försvarsindustri och vår restriktiva och ansvarsfulla exportkontroll. Vi står oss väl internationellt både vad gäller kontroll och vad gäller kunnande och förmåga.

Vi kommer inom kort tillsätta en utredning för att titta på hur vi kan bli ännu bättre inom detta område, lite vassare och mer öppna. Det är bra, och det är en linje som också har brett stöd.

Jag förstår att det är lockande för Jonas Sjöstedt att framställa den statliga myndighet som har till uppgift att i vissa specifika fall efter noggrann prövning lämna tillstånd för en verksamhet som han i grunden är helt emot som tveklaktig och suspekt.

Jag ser inget konstigt med att ISP medverkar till att sprida kunskap om hur de tillståndsprocesser de ansvarar för fungerar och vad de kräver av företagen.

Jag har talat med gd för ISP. Han har berättat om mötet den 26 juni 2008 som det har rapporterats om i medierna. I det fallet rörde det sig om ett möte mellan Sveriges och Saudiarabiens försvarsministerier. Det var ett mellanstatligt möte som ISP kallats till av Försvarsdepartementet för att redogöra för hur svensk exportkontroll är uppbyggd. Även representerer för UD och FOI deltog.

Någon utvärdering av olika projektupplägg gjordes dock inte, intygar ISP för mig. Det fördes inte heller några förhandlingar vid mötet.

Anf. 6 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Jag tackar handelsministern, men jag hade hoppats att Ewa Björling skulle ta tillfället i dag att ge oss svar på alla de frågor som är obesvarade i denna solkiga skandal. Men inga svar kommer.

Jag hade hoppats att vi skulle få höra ett uns självkritik från handelsministern med tanke på hur myndigheten ISP, som ministern ansvarar för, har agerat och med tanke på alla de tvetydigheter och felaktigheter som finns här. Men det finns inte ett spår av självkritik. Tvärtom försvarar handelsministern ISP rakt av.

Vi vet, Ewa Björling, att du har undvikit att tala sanning. Vi vet att du medvetet har vilselett den allmänna opinionen. I en debattartikel av dig och den avgångne försvarsministern Sten Tolgfors lät det som att du inte kände till företaget SSTI. Sedan har du i efterhand fått medge att du gjorde det men glidit på när du fick veta det. Det inger inget förtroende att aktivt sprida osanningar till svenska folket och medierna om en sådan här allvarlig vapenaffär.

Hur ska vi kunna tro att du som minister någonsin kommer att kunna bidra till att sprida ljus över detta och få en bättre ordning på vapenexporten när du i grunden förnekar problemen och inte är beredd att ta tag i dem? Tyvärr tyder inget på att Ewa Björling är beredd att göra det i dag.

Ewa Björling! Du står i dag i samma situation som Sten Tolgfors gjorde dagarna innan han tvingades avgå. Vi vet att du har talat osanning och vilselett den allmänna opinionen. Vi vet att du försvarar ett system som är oförsvarbart. Vi vet att du är ansvarig för ISP som har deltagit i möten mellan FOI och Saudiarabien.

Vi vet också att ISP kände till kopplingen mellan FOI och bulvanföretaget SSTI men inte informerade de folkvalda i EKR om detta. Det är oerhört allvarligt. När de folkvalda ska få information för att kunna ta beslut underlåter man att ge dem relevant information så att de kan ta beslutet på rätt sätt. Men handelsministern har inte ett ord av kritik mot detta. Det är helt häpnadsväckande.

Sedan i förra veckan vet vi också att ISP gav tillstånd till bulvanföretaget att lagrhålla vapen och ammunition, bland annat torpeder, trots att företaget då bara fanns i en lägenhet i ett bostadsområde i Hägersten.

Det ser onekligen ut som att din myndighet ISP har gjort allt man kunnat för att få vapenaffären med Saudiarabien att gå i lås snarare än att vara en objektivt granskande tillståndsmyndighet.

Det här, Ewa Björling, är ditt ansvar. Även om du inte ska känna till varje affär och varje detalj har du det avgörande politiska ansvaret för ISP:s agerande. Men när du försvarar dem och inte har ett ord av kritik mot hur de har agerat tar du inte ditt politiska ansvar för denna affär.

Du har själv gång på gång åkt till diktaturen Saudiarabien. När du får frågan om ni talade om detta projekt väljer du att över huvud taget inte svara. Det förstärker bilden av en regering som inte tar sitt politiska ansvar, som glider undan, som kommer med halvsanningar och som inte är beredd att berätta sanningen om denna affär för svenska folket.

Därför, Ewa Björling, kräver vi att du avgår som minister. Vi tror inte att du någonsin kommer att bidra till att reda ut denna affär.

Vi vill ha en handelsminister som berättar sanningen om vapenaffären med Saudiarabien och en handelsminister som är beredd att se till att ISP fungerar som en oberoende myndighet ska fungera. Sverige har tyvärr inte detta i dag.

Anf. 7 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Fru talman! Jag kan bara instämma i det som Jonas Sjöstedt sade när det gäller svarandet. Det råder uppenbar brist på vilja att sprida något som helst ljus över det som har hänt och fortfarande pågår.

Låt mig återgå till Exportkontrollrådets roll. ISP har som myndighet ett helt självständigt uppdrag att jobba med kontroll av vapenexport, men man har också ett exportkontrollråd att rådfråga. EKR:s roll är omdisku-

terad. Får man inte all information har man ingen möjlighet att ge bra råd. Vad är intressant för ISP?

Det här börjar likna det som hände för några veckor sedan när vi tappade en försvarsminister. Det här kan leda till samma sak.

Det finns ärenden i Exportkontrollrådet som är hemligstämplade men som inte har ett dugg med affärshemligheter eller rikets säkerhet att göra. Det blir en konstig situation i Exportkontrollrådet när vi ska besluta om saker och är osäkra på om ISP ger oss rätt information eller om ISP kan misstänkas undanhålla saker. Det blir en märklig situation för oss som sitter i Exportkontrollrådet.

Granskningen är en kärnfråga. Regeringen som har all information måste lyfta upp den så att vi som folkvalda har en möjlighet att titta igenom vad som händer och vad som ska göras och kontrollera myndigheten och också föra ut det till svenska folket. Sekretessen måste låta så att vi som är folkvalda i Exportkontrollrådet lättare kan berätta vad som händer. Då får vi en öppen debatt.

Har man inga problem moraliskt med att exportera vapen till Saudiarabien ska man stå för det.

Vi vet att svenska folket är kritiskt till export till krigförande länder och diktaturer. Vi måste lyfta debatten ytterligare ett steg och fråga: Var går gränsen för vår vapenexport till andra länder?

Anf. 8 HANS LINDE (V):

Fru talman! Avslöjandena om projekt Simoom, den så kallade Saudiarabienaffären, har varit en av de största politiska skandalerna i år, ja, kanske den största politiska skandalen de senaste åren.

Men när nu riksdagen använder detta tillfälle till att ställa konkreta frågor till ansvarigt statsråd Ewa Björling använder Ewa Björling nästan hela sitt andra anförande till att diskutera Vänsterpartiets syn på försvarsindustrin i Karlskoga. Det är pinsamt för handelsministern.

Jag förstår att handelsministern inte vill ta denna debatt. Hon vill inte svara på frågorna: Vad visste egentligen handelsministern? Vad gjorde handelsministern egentligen under sina tre besök i Saudiarabien mellan 2007 och 2010?

Det här är inte frågor som bara tre representanter från Vänsterpartiet ställer, utan det är frågor som ställs runt om i Sverige och av svenska medier i dag och som handelsministern gång på gång vägrar att svara på.

Om handelsministern vill diskutera vapenexporten är handelsministern välkommen tillbaka till kammaren när utrikesutskottet senare i vår debatterar just svensk vapenexport. Vänsterpartiet har till den debatten presenterat 14 konkreta krav för hur vi vill skärpa lagstiftningen. Ewa Björling är välkommen att för en gångs skull, får jag väl säga, delta i utrikesutskottets debatt.

Handelsministern anklagar Vänsterpartiet för att vi misstänkliggör myndigheter och skyller på tjänstemän när det är precis tvärtom. Har man följt regeringen i medierna de senaste månaderna har regeringen gång på gång av sagt sig sitt ansvar och skyllt på myndigheter och tjänstemän.

Vänsterpartiet ställer i dag konkreta frågor till handelsministern, det statsråd som är ytterst ansvarig för dessa handlingar.

Prot. 2011/12:105
27 april

Svar på
interpellationer

Handelsminister Ewa Björling! Ta möjligheten att svara på frågorna i nästa inlägg! Vad gjorde du i Saudiarabien under dina tre besök mellan 2007 och 2010? Stod projekt Simoom någon gång på dagordningen? Ja eller nej?

Anf. 9 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Fru talman! Jag börjar med att svara på frågan om vad jag gjorde i Saudiarabien vid mina två besök 2008 och mitt besök 2010.

Det som Hans Linde tar upp stod inte på dagordningen. Jag hade inte den typen av möten. Däremot hade jag många möten som handlade om svensk miljöteknik, CSR – corporate social responsibility – mänskliga rättigheter, arbetstagarens rättigheter på arbetsplatsen, miljöhänsyn och hur vi motverkar korruption. Dessutom handlade det om hur vi stärker kvinnligt ledarskap i Saudiarabien – en väldigt svår fråga.

Jag kan försäkra Vänsterpartiet att jag inte har haft möten där den information och det som vi talar om i dag har varit relevant. Det har jag tydligt förklarat för medierna, men det har inte tryckts.

Så till nästa fråga: Varför var det så viktigt att vara i Mellanöstern så många gånger jämfört med flera andra regioner?

Jag tycker att det är viktigt att vi finns på plats i svåra länder och där det är en snårig byråkrati. Det är viktigt att vi som regering är med och öppnar dörrar för företagen för att kunna ha goda och breda handelsrelationer.

Jag har statistik på hur det ser ut i MENA-regionen, OECD-länderna, Tyskland och Norge eftersom det är våra största exportländer. Det tar i snitt 30 dagar att importera till MENA. Det tar tolv dagar till OECD, sju till Tyskland och sju till Norge. Om man tittar på vad det kostar är det per container 1 154 US dollar till MENA, ungefär 1 000 till OECD och betydligt mindre till Tyskland. Ser man på antalet dokument krävs det i snitt sju till MENA-regionen och betydligt färre till de andra. Det visar ganska tydligt varför det är viktigt att vara på plats i svåra länder.

Jag vill poängtera att jag inte är ansvarig för hanteringen av enskilda ärenden. Jag spelar heller ingen aktiv roll i EKR:s hantering av enskilda ärenden. UD medverkar vid EKR:s sammanträden för att redovisa allmänna bedömningar i aktuella länder, men ger inga rekommendationer i specifika ärenden. Jag har kontaktat ISP för att säkerställa att allt har skett i enlighet med gängse rutiner och i överensstämmelse med lag och riktlinjer.

Jag ska också passa på att säga när det gäller det regeringsbeslut som fattades sommaren 2009, där jag var föredragande vid regeringssammanträdet, att ärendet inte har lämnat Försvarsdepartementet. Det brukar fungera så i en sommarregering. Regeringen har över 10 000 ärenden per år att hantera. Alla beslut fattas, som bekant, kollektivt av hela regeringen oavsett om det är en sommarregering, där minst fem ministrar måste vara närvarande, eller inte. Det gör inte att jag är mer ansvarig. Jag är precis lika ansvarig som hela regeringen i dessa frågor. Men det betyder inte att jag har berett ärendet och att jag föredrar och diskuterar ärendet vid sittande regeringssammanträde. Det är redan beslutat på Försvarsdepartementet. Det kan möjligen ha givits en något skev bild av detta.

Det är viktigt att påpeka att ISP är en självständig myndighet. Jag ser till att de följer den lagstiftning som vi gemensamt har beslutat om i

riksdagen. Jag har talat med ISP och fått försäkringar om att så är fallet. Jag hanterar inte enskilda ärenden.

Prot. 2011/12:105
27 april

Anf. 10 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Vänsterpartiet, Moderaterna och regeringen har olika syn på vapenexport till diktaturer. Vi vill inte att Sverige ska exportera vapen till diktaturer. Regeringen har motsatt uppfattning.

Det är inte orsaken till att vi här i dag har kommit fram till att Ewa Björling bör avgå som handelsminister. Orsaken är den fullständigt bristfälliga hanteringen och bristen på ansvarstagande när det gäller vapenaffären med Saudiarabien. Vi kan inte ha en minister som inte berättar sanningen utan vilseleder när hon ska ge en bild av affären till allmänheten. Vi förväntar oss mer när det gäller att berätta hur det egentligen är. Ewa Björling har inte levt upp till det.

Vi begär att den som ansvarar för en myndighet – en myndighet som gör tvivelaktiga saker – ska ta politiskt ansvar. Ewa Björling har inte sagt någonting om att ISP, som ministern ansvarar för, har underlåtit att berätta för de folkvalda i EKR om en kärnpunkt i en mycket känslig vapenaffär. Det är anmärkningsvärt att ministern inte har någonting att säga om den saken. Ministern har inte ens nämnt att man har använt bulvanföretag med tvivelaktig finansiering för att gå runt det normala ansvarstagandet. Ministern vill inte kommentera att ISP sitter med i direkta affärsförhandlingar trots att det ska vara en oberoende myndighet.

Det handlar om politiskt ansvar. Det kan bli fel ibland, men då har man som ansvarig minister ansvar för att reda ut felen och säga: Det gick fel. Nu går vi till botten med detta och ser till att det blir bättre.

Ingenting av det finns i Ewa Björlings brist på svar till oss. Tvärtom, här slätas det över och sägs så lite som möjligt. Svenska folket har rätt att få veta sanningen om Saudiaffären. Den sanningen kommer vi inte att få veta från Ewa Björling, därför bör hon avgå.

Anf. 11 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Fru talman! Jag tackar alla som har deltagit i debatten.

ISP hanterar självständigt enskilda ärenden, givet att de inte överlämnas till regeringen vilket sker mycket sällan. När det sker hanteras enskilda ärenden av utrikesministern. Det är en grundbult i den svenska exportkontrollen. En bred majoritet stod bakom inrättandet av den ordningen när den infördes för ungefär 15 år sedan.

Det finns de som vill politisera exportkontrollen igen och tycker att de över 2 200 ärenden som avser utförsel som inkom till ISP förra året borde återföras till regeringens bord. Jag respekterar den åsikten, även om jag personligen tycker att det är en dålig idé.

Att framställa det som att vi har inrättat den här ordningen för att undkomma ansvar tycker jag är ohederligt. Det finns en lång rad argument för det vettiga i att en självständig myndighet sköter tillståndsprövningen. Det avlastar Regeringskansliet. Det skapar kontinuitet, och det minskar risken för att tillfälliga opinionsyttringar får alltför stort inflytande över processer som bör vara så objektiva och regelstyrda som möjligt.

*Svar på
interpellationer*

Prot. 2011/12:105
27 april

Det kommer snart ett utredningsdirektiv. Jag välkomnar att vi då förhoppningsvis kan få mer transparens i detta. Det tror jag att alla skulle tjäna på.

Som jag sade tidigare välkomnar jag också den granskning som kommer att ske i KU. Jag ser fram mot den.

Prot. 2011/12:105
27 april

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

8 § Svar på interpellation 2011/12:309 om CSR i transportsektorn

Anf. 12 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Fru talman! Valter Mutt har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att ge UD:s CSR-ambassadör ökade möjligheter att driva på för att företagens CSR-arbete även ska omfatta transportledet, vilka åtgärder jag avser att vidta för att stödja företag som avser införliva transportledet i sitt CSR-arbete samt hur jag internationellt avser att uppmärksamma vikten av att företagens CSR-arbete även omfattar transportledet.

Jag vill svara Valter Mutt att CSR är, och ska vara, företagsägt och företagsdrivet. Regeringen understöder företagens arbete med CSR. Jag vill verka för en större genomslagskraft för FN:s ramverk och vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter samt OECD:s riktlinjer för multinationella företag som reviderades förra året. I dessa dokument är ansvaret för att företagen iakttar vederbörlig aktsamhet – due diligence – fastlagt. Detta innebär att företaget genomför en process för att identifiera, förhindra, begränsa och ansvara för hur de hanterar eventuellt negativ påverkan, vilket också inkluderar transportledet.

UD:s CSR-ambassadör för en kontinuerlig dialog med enskilda företag och med olika industrisektorer. En viktig uppgift är att tillsammans med företagen stärka arbetet med att främja FN:s ramverk och vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter och OECD:s riktlinjer samt att visa goda exempel på hur företagen tar sitt ansvar för hela leverantörskedjan.

Jag avser även att ta initiativ till att stärka de bilaterala kontakterna och samarbetet inom CSR mellan Sverige och för oss viktiga länder. I detta arbete är en viktig komponent att företagen tar hänsyn till hur dess verksamhet påverkar det omgivande samhället. I detta bör transportledet ingå som en naturlig del.

Anf. 13 VALTER MUTT (MP):

Fru talman! Jag tackar handelsministern för svaret. Det låter sig sägas att näringslivets arbete med att ta socialt ansvar, alltså CSR – corporate social responsibility – kan överlåtas åt företagen själva och att CSR sålunda, som handelsministern uttrycker det, ska vara företagsägt och företagsdrivet.

Men om det nu visar sig att företagen inte själva driver på när det gäller CSR i transportledet undrar jag hur statsrådet vill få till stånd en positiv utveckling. Tyvärr är det just där vi befinner oss i dag, alltså att företagens tilltagande arbete med socialt ansvar i produktionsledet, vilket naturligtvis är mycket positivt, inte följs upp i transportledet, vilket är djupt beklagligt.

När fackförbundet Seko sjöfolk frågade 16 väletablerade storföretag i vårt land om de ställer krav på anständiga anställningsförhållanden i transportledet, liknande de som brukar finnas i uppförandekoder för produktion, svarade endast två företag jakande, och bara ett enda svarade att man också kontrollerar att transportören verkligen lever upp till sina utfästelser.

FN-organ som ILO och IMO arbetar med att förvandla världshaven från laglöst territorium till områden där internationell rätt råder och efterföljs. Att vägen dit alltså är lång blir plågsamt tydligt när man tar del av rapporter från Internationella transportarbetarefederationen, ITF, och vittnesmål från deras inspektörer i hamnar runt om i världen. Den genomsnittliga sjömannen i världen arbetar 9–14 timmar om dygnet alla dagar i veckan tio månader i sträck och får för detta slit omkring 7 500 kronor i månaden. Omkring hälften av världens handelsflotta är bekvämlighetsflaggad, eller fiffelflaggad. Här riskerar sjömän som klagat på felaktiga löneutbetalningar eller påpekar säkerhetsrisker att bli svartlistade och aldrig mer få jobb till sjöss.

Det hoppingivande i detta mörker är att missförhållandena faktiskt går att åtgärda och att det inte ens är särskilt dyrt. Bemanningskostnaden utgör i dag bara 5–10 procent av driftskostnaden för ett fartyg i handelsflottan, och beräkningar visar att om besättningen går på svenska kollektivavtal i stället för att gå på den sorts avtal som vanligen erbjuds exempelvis filippinska sjömän fördyrar detta transporten av exempelvis ett kilo bananer med bara ett par ören. En bokhylla skulle i affären kosta ca 20 öre mer, och en laptop skulle bli ungefär 50 öre dyrare. Två av tre svenskar säger sig vara beredda att betala minst 2 kronor mer för ett kilo bananer som transporterats i fartyg med anständiga anställningsvillkor, alltså påtagligt mer än det som egentligen krävs.

Jag tycker att det är hög tid att vi politiker lyssnar på såväl sjömännen som folkviljan. 90 procent av vår utrikeshandel transporteras på köl, inte på hjul eller vinge, och det finns ingen anledning till att en så viktig samhällsfunktion ska handhas av en delvis förslummad bransch som utsätter såväl besättningar som hamnstäder för oacceptabla risker.

Att handelsministern ställer sig positiv till CSR-arbete i transportledet är en god början. Men jag skulle vilja be statsrådet att konkretisera detta. Kan vi exempelvis förvänta oss att nyckelaktörer snart bjuds in till ett större seminarium kring dessa frågor på UD:s enhet för globalt ansvar? Kan vi förvänta oss att fler CSR-ambassadörer utses, där någon ges speciellt ansvar för just CSR-arbetet i transportledet? Och kan vi se fram emot att Exportkreditnämnden och Svensk Exportkredit, alltså de statliga exportfrämjande organ som handelsministern ansvarar för, får nya direktiv där exportstödet villkoras till att företagen aktivt arbetar med CSR även i transportledet?

Anf. 14 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Fru talman! Jag vill tacka Valter Mutt för att han tar upp en mycket viktig fråga.

Detta är en fråga som jag säger ska vara företagsägd och företagsdriven. Men därmed inte sagt att inte också regeringen ska lyfta fram dessa frågor vid varje möjligt tillfälle. Som jag gav exempel på i den förra interpellationsdebatten lyfter vi fram detta också med Saudiarabien, med

Kina och med många svåra länder där vi vet att det sker kränkningar mot mänskliga rättigheter. Vi vet att det finns många företag som inte heller följer OECD:s riktlinjer. Där skulle jag vilja säga att det allra viktigaste instrumentet för att också göra skillnad i verkligheten är att göra det på marken, på plats hos de människor som lever under förtryck eller finns på företag som inte lever enligt dessa regler.

Jag ska också berätta lite grann om konkreta exempel på dialog med transportsektorn, som Valter Mutt efterfrågade.

Regeringens CSR-ambassadör var alldeles nyligen i Göteborg – den 21 mars – och deltog i Sjöfartsforums och Sjöfartens Analysinstituts årsmöte och diskuterade med företrädare för den maritima sektorn. Under årsmötet ägde ett miniseminarium om CSR i sjöfartssektorn rum, och CSR-ambassadören var huvudtalare. Deltagarna i årsmötet var anställda inom rederier, hamnföretag, klassningssällskap, underleverantörer, varv, bank, finans, försäkring, branschorganisationer, universitet, utbildningsinstitut med flera. Det är ett tydligt exempel.

Det är viktigt att vi verkar tillsammans med företagen för att stärka Sverige bilden och den svenska konkurrenskraften genom att påvisa att svenska företag ligger långt framme i sitt hållbarhetsarbete. Naturligtvis behöver det bli ännu fler svenska företag. Det absolut bästa som vi då kan göra är att medvetandegöra fler människor om denna fråga.

Tillsammans med industrin kan vi också verka för att transportleden mycket tydligare inkluderas i hållbarhetsarbetet.

Regeringens enhet för globalt ansvar arrangerade i höstas ett välbesökt seminarium i Stockholm som diskuterade frågan om leverantörskedjor och affärsrelationer. I detta sammanhang belystes det centrala begreppet *due diligence* som återfinns i FN:s ramverk för företag och MR. Syftet med seminariet var bland annat att ge enskilda företag och branscher information och verktyg att gå vidare enskilt och sektorsvis.

Jag vill också förtydliga skillnaden när det gäller ansvarsfördelningen mellan stater och företag – jag tror att det är här som vi har lite olika syn – och säga att stater ska skydda mänskliga rättigheter, och företagen ska respektera dem. Det är tydligt fastslaget i FN:s ramverk för mänskliga rättigheter och företagande. Det är viktigt att företagen själva driver frågorna och tar ansvar för hur deras verksamhet påverkar den omgivning som de verkar i.

Jag har själv varit aktiv med att driva fram detta arbete och att utveckla FN:s ramverk och dess vägledande principer. Under ordförandeskapskonferensen 2009 i EU höll Sverige en konferens som lade grunden till att FN:s ramverk införlivats i EU:s nya CSR-meddelande och i OECD:s riktlinjer för multinationella företag.

Anf. 15 VALTER MUTT (MP):

Fru talman! Självklart vill även vi miljöpartister jobba så mycket det bara går tillsammans med företagen. Men om majoriteten fortfarande inte på långa vägar gör tillräckligt är det där som politiken och demokratin kommer in. Det andra blir lite grann som en fotbollsmatch utan domare. Det behövs någon som har rätt att flagga med både ett gult och ett rött kort i vissa lägen just för att gynna de sjösta företagen.

Låt mig gör en liten historisk utvikning. Under andra världskriget offrade nästan 2 000 sjömän i den svenska handelsflottan sina liv i kampen

för att förse vårt land med förnödenheter. Aldrig har så få gjort så mycket för så många, skulle man kunna parafrasera Churchill. Men också nu i fredstid fortsätter sjömän världen över att offra liv och hälsa för att möjliggöra världshandeln som till 90 procent faktiskt går på köl.

I dag kl. 12 hålls för övrigt en tyst minut på arbetsplatser runt om i Sverige för att hedra de 61 människor som i fjol omkom i arbetsplatsolyckor. Och i morgon på Workers Memorial Day genomförs manifestationer över hela världen för att uppmärksamma avlidna arbetsskamrater och undermåliga arbetsmiljöförhållanden.

Det framstår som rimligt att världssamfundets växande fokus på mänskliga rättigheter också utsträcks till att gälla världens sjömän. Sverige har inte minst i FN-sammanhang spelat en framskjuten roll i kampen för mänskliga rättigheter, vilket handelsministern mycket riktigt också har framhållit. Men avgörande för vår trovärdighet är givetvis att vi själva håller en hög standard. Det vore därför förödande om ett svenskt internationellt skeppsregister infördes, då detta skulle bryta mot såväl ILO-konventioner som sjöarbetskonventionen. Jag vill därför fråga handelsministern huruvida regeringen har för avsikt att införa ett svenskt internationellt skeppsregister.

Anf. 16 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Fru talman! Jag är inte den minister som dagligdags hanterar frågor om transport och sjöfart, men jag ska gärna ta med mig frågan till rätt representant i regeringen så att vi kan försöka besvara den på bästa sätt.

Det är viktigt att framhålla arbetet med CSR i många olika lägen. Jag tänkte berätta lite mer om vad regeringen gör i detta.

Kina är det land som vi har ett memorandum of understanding med när det gäller CSR-arbete, vilket vi tycker är väldigt bra. Vi startade detta för flera år sedan, och därefter har vi kunnat ha en kontinuerlig dialog med kinesiska företag och också kunnat diskutera frågan om mänskliga rättigheter på ett bra sätt.

Jag vill ge det som ett exempel eftersom jag tror väldigt mycket på CSR-arbete, just därför att det gör skillnad på riktigt. Det gör en mycket större skillnad än om vi står här hemma i Sverige och kritiserar andra länder för bristande mänskliga rättigheter. Jag tror också att det gör större skillnad än när vi är ute och reser i världen och framför denna kritik – vilket vi alltid gör; det är också viktigt att säga. Men jag tror att det här arbetet är det som gör skillnad i verkligheten för människor.

Jag ger Kina som ett exempel. Jag är medveten om att det finns många andra länder som också skulle behöva ha mer CSR-arbete. Jag uppmuntrar alla riksdagens ledamöter och alla företag att profilera den här frågan tydligare.

Allra viktigast är att göra konsumenterna medvetna om detta och att hela tiden ställa sig frågan när man köper en vara eller en tjänst: Arbetar det här företaget enligt OECD:s riktlinjer? Känner jag att detta är en vara som har producerats på rätt sätt?

Jag har också sett otaliga exempel på hur bra det här fungerar i verkligheten i svåra länder där svenska företag har produktion och ställer mycket högre krav än vad landets lagstiftning gör. I och med att företaget ställer höga krav ökar också kraven på närliggande företag inom samma

sektor. Det är alltså konkurrenskraften som styr, och företagen förstår själva hur viktigt det är att ta de här frågorna på allvar.

Precis samma sak ska naturligtvis kunna ske i transportsektorn. Om något företag får i gång sitt CSR-arbete på allvar – jag vet att det finns svenska företag som jobbar med detta – tror jag också att fler kommer att följa efter. Det är ett långsiktigt arbete som hela tiden måste förnyas och ses över för att kunna bli ännu bättre.

Jag är väldigt glad att Valter Mutt har lyft upp den här frågan. Regeringen kommer att arbeta vidare med den. Jag hoppas att även riksdagen kommer att lyfta upp den oftare, för det behövs.

Anf. 17 VALTER MUTT (MP):

Fru talman! När det gäller vad vi kan göra kring CSR i transportledet är det naturligtvis en dialog som bara har börjat.

Jag lyssnade med intresse på detta med vårt inledande arbete med Kina. Det tycker jag är viktigt. Det är utmärkt att regeringen arbetar med detta.

Jag har slutligen en kort fråga till handelsministern om regeringens syn på sjöfartsstödet inom EU. Seko sjöfolk har föreslagit att EU:s regelverk ändras: I stället för att som i dag tillåta subventioner av bemanningskostnaden borde bränsle- och kapitalkostnader subventioneras. För att komma i åtnjutande av dessa subventioner måste, föreslår Seko sjöfolk, rederierna välja miljövänligare bränsle och även kunna visa att de följer internationella konventioner och bedriver ett aktivt arbetsmiljöarbete.

Jag är medveten om att den här frågan i första hand riktar sig till näringsministeriet. Men i och med att förslaget rymmer ett konkret exempel på hur man skulle kunna förbättra arbetsmiljön till sjöss berör den också UD:s enhet för globalt ansvar. Det skulle vara intressant att få ta del av handelsministerns synpunkter på detta förslag.

Anf. 18 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Fru talman! Till att börja med vill jag tacka Valter Mutt för att han har lyft upp denna viktiga fråga om corporate social responsibility. Det är som sagt ett arbete som har pågått i regeringen en tid. Det är också ett arbete som pågår bland väldigt många svenska företag i dag, vilket jag är väldigt glad över.

Jag hoppas också att många fler länder kommer att utse CSR-ambasadorer, att fler stater kommer att arbeta med frågan på samma sätt som den svenska regeringen gör och att vi får fler som deltar i debatten om vidareutvecklingen av OECD:s riktlinjer.

Vid det senaste OECD-ministermötet förra våren lade vi också till en femte del. Förutom mänskliga rättigheter, arbetstagarens rättigheter, miljöhänsyn och antikorruption talade vi också om friheter på nätet, en annan otroligt viktig fråga i det här arbetet.

Jag är övertygad om att detta arbete kommer att behövas även i framtiden. Det kommer också att behöva intensifieras.

När det gäller Valter Mutts fråga om bränsle- och kapitalkostnader är det mycket riktigt en fråga som ska riktas till Näringsdepartementet. Jag ska ta frågan med mig. Jag kan dock kort säga utifrån ett inretningsperspektiv – jag är ju inretningsminister och ansvarar för den

delen – ser jag vikten av att de regler som eventuellt ska ändras och de som man föreslår att införa blir konkurrensneutrala. Annars kommer vi inte att ha en riktig EU:s inre marknad. Oavsett var reglerna landar handlar det för mig om att svenska företag ska ha samma konkurrenskraft och samma möjligheter som andra företag på EU:s inre marknad.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2011/12:325 om gymnasieskolan

Anf. 19 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Pia Nilsson har frågat mig vilka åtgärder jag kommer att vidta för att förstärka gymnasieundervisningen så att andelen elever med ofullständiga betyg minskar och därmed också den höga ungdomsarbetslösheten.

Jag delar uppfattningen att en av skolans stora utmaningar är att minska andelen elever som går ut gymnasieskolan utan fullständiga betyg. Unga vuxna som saknar en fullständig gymnasieutbildning är överrepresenterade bland bidragsberoende och långvarigt arbetslösa. En stor andel av dem som inte lyckats fullfölja en gymnasieutbildning har gått på yrkesinriktade program eller på individuella program. Det är därför som gymnasieskolan har reformerats för att skapa en gymnasieskola som är bättre anpassad till elevernas skilda förutsättningar och framtidsplaner.

För att ungdomarna ska vara bättre förberedda för gymnasiestudierna och därmed ha bättre förutsättningar att klara sin utbildning har behörighetskraven till gymnasieskolans nationella program skärpts. De högskoleförberedande programmen ska förbereda eleverna bättre för fortsatta studier än tidigare, bland annat genom att eleverna läser mer svenska än tidigare. På yrkesprogrammen ökar tiden för fördjupning i yrkesämnena så att eleverna ska nå längre i sin yrkesutbildning och därmed lättare kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Nationella programråd har införts för att öka avnämarnas, alltså branschernas, inflytande över yrkesutbildningarnas innehåll och öka anknytningen till arbetsmarknaden. En gymnasial lärlingsutbildning har införts som en alternativ studieväg för att uppnå en yrkesexamen.

Gymnasireformen innebär att kraven höjs och kvaliteten stärks i gymnasieskolan. För att öka genomströmningen i gymnasieskolan måste också kvaliteten stärkas i den utbildning som ska erbjudas elever som inte blir behöriga till nationella program. De individuella programmen misslyckades med sin uppgift. De har därför ersatts med fem introduktionsprogram som ska ta hänsyn till elevernas olikartade behov och erbjuda individanpassade utbildningar. Utbildningen syftar i första hand till att en elev ska bli behörig till ett nationellt program, men utbildning på introduktionsprogrammen kan därutöver ha andra syften. Yrkesintroduktion ska till exempel syfta antingen till att göra eleverna behöriga till ett nationellt yrkesprogram eller till att underlätta för elever att etablera sig på arbetsmarknaden. För det krävs att utbildningen håller god kvalitet och är anpassad till arbetslivets behov.

Det är nödvändigt att eleverna får rätt stöd i rätt tid. Elevers rätt till särskilt stöd har stärkts i den nya skollagen i och med möjligheten att

överklaga åtgärdsprogram. För att öka genomströmningen i gymnasieskolan krävs också tidiga insatser i grundskolan. Regeringen har föreslagit och riksdagen också beslutat om ett antal åtgärder för att åstadkomma detta.

Det är av yttersta vikt att elever får ett individuellt utformat stöd utifrån sina behov för att tillägna sig de grundläggande färdigheterna – läsa, skriva och räkna – under de första åren i grundskolan. Regeringen har därför genomfört en läsa-skriva-räkna-satsning på 1,3 miljarder kronor under åren 2008–2011. I år avsätts ytterligare en kvarts miljard kronor.

Fler kontrollstationer behövs för att i tid upptäcka en elev i behov av särskilt stöd. Därför har skriftliga omdömen införts från årskurs 1 och nationella prov från årskurs 3. I maj förra året beslutade regeringen dessutom att fler nationella prov ska införas i årskurs 6 och 9.

När det gäller finansieringen av gymnasieskolan följer regeringen tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting noga kostnadsutvecklingen för skolhuvudmännen. Det är viktigt att understryka att de första eleverna ännu inte har gått ett helt läsår i den reformerade gymnasieskolan. Det är således knappast den nya gymnasiereformen som har lett till den ungdomsarbetslöshet som vi har i dag. Som jag redogör för i mitt svar här har regeringen vidtagit en rad kraftfulla åtgärder för att öka andelen elever med fullständiga betyg från gymnasieskolan och öka förutsättningarna för att ungdomar ska kunna etablera sig på arbetsmarknaden.

Anf. 20 PIA NILSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka ministern för svaret.

Var fjärde kille och var femte tjej som börjar gymnasiet går ut med ofullständiga betyg. Det här är riktigt bekymmersamt och allvarligt. Både Jan Björklund och jag vet att ungdomar som saknar en fullständig gymnasieutbildning har betydligt mindre chanser att få ett jobb. I dag ser vi att långtidsarbetslösheten biter sig fast i just den här gruppen. Det är helt oacceptabelt.

Det är glädjande att Jan Björklund delar min uppfattning om att en av gymnasieskolans stora utmaningar är att minska andelen elever med ofullständiga betyg. Därför, fru talman, är det viktigt och intressant att få veta vilka åtgärder Jan Björklund som ansvarig minister tänker vidta för att få fler ungdomar att fullfölja sina gymnasiestudier.

Jan Björklund säger i sitt svar att regeringen redan har vidtagit en rad kraftfulla åtgärder. Vad är det då för åtgärder som ministern menar har varit kraftfulla? En åtgärd som Jan Björklund hänvisar till är den nya gymnasiereform som trädde i kraft detta läsår. Reformen innebär bland annat att elever som väljer yrkesinriktade program inte längre får någon allmän behörighet till högskolan med mindre än att de själva väljer utökade kurser eller fördjupning. I de högskoleförberedande programmen, däremot, ingår den allmänna behörigheten. Jan Björklund menar i sitt svar att den här uppdelningen är bättre anpassad till elevernas olika förutsättningar och framtidsplaner.

Stämmer det? Skolverkets statistik visar ett stort tapp av elever på de yrkesinriktade programmen det här läsåret jämfört med det förra. Eleverna inser vikten av att ha högskolebehörighet. Ungdomar är inte stöpta i samma form, men de förstår att möjligheterna att ställa om från ett yrke

till ett annat ökar om man har en allmän behörighet med sig i bagaget. De förstår att kunskapskraven på arbetsmarknaden ökar hela tiden. Ungdomar är framsynta, Jan Björklund. Därför väljer de i större utsträckning ett högskoleförberedande program trots att många säkert hellre skulle vilja gå på exempelvis barn- och fritidsprogrammet eller industriprogrammet.

En annan kraftfull åtgärd, fru talman, som Jan Björklund refererar till är införandet av lärlingsutbildningen som drog i gång hösten 2008 – då på försök. Den skulle få fler elever att fullfölja sina gymnasiestudier. Men det blev precis tvärtom. Facit så här långt är mycket nedslående. Under de två första åren hade mer än var tredje elev hoppat av.

En ännu ej genomförd åtgärd, som skolministern har aviserat kan komma att införas, är en ettårig yrkesutbildning för tonåringar som minister Jan Björklund menar ”saknar förutsättningar” att ta sig igenom dagens program. Tanken är att dessa elever inte ska behöva läsa en enda teoretisk kurs om de inte själva vill. Förslaget har redan dömts ut av vissa av Jan Björklunds egna partikamrater, som menar att en ettårig utbildning inte kommer att räcka till. Man lurar eleverna.

Detta är kraftfulla åtgärder, hävdar ministern, när han och regeringen vill motverka avhopp genom sänkta kunskapskrav. Kraftfulla för vem? För ungdomarna? För svenskt näringsliv? För svensk konkurrenskraft i framtiden? Kraftfulla för vem, Jan Björklund?

Anf. 21 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! En tredjedel av varje årskull har misslyckats i Socialdemokraternas gymnasieskola – en tredjedel, Pia Nilsson! Tiotusentals ungdomar varje år har misslyckats därför att ni har krävt att alla ska läsa in högskolebehörighet, men det är naturligtvis en vacker målsättning.

Pia Nilsson anklagar mig för att sänka kunskapskraven. Okej, man kan kräva att alla ska bli högskolebehöriga. Men om en tredjedel hoppar av har man i verkligheten inte några speciellt höga kunskapsmål. Sverige har haft massutslagning från gymnasiet. Nu vidtar vi ett antal åtgärder. Ni kritiserar allihop. Ert enda alternativ är att gå tillbaka till hur det var tidigare: Alla ska bli högskolebehöriga. Men det är ju det som har skapat problemet!

Det är en helt korrekt beskrivning att i den tekniska sektorn på gymnasiet har ett antal ungdomar, de som tidigare gick på yrkesinriktade program, till exempel industriprogrammet, el- och energiprogrammet och några program till, sökt sig över till det treåriga teknikgymnasieingenjörsprogrammet. Är det ett problem? Industrin jublar över detta. Det får effekten i statistiken att det ser ut som att yrkesprogrammen minskar och de teoretiska programmen ökar. Men inom den yrkestekniska sektorn har de mer studiemotiverade eleverna sökt över till teknikprogrammet. Är det ett problem, Pia Nilsson? Du får det att låta som ett stort problem, men industrin är glad över detta. Det är fortfarande 17 procent av eleverna som väljer den tekniska sektorn i gymnasiet. Det har inte förändrats. En något större andel väljer ingenjörsprogrammet. Är det verkligen ett problem. Berätta gärna om det är ett problem!

Den andra förändring som har skett i och med det nya gymnasiet finns i ekonomisektorn, där ett antal elever har sökt sig över från handelsprogrammet till det nya ekonomiprogrammet, som är teoretiskt. Är det ett problem?

De så kallade kraftiga förändringar som har skett är att det har förändrats med 4 procentenheter mellan yrkesprogram och teoretiska program. Det är inget problem, menar jag – i synnerhet inte om man väljer ingenjörsprogrammet i stället. Det är utmärkt.

Men för den tredjedel som väljer dessa yrkesprogram visar det sig nu vara många som väljer att läsa in dem utan högskolebehörighet. Därmed ökar deras möjligheter att gå färdigt. Vi vet om ett par år om vi lyckas med ambitionen att fler går färdigt gymnasiet. Det vet vi inte än. Det första läsåret har ännu inte gått. Detta är ambitionen, men det enda Pia Nilsson vill göra är att lägga på kravet på högskolebehörighet på alla när vi vet med säkerhet att det ökar det antal som slås ut.

Det är klart att många kommer att hoppa av lärlingsutbildningarna. Det kunde jag ha berättat i förväg, för den grupp som går in på dessa utbildningar är i stor utsträckning ungdomar som tidigare fullständigt har misslyckats i gymnasiet. Även om vi ger dem lärlingsutbildningar kommer ett antal inte att lyckas. Men det är trots allt fler än hälften som går färdigt lärlingsutbildningarna, och av dessa får en mycket stor grupp jobb på de platser där de är lärlingar.

Min slutsats av att många hoppar av lärlingsutbildningar är att vi behöver ytterligare åtgärder för de här eleverna – de som är allra minst motiverade och har allra svårast för studier. Det är inte att förlänga gymnasieskolan som är svaret för dessa ungdomar, Pia Nilsson. Det är så verklighetsfrämmande att jag tar mig för pannan. Det gör också de lärare som pysslar med dessa elever. Man kan inte säga: Nu ska ni gå ännu längre i skolan, ni som är så trötta att ni inte vill vara där! Det funkar inte, och det måste ni inse. Ungdomar är olika. Försök inte stöpa dem i samma form!

Ni, Pia Nilsson, skapade en gymnasieskola med mycket stora avhopp som ledde till att Sverige har en högre ungdomsarbetslöshet än andra länder. Det är det vi försöker åtgärda nu. Men ni längtar bara tillbaka till de lösningar som skapade problemen.

Anf. 22 PIA NILSSON (S):

Fru talman! Är det någon som ska ta sig för pannan är det väl jag, beroende på de svar som Jan Björklund levererar och de frågor och det ansvar han lägger i knäet på oss socialdemokrater. Ta ansvar, Jan Björklund! Det är du som är skolminister. Det är du som har ansvar för utbildningsområdet. Det är sjätte året i rad nu. Det går inte alltid att lägga skulden på det som har varit. Vi var definitivt inte felfria. Det vill jag påstå, men det finns mycket gott som vi drev och som Jan Björklund nu försöker bortse ifrån.

Det gäller framför allt den möjlighet att få mer kunskap och rusta sig för framtiden som vi vill ge alla elever. Det är detta det handlar om. I stället försöker Jan Björklund säga att framtidens lösning för att få fler elever att få fullständiga betyg i gymnasiet och få jobb är att minska kunskapskraven och inte ställa krav. De här ungdomarna kommer att få svårt att få jobb i framtiden.

Det handlar inte om att göra alla till akademiker. Så är det absolut inte, men för att över huvud taget ha en plats i det moderna arbetslivet krävs det mer kunskap. Det krävs mer kunskap i framför allt svenska, engelska och matematik. Det kan inte ens Jan Björklund blunda för. I

stället försöker han lura ungdomarna och säga att de som inte vill, de som inte orkar och de som saknar förutsättningar – till och med så har ministern uttryckt det – inte ska behöva plågas med teoretiska kurser. Det är nonsens.

I den förra debatten då vi möttes nämnde jag just detta med infärgning mellan kärnämnen och karaktärsämnena. Det går faktiskt att den vägen få fler att klara av sina kärnämneskurser. Det vet jag. Vi jobbade så på den skola där jag var verksam för ett antal år sedan.

Det finns många olika idéer. Vi behöver inte bara ställa krav på eleverna, utan vi behöver också ha världens bästa lärare. Vi behöver se till att stat och kommun samverkar och hittar en strategi för hur man ska ta sig an det bekymret att var fjärde kille och var fjärde ung tjej inte klarar kraven. Dagens elever är inte mindre begåvade än vad eleverna var när du och jag gick i skolan, Jan Björklund, men det låter nästan så ibland. Det framskyntar sådana attityder och tendenser i Jan Björklunds svar. Det beklagar jag verkligen.

Som om det inte vore nog att försöka undanröja möjligheterna för elever att få så mycket kunskap som möjligt skär man bort 675 miljoner för huvudmännen för gymnasieskolorna. Det motsvarar ungefär 1 300 lärartjänster. Det är de lärarna som skulle kunna lyfta de tjejer och killar som av olika anledningar inte klarar sina gymnasiestudier i dag och som inte är riktigt motiverade. Det är just det lyftet som behövs. Då säger regeringen att de får 675 miljoner mindre utan att veta om det går att genomföra. Skolhuvudmännen säger att det inte går. De kommer att ta pengar från annan verksamhet, till exempel äldreomsorgen. Är det verkligen rimligt, Jan Björklund, att äldreomsorgen ska behöva finansiera regeringens ofinansierade gymnasiereform? Behövs inte de pengarna i äldreomsorgen där vi redan i dag efterlyser fler händer och fler hjärtan för att ta hand om våra äldre?

Fru talman! Jag blir oroad över de svar jag får. Jag tycker att Jan Björklund är svaret skyldig till stor del. Hur ska vi ta Sveriges ungdomar in i framtiden och ge dem större möjligheter till fullständiga gymnasiebetyg?

Anf. 23 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Vi måste ha en gemensam utgångspunkt för debatten för att den ska bli meningsfull. Om utgångspunkterna och verklighetsbeskrivningen är helt olika är det svårt att mötas i en diskussion. En viktig utgångspunkt för mig är att Sverige har en högre ungdomsarbetslöshet än jämförbara länder. Det har vi haft i decennier oavsett regering och oavsett konjunktur.

Jag har en analys av vad det beror på, och gymnasieskolans utformning är en viktig del i detta. Det säger forskarna också. Sedan kan vi diskutera ungdomslöner och arbetsrätten. Vi har ett antal svar. Ni är kritiska till alla, men ni har inga egna svar på vad ungdomsarbetslösheten beror på. Ni vill bara gå tillbaka till den politik som skapade den höga ungdomsarbetslösheten genom att stänga ute ungdomar.

Det är självklart att så många som möjligt ska läsa in högskolebehörighet. Så många som möjligt ska få chansen att gå på högskolan, men vi måste förstå, Pia Nilsson, att Sverige inte är unikt. Det är så i alla länder, och det var så när Pia Nilsson och jag också gick skolan, att alla ung-

domar inte kommer att vilja gå i högskolan. Alla ungdomar klarar inte av att gå i högskolan om man inte sänker kraven väldigt kraftigt. Det är inget fel med det. Samhället funkar inte om alla är akademiker. Det är ingen katastrof. Vad är det som är så dåligt med att jobba i yrken som inte är akademiska? Varför skäms arbetarrörelsen numera så mycket för arbetaryrken? Varför kan man inte värdera dem högt också? Varför måste alla bli akademiker?

Pia Nilssons enda lösning på ungdomsarbetslösheten är mer utbildning. Men det är inte de som går på högskolan som blir arbetslösa. De får jobb. Det är de som hoppar av gymnasiet redan efter första året som är problemet. De är så trötta på att gå i skolan. Då säger Pia Nilsson att vi ska lägga på ett fjärde år. Men de hoppar ju av efter första året. Det är så verklighetsfrämmande att man bara tar sig för pannan. Det var detta ni körde när ni satt i regeringen. Det är därför Sverige har en högre ungdomsarbetslöshet.

Jag tror, precis som Pia Nilsson, att genom att jobba medvetet på olika sätt i grundskolan och i gymnasiet – Pia Nilsson nämnde infärgning, och det finns massor av idéer – kan man få fler att bli godkända. Men inget land i världen har lyckats få hela befolkningen universitetskompetent. Man kan ha den ambitionen och säga att man sänker kunskapskraven annars, men då blundar man för att en tredjedel slås ut. Det var ju det som skedde. År efter år som utbildningsministrarna i Sverige hette Östros, Baylan och Wärnersson slogs en tredjedel ut från skolan varje år. Man blundade för det, och sedan fick vi en hög ungdomsarbetslöshet. Det är sanningen. Man kan inte bara blunda för verkligheten. Man kan inte ta fram en vision och prata om den och sedan strunta i hur det ser ut i verkligheten.

Berätta gärna i nästa inlägg om någon ny lösning och inte om dem som ni prövade när ni satt i regeringen i tolv år, för de har inte funkat! Berätta vad ni har för ny lösning! Jag har berättat vad vi har för lösning. Sedan kan Pia Nilsson säga att hon inte tror på den, men berätta gärna vad er lösning är. Det måste vara någonting annat än det ni gjorde förra gången, för det funkade inte.

Anf. 24 PIA NILSSON (S):

Fru talman! Jag undrar vem som blundar för verkligheten, Jan Björklund. Det är sjätte året på raken som du är skolminister, och du blundar inför det faktum att så många saknar fullständiga gymnasiebetyg. Du hävdar att det är kraftfulla åtgärder som regeringen har vidtagit. Ser du någon som helst effekt av dem på ungdomsarbetslösheten i dag? Menar Jan Björklund att ungdomsarbetslösheten är lägre i dag än vad den var när ni tillträdde 2006? Nej, så är det inte. Det är precis tvärtom. De kraftfulla åtgärder ministern pratar om i sitt svar är nonsens. De har icke lett till att fler har klarat av sina gymnasiestudier. De har icke lett till att ungdomsarbetslösheten i Sverige har minskat. Den har ökat. Lite självkritik vore kanske på sin plats.

Den här debatten har med all tydlighet visat att det finns en klar skilljelinje i svensk politik mellan två alternativ. Jan Björklund företräder den kunskapssänkande delen. Jag hävdar att det inte är en framkomlig väg. Alla ungdomar ska inte bli akademiker, men alla ungdomar måste få en chans på en modern arbetsmarknad och i ett modernt arbetsliv oavsett om

de ska starta eget, ha en vanlig anställning eller bli akademiker. De fördjupade studierna behövs. Det borde Jan Björklund vara fullt medveten om. I stället väljer han att backa Sverige in i framtiden. Det är en väg som jag som socialdemokrat aldrig kommer att ställa upp på. Jag tror inte heller att ungdomarna i Sverige gör det.

I stället för att skapa möjligheter för alla att klara av sin treåriga utbildning säger Jan Björklund: Det räcker nog med ett år. Hör ni tjejer och killar, ni behöver inte läsa någon teori, utan det här ska vi fixa ändå.

Det är att lura Sveriges ungdomar. Det är att lura Sverige in i framtiden.

Anf. 25 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Jag frågade om en enda ny åtgärd från Socialdemokraterna som inte prövades under de tolv år som Socialdemokraterna styrde, och det fanns ingen. Det fanns inte en enda, utan det var bara ett angrepp på mig. Det är betecknande.

Pia Nilsson säger att gymnasireformen inte har gett något effekt på arbetslösheten. Det är klart att den inte har. Den har ju just trätt i kraft. De första eleverna har inte ens gått ut första årskursen.

Den här gruppen som har det allra svårast erbjuds till exempel lärlingsutbildningar där avhoppet också är höga men där ett antal ungdomar ändå går färdigt som annars inte skulle ha klarat av att göra det. Poängen är att om fler går färdigt är det bättre förutsättningar för att fler ska få jobb.

Det är också poängen med kortare yrkeskurser. Vi är inte där än. Vi har inte beslutat om det, men jag har öppnat den diskussionen i Sverige. Varför måste alla utbildningar vara just tre år på gymnasiet? Varför är det heligt? Varför är det höjden av jämlikhet att alla ska gå exakt tre år i gymnasiet när följden är att så många hoppar av efter ett år? Varför är det viktigast?

Framtidens arbetsmarknad kräver mer än gårdagens arbetsmarknad. Så är det. Men alla jobb i Sverige kommer inte att kräva högskolebehörighet. Det är en felsyn.

Ungdomar som hoppar av, som inte ens får betyg och som betraktas som avhoppare har inget papper att visa upp när de går till arbetsgivare som frågar: Vad har du för betyg och vad har du gått för utbildning? De får inga jobb. Då är det bättre att ha en kortare yrkesutbildning som trots allt ger ett slutbetyg och något slags examen än att man har påbörjat en lång utbildning som i Pia Nilssons värld ska skapa jämlikhet men som man hoppar av.

Ni har inte en enda åtgärd mot ungdomsarbetslösheten mer än att säga: De som hoppar av ska gå ännu längre i skolan. Det är ert enda svar. Det har prövats under många år, och det funkar inte.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 26 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Peter Persson har frågat mig hur jag avser att skapa bättre förutsättningar för unga att få jobb eller bli företagare samt hur jag ser på sambandet mellan sänkta ungdomslöner och sociala klyftor i Sverige.

Ungdomsarbetslösheten är hög. Att bekämpa den är i dag en av regeringens viktigaste uppgifter. Ungas svaga förankring på arbetsmarknaden beror på flera faktorer. Framför allt är problemet strukturellt. Många unga är dåligt rustade för att komma i fråga för en anställning; de saknar rätt utbildning, erfarenhet och nätverk för att ta sig in på arbetsmarknaden.

För vissa grupper av unga kan drivkrafterna till arbete behöva stärkas. Skatteklar och avtalsvillkor gör det dyrt att anställa, vilket hämmar efterfrågan på arbetskraft. Trösklarna blir höga in på arbetsmarknaden, vilket särskilt drabbar unga.

Det behövs flera olika åtgärder för att få ned ungdomsarbetslösheten. Vår politik rymmer en bred ansats av åtgärder som stimulerar matchningen samt utbud och efterfrågan på arbetskraft, särskilt för dem som står längst från arbetsmarknaden.

En väl fungerande grund- och gymnasieskola är en av de viktigaste faktorerna när det gäller att förbättra arbetsmarknadssituationen för unga. Flera reformer inom utbildningssystemet har genomförts i syfte att förbättra studieprestationerna och öka genomströmningen.

För att öka arbetskraftsefterfrågan har arbetsgivaravgiften för unga sänkts. Den sänkta mervärdesskatten vad avser restaurang- och cateringtjänster kommer att skapa jobb i en sektor där många unga arbetar. Regeringen har dessutom introducerat jobbgarantin för ungdomar med syfte att unga ska få jobb eller söka sig till det reguljära utbildningssystemet. Nystartsjobb och möjligheten att anställa på tillfälliga kontrakt är ytterligare exempel på åtgärder som riktas mot unga.

Det finns även i fortsättningen ett stort behov av olika åtgärder för att fortsatt föra Sverige i riktning mot full sysselsättning.

Anf. 27 PETER PERSSON (S):

Fru talman! Tack, finansministern, för svaret! Jag minns tydligt 2006, 2005 och 2004 när Anders Borg och Fredrik Reinfeldt vecka efter vecka talade om massarbetslöshet och utanförskap, och det handlade om miljoner människor. Nu har vi snart haft sex år med Borg och Reinfeldt vid makten. Det vi ser är en ökande arbetslöshet. Regeringen antar nu att vi kommer upp i runt 400 000 arbetslösa. Det är en explosion av antalet långtidsarbetslösa, och ungdomarna är svårast drabbade.

22,4 procent av ungdomarna beräknas enligt SCB i dag vara arbetslösa. Den grafik som DN publicerade för en tid sedan är skrämmande med arbetslöshetstal på som högst 34,5 procent i den kommun där jag själv som ung började jobba och fick både jobb och bostad.

Det som dagens ungdomsgeneration känner är att de förvägras rätten till arbete, rätten till bostad och rätten till en egen inkomst och drömmar. Moderaterna utfäste sig att de skulle klara jobben. Det är ett stort svek, inte minst mot de unga, när vi nu ser effekten av er politik. Ni känner

*Svar på
interpellationer*

bara en åtgärd på alla samhällsproblem – skattesänkning, skattesänkning, skattesänkning. Det har inte skapat nya jobb, men det har skapat en annan sak, nämligen brist på resurser. Det gör att vuxenutbildningen har skurits ned från 142 000 platser till 86 000 platser i dag, och arbetsmarknadsutbildningen har skurits ned från 45 000 till 10 000 platser. Vi hörde också i den tidigare debatten att ni klipper 675 miljoner från gymnasieskolan.

Regeringens politik har inte förmått att vända någon utveckling. Den har skapat en förstärkt spiral mot ökande arbetslöshet. Om Anders Borg talade om massarbetslöshet 2006, vad kan den då kallas i dag? Massarbetslöshet?

Jag tror att det egentligen finns en underliggande politik som inte Anders Borg talar så högt om men som andra talar om och som innebär att man vill skapa en annan arbetsmarknad. Det är en arbetsmarknad med lägre löner. Det var väl därför man klippte till mot trygghetssystemen med arbetslöshetsförsäkringen i första hand, för det vet man driver ned lönekostnaderna.

Skattesänkningar är en sida av det myntet. Det är den enda åtgärd ni känner. Er brist på näringspolitik, på arbetsmarknadspolitik och på idéer utöver steril skattesänkningspolitik är ett svek mot landets unga, Anders Borg!

Anf. 28 CARL B HAMILTON (FP):

Fru talman! Jag lyssnade på Peter Persson med stort intresse, och jag vill fråga honom hur hans framställning här sammanfaller med eller strider mot Socialdemokraternas nya inställning till individens ansvar för att bli anställbar.

Jag tycker att det är bra som togs fram i utkastet till politik häromdagen att man betonar individens ansvar för sin egen anställbarhet genom bättre utbildning och att det inte bara går att skylla på det anonyma samhället som en orsak till att man inte får jobb. Peter Persson säger här att ungdomarna förvägras rätten till arbete. Det uttrycket innebär ju att individen inte har något ansvar för att göra sig anställbar och att själv lägga manken till, till exempel genom utbildning.

Min fråga till Peter Persson är: Hur ser du på den här inställningen som partiledaren och Magdalena Andersson har gett uttryck för om att även individen själv, ungdomarna, har ett ansvar för att bli anställbar?

När man lyssnar på Peter Persson låter det som att det är alla andra och framför allt Anders Borg som ansvarar för att människor i unga år är arbetslösa. Men har de inget ansvar alls själva? Finns det ett svar på frågan om den enskildes ansvar från Peter Persson?

Det är självfallet viktigt att individerna går ut gymnasiet – jag tror att vi är helt överens om det. Men varför är det då så många avhopp från gymnasiet? En viktig anledning, som vi tidigare hört Jan Björklund tala om, är inriktningen på att alla ska ha högskolebehörighet. Alla ska gå igenom en teoretisk utbildning, men alla kanske inte är lämpade, alla kanske inte orkar eller kan när de är i den åldern, mellan 15 och 20 år. De kanske borde komma igen senare.

En viktig orsak till de många avhoppet från gymnasiet är den socialdemokratiska skolpolitiken. Den har i nästa led lett till en högre ungdomsarbetslöshet eftersom dessa personer inte fullföljt sin gymnasieut-

bildning. Frågan är om det är möjligt att skriva ett kontrakt med en ung individ som går ut på att hon eller han ska genomföra gymnasieutbildningen när gymnasieutbildningen enligt Socialdemokraterna bör ha en inriktning, en utformning, som gör det nästan omöjligt för många av dem, de som är skoltrötta eller kanske har andra problem, att genomföra den typen av gymnasieutbildning.

Det är erfarenheten av er skolpolitik, Peter Persson, den som ni fortfarande vill återvända till. Min andra fråga till Peter Persson är därför: Är det inte så att en ökad inriktning på att skriva kontrakt och den enskildes ansvar innebär att ni också måste vara beredda att reformera er gymnasiepolitik så att den bättre stämmer överens med problemelevernas problem så att de lättare kan genomgå en gymnasieutbildning? Där har vi en rot till ungdomsarbetslösheten som ni själva har skapat. Är ni beredda att reformera er på den punkten?

Anf. 29 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! Jag tror att alla svenskar som slår på tv:n klockan nio på kvällen och tittar på SVT:s *Aktuellt* och på ekonomirapporteringen nästan kan uppfyllas av känslan av hjälplöshet när de ser rapporteringen från vår omvärld. Marknadsräntorna går upp och de går ned, konjunkturen och tillväxtsiffrorna världen över ser inte positiva ut. Dow Jones index och börserna i Tokyo, Shanghai och Hongkong går upp den ena dagen och ned den andra. Det finns en känsla av att det som händer i lilla Sverige och den situation vi lever i är kraftigt påverkad av hur situationen ser ut för den globala ekonomin och att det i någon bemärkelse är utanför vår kontroll att påverka hur effekterna från utlandet slår mot Sverige.

Jag tror att de flesta svenskar inser att vi inte längre lever på 70-talet, utan vi lever i en global ekonomi där omvärlden påverkar oss och vi måste förhålla oss till omvärlden. I någon bemärkelse finns det ingen politik i världen som kan göra någonting åt att det kommer en finanskris, en statsskuldskris. Därmed inte sagt att vi i Sveriges riksdag inte kan påverka situationen i Sverige. Vi måste dock ha förståelse för att det som händer i omvärlden har vi inte möjlighet att ha inflytande över.

Man kan fråga sig vad som är ett gott betyg för ett lands regering och en styrande majoritet. Om man tittar på *Aktuellt* och läser nyhetsmedierna kan man konstatera att världen över – i Grekland, Irland, Portugal, Spanien, Italien och England – görs det drakoniska neddragningar i välfärden. Det finns massarbetslöshet, skenande statsskulder och sänkta pensioner. Det är en ganska tuff omställning för människorna i dessa länder, något som vi så gott som helt varit förskonade från.

Vi har snarare haft en situation där vi trots krisen kunnat se en ökad sysselsättning i alla åldersgrupper. Vi har sett hur 200 000 människor som tidigare befann i bidragsförsörjning, i utanförskap, kommit tillbaka till arbetsmarknaden. Det beror inte på att vi gjort tillfälliga satsningar – vilket vi i och för sig också gjort för att möta lågkonjunkturen, sådant som man bör göra i form av mer resurser till Arbetsförmedlingen, fler utbildningsplatser och ekonomiska stimulanser av olika slag – utan den grundläggande förklaringen, det som en regering verkligen ska bedömas efter, är att vi gjort strukturella reformer som inneburit att vi trots finanskrisen klarat oss mycket bra. Det har dels handlat om att hålla i statsfinanserna, dels och framför allt om att göra arbete lönsamt, att den som

går till jobbet faktiskt får någonting för det i kontrast till hur det var tidigare då skillnaderna var små.

Vi ser nu hur Socialdemokraterna sakta men säkert börjar svara på vissa frågor om vad deras politik handlar om. Vi fick häromdagen se en presskonferens där de redogjorde för sin politik med utbildningskontrakt och liknande – tillfälliga satsningar. Men vilka grundläggande strukturella satsningar vill Socialdemokraterna genomföra?

Jag är beredd att slå vad om att när dagen är slut och Stefan Löfven presenterat sin politik kommer bidragshöjningar att vara kärnan i den politiken. Det är hela tiden undertonen när man hör Peter Persson och andra socialdemokratiska företrädare i riksdagens talarstol. Den stora och intressanta politiska striden står mellan de som vill att det ska löna sig att arbeta och de som vill att det inte ska göra det.

Anf. 30 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Som vanligt i debatter med Peter Persson kan det vara viktigt att påpeka att vi behöver ha en koppling till den verklighet och de fakta som gäller för Sverige. Det finns alltid en poäng med att redovisa hur det ser ut. Sverige har sedan 2006 haft en sysselsättningsökning bland ungdomarna på 65 000 personer. Det är en kraftig sysselsättningsökning.

Peter Persson säger att han minns hur det såg ut 2002–2006. Det var högkonjunkturår med mycket stark tillväxt. Då ökade sysselsättningen för samma kategori med 3 000 personer. Det är alldeles tydligt att i vissa avseenden har regeringens politik fungerat. Långtidsarbetslösheten i Sverige och Danmark är den lägsta bland ungdomar i de europeiska länderna. Vi har långtidsarbetslöshet bland unga. Man ska inte förringa det problemet, men det måste ställas i proportion till övrigt.

Vi har en väl fungerande samhällsmodell som klarat krisen bättre än de flesta. Tittar vi på tillväxttermer är nästan alla jämförbara länder i sämre skick än Sverige. Det gäller inte bara Grekland och Portugal utan även USA, Storbritannien, Italien, Frankrike, Danmark, Japan, Tyskland och Holland, som alla haft en sämre tillväxt än Sverige de senaste fem åren. De allra flesta av dessa länder har haft en betydligt större ökning av arbetslösheten och en betydligt svagare utveckling av sysselsättningen än vad Sverige upplevt.

Peter Persson säger också att arbetslösheten ökar kraftigt i Sverige. Vi fick AKU i veckan. Arbetslösheten låg på 7,3 procent. Det är samma siffra som i höstas och ungefär samma siffra vid samma tidpunkt 2006. Sverige har under de senaste månaderna helt enkelt inte upplevt någon kraftig ökning av arbetslösheten. Trots fortsatt oro internationellt har arbetslösheten stått stilla i Sverige, och sysselsättningen har fortsatt att öka. Nu har vi en besvärlig tid framför oss, men det är så det ser ut. Det är viktigt att vi inte målar bilden av den svenska ekonomin i alltför mörka nyanser.

Ungdomsarbetslösheten är vår akilleshäla. Vi har haft 20 år av hög ungdomsarbetslöshet, 20 år av olika försök att hantera problemet, försök som uppenbarligen inte varit tillräckliga. Peter Persson frågar i sin interpellation om vi borde överge den svenska modellen och i stället införa låglönejobb som i USA. Nej, det tycker jag absolut inte. Jag tycker att vi ska titta på de länder som varit framgångsrika. Vi ser tydligt att USA,

Irland, Storbritannien och för den delen även Danmark haft en mycket kraftig ökning av ungdomsarbetslösheten under den här krisen. De har, som Peter Persson nämner i sin interpellation, omfattande låglönejobb som trots att ekonomin vuxit inte gett människor en bra plats i tillvaron.

Det är klart att det finns andra länder vi kan titta på. Tyskland, Holland och Österrike har klarat av att ha en ungdomsarbetslöshet som under hela 20-årsperioden legat väsentligt lägre än Sveriges. Det är inte samhällen som på något avgörande och dramatiskt sätt skiljer sig från Sverige. De har fackföreningar, välfärdsstat och kollektivavtal. De har haft en god utveckling av tillväxten i övrigt.

Nu pågår ett mycket välkommet samtal mellan fack och arbetsgivare både i avtalsrörelsetermer och mer strukturellt beträffande vad man kan göra för att vidga vägarna för unga människor in på arbetsmarknaden. Vad kan vi göra för att öppna för färdigutbildningar? Både Metall och Handels har tittat på det.

Vi måste komma åt akilleshälen. Vi måste få ned trösklarna för att anställa. Vi måste förbättra utbildningssystemet. Vi måste se till att fack och arbetsgivare tillsammans tar ansvar för dessa frågor så att det ute på arbetsplatserna i både kommuner och privata företag finns vägar in för unga människor. Det tycker jag att vi gemensamt i Sverige borde arbeta med för att underlätta det hela.

Jag tror inte att den politik som Peter Persson står för på något avgörande sätt skulle ändra den bild vi har beträffande problemet med ungdomsarbetslösheten.

Anf. 31 PETER PERSSON (S):

Fru talman! Debatterna här i kammaren om regeringens politik börjar bli en smula förutsägbara. Man vill inte diskutera vad som händer i vårt land och regeringens misslyckanden, utan man tar sig till Grekland eller Tokyo eller pratar om någonting helt annat, som Statistiska centralbyråns tidigare årsböcker.

Vad det handlar om, Anders Borg, är ditt ansvar här och nu för att ungdomsarbetslösheten har fördubblats och för att arbetslösheten kraftigt ökat, inte minst långtidsarbetslösheten. Jag konstaterar att du inte har några andra svar på frågorna än de som hela tiden levereras. Allt handlar om sänkta skatter.

Jag vill påstå att det socialdemokratiska förslag som nyligen presenterades om ett utbildningskontrakt för ungdomar under 25 år kommer att bli en politik som lyfter många ungdomars möjligheter anpassat till deras situation. De vill kanske jobba halvtid och studera halvtid, kombinera praktik och utbildning eller få utbildning på heltid. De ska få studiestöd för detta. Vi vet att den grupp som är mest åtkomlig för arbetslöshet är de som inte har fullgjord gymnasieutbildning. Ju mer utbildning man har, desto bättre förutsättningar har man på arbetsmarknaden.

Det finns en sak som gör mig mycket upprörd i diskussioner om arbetslöshet: när man försöker skuldbelägga den arbetslösa. Jag känner många ungdomar som är arbetslösa eller har tillfälliga jobb. De får prov-jobba – jobba en vecka eller två veckor gratis och visa vad de går för. Det är ett brutalt utnyttjande av ungdomars arbetslöshet. Eller också kan de få erbjudande om att jobba tio timmar i veckan. De ska då ha mobilen på och får ett sms när kunderna kommer eller lastbilen ska lossas. Vi

håller på att skapa en brutaliserad och söndertrasad arbetsmarknad, särskilt för de unga. Det är massarbetslösheten som tvingar fram denna situation.

Det yttras i debatten av Anders Borgs frekventa medhjälpare att det ska vara lönsamt att arbeta. Två av ministrarna som ska medverka i den samlade politiken för att skapa jobb, näringsministern och utbildningsministern, är ute och talar om sänkta ungdomslöner rakt av eller sänkta ingångslöner. Det ska löna sig att arbeta. Ni har misslyckats med arbetslösheten. En del av er försöker skuldbelägga de arbetslösa och hävda att det är deras fel, med en undertext: Det är de som inte vill arbeta.

Jag har inte den människosynen. Jag tror att det är ytterligt få av dessa människor i vårt land som inte längtar varje dag efter att ha samma möjlighet som de flesta andra att ha ett jobb att gå till och en egen lön att leva på. Så blir man både tryggare och friare. Det är detta ni förvägrar en hel ungdomsgeneration, ty den enda politik ni känner är sänkt skatt, och den verkar inte mer än som neddragningar på ungas möjligheter.

Anf. 32 CARL B HAMILTON (FP):

Fru talman! Jag frågade om Peter Persson har någon åsikt över huvudet taget om huruvida det är den förda socialdemokratiska skolpolitiken som orsakat att så många hoppar av gymnasiet och om han är beredd att eliminera denna orsak till de många avhoppen och därmed arbetslösheten för ungdomar. Peter Persson nämnde ingenting om det i sitt anförande. Han har inget svar på den frågan.

Jag tror att kombinationen av kontraktsskrivande, som jag i och för sig har en del sympati för, och att man bibehåller den socialdemokratiska synen på hur ett gymnasium ska vara ensidigt inriktat på högskolebehörighet är en döbelnsmedicin som kommer att höja arbetslösheten bland unga.

Det är intressant när Peter Persson säger att partiets egen politik, att man har ansvar för sin egen anställbarhet, som partiledaren och Magdalena Andersson har skrivit i tidningen och haft pressträff om, är att skuldbelägga den enskilde. Det är tydligen det som vi kommer att höra framöver från partivänstern inom Socialdemokraterna: att man skuldbelägger de unga. Det är innebörden av vad Peter Persson säger. Att skriva kontrakt och ställa krav är att skuldbelägga de unga, så att de känner skuld för att de inte är anställbara. Det var intressant, men lite dystert, och en väldigt destruktiv inställning.

Peter Perssons stora skräck i livet är sänkta skatter. Det gör att jag kan förstå varför ni vill fördubbla arbetsgivaravgiften för unga under 26 år. Det kommer att öka arbetslösheten bland unga rejält. Men det kanske är det viktigaste att man höjer skatten, snarare än att man tänker på de ungas arbetslöshet.

Anf. 33 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! När man debatterar med Peter Persson här i kammaren blir det mer och mer förutsägbart. I nästan varje återkommande debatt låtsas Peter Persson att omgivningen och omvärlden inte finns, att det som händer med finanskris och statsskuldskris inte äger rum eller att vi står opåverkbara. Men sanningen är, precis som framhållits tidigare, att

det inte finns någon politik i världen som kan förskona oss helt från omvärldsförutsättningarna.

Det man kan göra är att möta krisen med direkta satsningar på fler utbildningsplatser, ge Arbetsförmedlingen mer resurser och på andra sätt stimulera ekonomin. Det har vi gjort. Men det som långsiktigt spelar roll och är den främsta förklaringen till att det går bättre för Sverige kontra omvärlden är strukturella reformer, och den här regeringen har kanske gjort de strukturella reformer som påverkat svensk arbetsmarknad allra mest under de senaste 30 åren.

Det handlar om att det ska bli lönsamt att arbeta. Vi stimulerar en framväxande tjänstesektor med RUT och ROT och nu senast, för bara några månader sedan, en sänkt restaurangmoms som förhoppningsvis skapar nya jobb i en sektor där väldigt många ungdomar jobbar. Det handlar också om att reformera utbildningsväsendet, som Carl B Hamilton var inne på. Socialdemokraterna arbetade aktivt för att förstöra det och göra så att många ungdomar inte blev anställbara.

Vi har fått lite besked nu från Socialdemokraterna – väldigt lite, men ändå besked. Det handlar om att införa någonting som vi i princip redan har, något som de kallar utbildningskontrakt. Men den intressanta frågan är de strukturella reformerna. Jag är beredd att sätta mycket pengar på att det när Stefan Löfven börjar svara på de frågorna kommer att handla om att dubbla skatterna och höja bidragen. Då kommer vi att ta debatten, och då kommer det att bli svårt att ge svaren. Men välkommen till valrörelsen, Peter Persson! Nu är det dags att börja svara på frågor, och svenska folket kommer inte att gilla dina svar.

Anf. 34 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Åter när Peter Persson får stå i talarstolen är Sverige ett land i sönderfall där allt försämras. Låt oss nyansera detta lite grann!

Vi fick arbetskraftsundersökningen i veckan. Det är Statistiska centralbyråns senaste uppdaterade statistik. Den säsongsrensade arbetslösheten ligger där på 7,3 procent. Det var oförändrat under hela hösten, och det är ungefär den nivå vi upplevde under 2006.

Samtidigt ser vi hur andra länder har arbetslöshet, och vi behöver verkligen inte gå långt bort. Vi behöver bara åka över Sundet och titta på Danmark där arbetslösheten har ökat mycket kraftigt. Vi behöver bara titta på de allra flesta europeiska länder där arbetslösheten har ökat mycket kraftigt, där tillväxten varit sämre och sysselsättningen svagare.

Vi har 200 000 i ökad sysselsättning sedan 2006. Vi har ett utanförskap som har minskat dramatiskt. Väsentligt färre personer är beroende av sjukbidrag och förtidspensionering och väsentligt fler personer som försörjer sig på eget arbete.

Det skulle ju kunna finnas ett mått av erkännande från Socialdemokraterna att Sverige har klarat krisen väl, att vi trots en kris som i bnp-termer är lika allvarlig som depressionen står med en arbetslöshet som i början av detta år ligger på i princip samma nivå som 2006.

Det vore också klädsamt om Socialdemokraterna kunde göra någon typ av analys av vad ungdomsarbetslösheten beror på. Huvuddelen av den tid då Socialdemokraterna regerade hade vi hög ungdomsarbetslöshet. Man lämnade ifrån sig en ungdomsarbetslöshet som var tvåsiffrig efter ett långt regeringsinnehav.

Prot. 2011/12:105

27 april

*Svar på
interpellationer*

Vi vet vilka problemen är. Det är för mycket lagar, avtal och skatter, som gör att det är dyrt att anställa unga människor. Vi vet att det är dyrt att anställa och att arbetsgivarna därför blir osäkra och känner att de inte vågar pröva nya krafter. Vi har försvagade drivkrafter alltså. Kombinationen av inkomstskatter och bidragssystem gör att det knappt lönar sig att arbeta för många människor i detta land. Vi har ett utbildningssystem som i sina överakademiska ambitioner har drivit fram en utslagningsmekanism i stället för att ge människor trygghet för arbetslivet.

Det här behöver vi göra någonting åt. Vi behöver tillsammans med kommuner, fack och arbetsgivare se över utbildningssystem, se över avtalsstrukturer, se över skatter och avgifter som gör att vi breddar vägarna in i arbetslivet. Det är den uppgift som Sverige borde ta tag i, så att vi kan säkra att vi inte får ytterligare tio år av hög ungdomsarbetslöshet.

Och det recept Socialdemokraterna förespråkar kring ungdomsarbetslösheten, varför vill Peter Persson aldrig tala om det? Det är en fördubbling av arbetsgivaravgifterna, som för en normal Icahandlare eller en restaurang skulle innebära hundratusentals kronor i höjd skatt. Det finns ingen tvekan bland ekonomerna om vad det innebär att man höjer skatterna med 15 procent i arbetsgivaravgifter på ett och två års sikt. Det är en dramatisk försämring av sysselsättningen. Det är en kostnad som för näringslivet motsvarar ungefär lika mycket som en hel avtalsrörelse, och i detta fall läggs den bara på anställda under 25 år.

Man lägger bördan av vad som motsvarar nära nog en hel avtalsrörelse på unga människor, utan att det på något sätt finns några snabba vägar i den socialdemokratiska politiken att dramatiskt förändra utbildningssystemet. Det har man inte några förslag till, inga åtgärder som på ett dramatiskt sätt skulle ändra situationen för unga människor. Däremot skulle man omedelbart lägga på en jättekostnad.

Det vore klädsamt om Socialdemokraterna åtminstone till unga människor sade: Vi anser att ni ska vara arbetslösa. Vi anser att ni inte behöver några jobb. Vi anser inte att det är viktigt med full sysselsättning.

Det är ju det som är kärnan i den socialdemokratiska politiken, och det kunde man väl tala om för väljarna. Det kommer åtminstone vi att försöka bidra till att det sker fram till valrörelsen.

Anf. 35 PETER PERSSON (S):

Fru talman! Det är med förvåning jag noterar Anders Borgs nonchalans och totala brist på idéer. Jag bara noterar att 22 procent av ungdomarna är arbetslösa, att 400 000 människor i vårt land är arbetslösa, att arbetslösheten har ökat under sex år med Borg, när det var er viktigaste fråga att lösa.

Jag undrar: Med dina teorier, varför är ungdomsarbetslösheten så extremt hög? När de har en obefintlig arbetslöshetskassa och så dåliga arbetsförhållanden skulle ju rimligen ungdomsarbetslösheten vara mycket mindre med din ekonomiska teori, som också omfattar Hamilton.

När man försöker påstå att socialdemokrater har skilda uppfattningar vill jag säga: Vi har en regering där någon inte vill sänka löner och andra vill sänka löner, där någon vill ha en inriktning på näringspolitiken, men det blir inte någon över huvud taget.

Socialdemokraterna håller sig alltid med dugliga ledningar. Jag ser verkligen fram emot att Carl B Hamilton efter 2014 får interpellera finansminister Magdalena Andersson och då försöka få svar på frågor. Det är en missuppfattning att det är mig man ska interpellera. Jag har interpellat Anders Borg om ungdomsarbetslösheten, och jag har inte fått några svar.

Däremot har jag kunnat presentera socialdemokratiska förslag som kommer att omfatta kanske 20 000 ungdomar och ge dem möjlighet till jobb, praktik och utbildning. Det är framför allt det som har försvunnit, för ni fick skära i vuxenutbildning och i arbetsmarknadsutbildning för att finansiera de gigantiska skattesänkningarna.

Anf. 36 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Sverige står inför en tung och betydelsefull uppgift, och den är att pressa tillbaka ungdomsarbetslösheten. Under två decenniers tid har omkring var femte ung människa varit arbetslös. Det är naturligtvis ett stort problem för Sverige. Och vi måste vara ärliga om vad det beror på.

Det är en inneboende del i den svenska modellen att kombinationen av höga skatter, kostsamma avtal och omfattande anställningsskydd gör att arbetsgivare drar sig för att anställa människor och att de är osäkra på produktiviteten. Man väljer hellre den kända och prövade arbetskraften än den okända.

Vi har ett utbildningssystem som inte har den lärlingsmodell som vi ser i Österrike, Tyskland, Danmark och Holland som har fungerat väsentligt bättre för att ge människor en god start i livet.

Vad ska vi göra åt det här? Enligt min uppfattning är det ett brett samhällsproblem som ska mötas brett. Vi måste förbättra utbildningssystemet. Vi måste få det lärlingssystem som regeringen har lagt på plats att fungera. Vi måste få kvalitet i praktiken inom de praktiska utbildningarna. Det kan inte vara så att det är bara två tredjedelar som upplever att de får den praktik som alla borde ha. Vi måste få samtal med fack och arbetsgivare där man väger av hur vi ska få bredare vägar in utan att för den skull byta ut den svenska modellen mot amerikanska låglönejobb.

Det är de stabila europeiska länderna med väl fungerande utbildning och starka arbetsmarknader, som Tyskland, Holland och Österrike, som klarat av att hantera den här frågan. Det är dem som vi ska lära oss av, och det är dem som vi ska hitta vägar gemensamt med.

Den politik Peter Persson står för, med en dramatisk skatteläggning på unga människor, skulle ha tragiska konsekvenser, för den skulle bara göra det ännu dyrare att anställa och göra ännu fler unga människor arbetslösa. Det är inte en politik som är bra för Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2011/12:293 om ny skattereform

Anf. 37 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Leif Jakobsson har frågat mig vilka initiativ jag avser att ta för att främja en neutral och likformig beskattning samt om jag avser att ta initiativ till en bred parlamentarisk skatteutredning.

Varje skattesystem samspelar med olika politikområden och med målen för den ekonomiska politiken. Ett neutralt skattesystem har naturligtvis ett egenvärde. I alla skattesystem finns dock avvikelser från denna princip. Avvikelserna kan vara motiverade av praktiska eller administrativa skäl. Men de kan också vara motiverade för att främja hög sysselsättning och miljöinvesteringar eller för att begränsa hälsovådlig konsumtion. Därför finns skattelättnader för miljöbilar medan alkohol och tobak beskattas högre än andra konsumtionsvaror.

Regeringens främsta mål är att varaktigt öka sysselsättningen och minska utanförskapet. Därför har till exempel jobbskatteavdraget införts och socialavgifterna för unga sänkts. Ökad sysselsättning har i dessa fall fått väga tyngre än principen om neutral beskattning.

För närvarande pågår två stora översyner inom skatteområdet, Företagsskatteutredningen och kommissionens meddelande om momsens framtid. Resultaten av dessa bör inväntas innan nya, överlappande utredningar tillsätts.

En bred översyn av skattesystemet förutsätter dessutom två saker, dels en samsyn kring målen för skattepolitiken och den ekonomiska politiken, dels en gemensam problembeskrivning. Det första steget måste vara en fördjupad diskussion så att en samsyn kring vilka problem det är som behöver lösas kan etableras. Såvitt jag kan bedöma finns ännu inte sådana gemensamma mål- eller problembeskrivningar.

För att tillsätta en bred skatteutredning bör de flesta riksdagspartierna vara överens om vissa grundläggande faktorer. Där är vi inte ännu.

Anf. 38 LEIF JAKOBSSON (S):

Fru talman! Jag får först tacka för svaret från Anders Borg. Jag måste säga att jag anar en något annorlunda inställning från finansministern till en bred skatteöversyn än vad vi har hört innan, när jag har fört fram det här kravet.

Det är kanske ganska naturligt att Anders Borg inte längre så lättvindigt kan vifta bort vårt förslag. De allra flesta som sysslar med skattefrågor, inte minst forskningen, ser och vet att vi snart är vid vägs ände. Också den artikel som Saco och LO skrev gemensamt inspirerade mig till att ta upp frågan med finansministern.

Det som för två decennier sedan var en modern och banbrytande skattereform, framburen av socialdemokrater och folkpartister, har under olika riksdagsmajoriteter urholkats, och speciallösningar har tillkommit. Snart kan vi inte ens skönja konturerna av det som en gång var ett enkelt och undantagsfritt skattesystem.

Det är kanske inte så konstigt. 20 år är en lång tid, och omvärlden är en helt annan nu. Vi har till exempel blivit medlemmar i Europeiska unionen under den tiden. Väldigt många skäl talar för att det är dags.

Anders Borgs fögderi har sannerligen inte varit varsamt med principerna i skattesystemet. Jobbskatteavdraget och behandlingen av pension-

ärerna, olika arbetsgivaravgifter för olika åldrar, avdrag för tjänster och laborerande med momssatser leder till nya gränsdragningsproblem och nya krav på undantag och särlösningar. Det är inte bra för skattesystemets robusthet, även om man i sitt politiska nit kan prestera argument för var och en av åtgärderna styckevis och delat.

Vi socialdemokrater menar att det finns ett antal frågeställningar som en sådan parlamentarisk skatteöversyn ska ta itu med.

För det första behövs en rejäl genomlysning av demografins påverkan på skatteinkomsterna de kommande decennierna. Vid förra skatteöversynen, den som S och FP stod bakom, hade Moderaterna ståndpunkten att välfärdsstaten skulle minimeras och att privata försäkringslösningar skulle ersätta en solidarisk skattefinansiering.

I dag är bilden en annan. Moderaterna säger att man står för en skattefinansierad välfärd. Med det är finansieringen av välfärden långsiktigt med skatteintäkter ett gemensamt projekt.

För det andra behövs en rejäl analys av hur den ökade globaliseringen framgent påverkar våra skattebaser. Vi ser många exempel på hur företag numera kan välja var de vill skatta vinsterna. Vilken strategi ska Sverige ha på det området? EU signalerar på olika områden en ambition att mer direkt blanda sig i beskattningen – FTT är en, och harmoniserade bolags-skatte är en annan. Vad betyder det för Sverige?

För det tredje behövs en analys av de framtida skattebaserna i ljuset av både den demografiska utmaningen, globaliseringen och främjandet av tillväxt. Breda skattebaser och låga skattesatser var ledstjärnan vid förra översynen. Hur kan vi leva upp till detta framgångskoncept i den nya tiden, och vilka skattebaser är stabila framdeles?

För det fjärde vill vi söka förenkling och generalisering igen. Skatte-systemen ska vara enkla och inte inbjuda till kringgående manövrer. Att branschen skattekonstuler har ökat på senare år och att ordet ”upplägg” används alltmer frekvent är ett tecken så gott som något på att det är hög tid att förenkla igen.

Fru talman! En skatteöversyn handlar inte om nästa års skatteskalor och inte heller om enskilda regler eller momssatser, utan det handlar om att skapa en bas för kommande skattepolitik. Därför är Anders Borgs argument om att partierna har olika syn på dagens konkreta skattepolitik inte adekvat som argument.

Anf. 39 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! Sedan valet 2006 har Socialdemokraterna återkommande i debatterna talat om behovet av likformig beskattning. Orsaken till att de gör det är att vi har genomfört jobbskatteavdraget, som gör det mer lönsamt att arbeta och som innebär skattelättnader för dem som arbetar och därmed inte lika låga skatter för dem som inte arbetar. Det stör sig Socialdemokraterna på.

Detta ska man ha klart för sig, för när Socialdemokraterna säger att de vill ha likformig beskattning menar de egentligen att de vill ha högre beskattning – högre beskattning för dem som arbetar. Alternativet skulle vara att de kraftigt skulle vilja sänka skatterna för dem som inte arbetar. Men vi som vet hur det socialdemokratiska partiet fungerar vet att stora skattesänkningar sällan är det som Socialdemokraterna går till val på,

utan det brukar vara stora bidragshöjningar som Socialdemokraterna prioriterar.

Men vi ska verkligen ta diskussionen på allvar. Leif Jakobsson är ju inte vilken socialdemokrat som helst, utan Leif Jakobsson är Socialdemokraternas talesperson i skattefrågor. Han är deras gruppleadare i skatteutskottet. Det kan mycket väl vara så att i en eventuell socialdemokratisk regering är Leif Jakobsson skatteminister.

Då tycker jag att det är lite anmärkningsvärt att Leif Jakobsson är så otydlig beträffande vad han egentligen tycker om jobbskatteavdraget. I sin interpellation beklagar han sig över att vi på grund av jobbskatteavdraget har olika typer av beskattning för dem som jobbar och dem som inte jobbar.

Vad är beskedet, Leif Jakobsson? Ska vi ta bort jobbskatteavdraget? Ska de som jobbar få 1 000–2 000 kronor mer i skatt per månad? Eller vad är beskedet från Socialdemokraterna på det här området? Detta är en viktig post i svenska folkets familjeekonomier, och jag tror att de vill ha tydliga besked.

Leif Jakobsson pratar om skattereformen i början av 90-talet. Jag tror att mycket gott kom ur den. Men jag tycker också att man ska komma ihåg att det finns element i den skatteuppgörelsen som är väldigt krångliga och som inte innebär särskilt likformig beskattning.

En sådan sak är grundavdraget. Det gäller de första pengarna man tjänar, som man inte behöver skatta för. Det svenska grundavdraget är nämligen väldigt komplicerat. Jag tror att det knappt finns någon svensk som förstår hur det systemet fungerar, annat än vissa riktiga skatteexperter. Vi har på grund av grundavdraget en marginalskattekurva som ser ut som en bergochdalbana, så det är väldigt få svenskar som vet vilken procentsats som nästa hundralapp man tjänar beskattas med.

Om man skulle ha en skatteuppgörelse, skulle Leif Jakobsson då till exempel vara intresserad av att se över grundavdraget, så att man får ett platt grundavdrag? Om Leif Jakobsson är så himla dedikerad till likformiga skatter kanske han till och med vill ha platta skatter. Ska vi inte beskatta a-kassa och sjukpenning? Det kunde vara en variant.

Det är intressanta frågor att diskutera. Ska vi då inte föra en diskussion med Socialdemokraterna i en bred parlamentarisk uppgörelse? Nej, jag tycker inte det.

Socialdemokraterna vet för det första inte ens själva vad de tycker. Det är ju en annan Leif i Socialdemokraterna, nämligen Leif Pagrotsky, som sitter och utreder de här frågorna. Han säger att han ska bli klar någon gång 2013. Vi får hoppas att det blir närmare kommande årsskifte än det till år 2014.

Anledningen till att man inte ska ha en uppgörelse med Socialdemokraterna är för det andra att de, när de pratar om likformiga skatter, egentligen pratar om höga skatter, och det är vi inte intresserade av.

Anf. 40 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Det är alldeles tydligt att skattesystemet i Sverige har förbättrats över de senaste decennierna, dels tack vare den stora skattereformen, dels tack vare att den förra regeringen och den här regeringen gemensamt har arbetat för att sänka marginalskatterna. Sedan tidigt 90-tal har marginalskatterna i Sverige sjunkit med 12–13 procentenheter –

5–6 procentenheter under förra regeringen och ytterligare ett antal procentenheter under den här regeringen.

SNS, OECD, IMF, Finanspolitiska rådet och praktiskt taget varje ekonom man kan hitta skulle naturligtvis hålla med om att en lägre genomsnittlig marginalskatt på arbetsinkomster är en radikal förbättring av ett skattesystem. Det beror på att sysselsättningen i ett land som Sverige, som har en stor kapitalstock, i allt väsentligt beror på hur väl arbetsmarknaden fungerar, hur ansvarsfull lönebildning vi har och hur starkt arbetsutbudet är.

Vi har sedan ett tilltagande problem med att våra skattebaser har konkurrensutsatts. Senast i dag har Skatteverket rapporterat om den väldigt aggressiva skatteplanering som vi har inom till exempel delar av private equity-sektorn.

Då ska man ställa sig frågan: Vad är det ekonomerna vill att vi ska tala om när de pratar om neutral beskattning? Riksdagen får varje år en genomgång av skatteutgifterna. De stora avvikelserna – de som ekonomerna normalt sett tycker att vi ska titta på – är matmomsen, som motsvarar över 20 miljarder, fastighetsskatten på både villor och bostadsrätter samt tjänstepensionerna, som man anser är underbeskattade.

Några av dessa saker kan man säkert diskutera, men man ska vara medveten om att det är svåra och komplicerade frågor som väcker en del berättigad fördelningspolitisk oro, som man i ett sådant läge måste hantera.

Låt mig slå fast två väldigt tydliga slutsatser. Om Socialdemokraterna vill att alliansregeringen ska tillsätta en bred utredning för att höja skatten och bidragen föreligger ingen förutsättning för det, för där har vi olika grundsyn. Min andra slutsats är att om Socialdemokraterna vill se ett brett samtal om hur skatterna ska fungera i Sverige för att vi ska klara av sysselsättning, konkurrenskraft och finansieringen av välfärden tycker jag inte att vi har de förutsättningarna i dag, inte än. Dock pågår det en omfattande diskussion om skatterna i vårt samhälle och även inom Socialdemokraterna. Jag vill inte utesluta att vi hamnar i ett läge där det kan finnas skäl att åter sätta sig i en parlamentarisk utredning över blockgränserna och tala om skatterna. Det finns ett antal moment i skattesystemet som har med sysselsättning, välfärd och konkurrenskraft att göra.

Låt oss också komma ihåg tidsförloppen. Det pågår nu ett omfattande och tekniskt mycket komplicerat arbete som gäller bolagsskatterna. Det är det område där vi nu upplever det allra hårdaste trycket från skatteplanering och, för den delen, skatteundandragande. Den måste slutföras och fås på plats. Det är en utredning som jag skulle säga att det i allt väsentligt råder ganska stor blockmässig överensstämmelse om vad den bör inriktas på. Sedan är det en massa teknikarbete som behöver göras.

Sedan har vi också EU:s momsarbete, som är långtgående och betydande, inte bara för det som vi diskuterar här i riksdagen när det gäller den ideella sektorn utan också av andra skäl. Börjar vi se dessa saker komma på plats och det också börjar växa fram ett ömsesidigt intresse för och en samsyn om skattefrågorna i de här aspekterna tycker jag att Leif Jakobssons interpellation ställs i ett annat ljus.

Prot. 2011/12:105

27 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 41 LEIF JAKOBSSON (S):

Fru talman! Finansministern hänvisar i svaret till pågående översyner – det gäller företagsskattekommittén och momsdirektivet – som om det skulle vara motiv för att inte dra i gång en parlamentarisk översyn.

För mig är det precis tvärtom. De väldigt viktiga pusselbitar som kommer att ta form här de närmaste åren måste länkas in i en helhet. Det måste fattas strategiska beslut om hur skattebaserna ska se ut och om de frågeställningar som jag tog upp i mitt förra inlägg.

Det handlar inte om att ta över jobbet. Det handlar om att ta hand om slutsatserna av de utredningar som pågår och försöka se hur vi nu ska kunna ta ett helhetsgrepp. Ska vi när viktiga vägval inför framtiden görs se till att de faktiskt länkas samman och hänger ihop, så att de tillsammans leder till de mål som vi förhoppningsvis skulle kunna enas om.

Finansministern säger i sitt svar att det inte finns någon gemensam uppfattning om vad det är för problem man ska lösa. Jag tog faktiskt upp detta i mitt förra inlägg. Jag berättade om de fyra utgångspunkter som vi tycker är viktiga. Låt oss ta debatten nu och här: Vad tycker Anders Borg om de fyra inspel som vi socialdemokrater har gjort? De är inte på något sätt nya.

Det handlar om demografin, globaliseringen och om ett mer generellt och lättöverskådligt skattesystem. Är detta något som det är problematiskt för Anders Borg att sätta sig ned och diskutera eller att låta en parlamentarisk utredning ta tag i? Jag kan faktiskt inte förstå det.

Jag hör på svaret att det sker en förskjutning. I ministrerns senaste inlägg hördes tydligt att efter ytterligare ett par interpellationer kanske vi kan vara framme vid att faktiskt sätta i gång detta.

Det förs resonemang här som går ut på att man inte vill sätta i gång några diskussioner om vi inte är överens från början. Det är en infantil utgångspunkt. Kanske den största av alla utredningar som har lett till en stabil bas för framtiden var ju faktiskt pensionsöverenskommelsen. Den började inte precis med att partierna var överens om hur det framtida pensionssystemet skulle se ut.

Nu har vi en jobbande parlamentarisk utredning som har uppdraget att se över socialförsäkringssystemen och göra dem hållbara för framtiden, så att de fungerar ihop med målen om tillväxt och långsiktig utveckling. Partierna hade inte precis någon samsyn om detta när utredningen tillsattes, och man har det inte nu heller.

Det vi pratar om är att börja ett jobb och att vi inom ramen för en parlamentarisk utredning talar om det som är långsiktigt viktigt. Det handlar inte om att diskutera huruvida den ena eller andra momssatsen är riktig i just det här skedet.

Anf. 42 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! När jag i mitt tidigare anförande försökte bolla fram lite olika idéer och förslag till Leif Jakobsson om hur man skulle kunna komma till rätta med detta med likvärdig beskattning i det svenska skattesystemet fångade Leif Jakobsson inte en enda av dem. Vi fick inga svar eller ens indikatorer om vad Leif Jakobsson tycker. Vi fick inte ens svar på var Leif Jakobsson och Socialdemokraterna står i den viktiga frågan om jobbskatteavdraget, alltså 1 000–2 000 kronor som i princip varje person som arbetar får. Det är en väldigt viktig skattesänkning som bety-

der mycket för svenska folket. Inte ens på den viktiga frågan kunde vi få ett svar från Socialdemokraternas talesperson, som alltså är den bland sossarna som är ansvarig för skattefrågorna.

Jag återkommer till förklaringen varför det är så. Vad sossarna tycker i skattefrågorna har de begravt i en intern utredning som Leif Pagrotsky håller på med, och han ska bli klar någon gång 2013. Vi får väl hoppas att det blir i början av 2013, för sedan ska man ju förhandla med Vänsterpartiet och Miljöpartiet, och vi kan utgå från att Vänsterpartiet kommer att vilja ha ännu högre skatter än sossarna vill ha, och de kommer att vilja ha ännu högre bidrag. Vi får hoppas att svenska folket inte blir tagna på sängen utan får lite besked om vad som är de demokratiska alternativen. Annars har vi ett demokratiskt problem inför 2014.

Leif Jakobsson svarar inte heller på frågan vad han egentligen menar med likformig beskattning. Jag är övertygad om att han egentligen menar hög beskattning.

Dessa båda förhållanden är anledningen till att det inte är lönt att ha en parlamentarisk utredning med Socialdemokraterna. Men om du svarar på de frågorna, Leif Jakobsson, kanske saken sätts i nytt ljus.

Anf. 43 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Leif Jakobsson efterfrågar regeringens utgångspunkter för skattepolitiken. Vi har ju gjort ett gediget arbete om hur vi ser på utgångspunkterna, och de har också när det gäller skattepolitiken redovisats i särskild ordning våren 2008.

Det är fem utgångspunkter som vi har valt. Den första är skatterna naturligtvis är en finansieringskälla för den offentliga välfärden. Vi måste ha ordning och reda i offentliga finanser. Våra skatter och våra utgifter måste hänga ihop så att vi inte skapar en obalans.

Den andra utgångspunkten är att skattesystemet måste utformas så att det ger goda förutsättningar för varaktigt hög sysselsättning. Vi vet att olika skatter har olika effekt på sysselsättning. Allra mest skadligt är naturligtvis höga marginal- och tröskeffekter i inkomstskatterna.

Vi anser också att vi ska ha goda villkor för företagande och investeringar. Det handlar om att klara av en ökad konkurrens med omvärlden, att vi har kapitalstockar som gör att svenska företag har möjligheter att konkurrera och att vi har ägare för svenska företag som kan säkra att företagen klarar framtidsutveckling men också ägare som kan ta hand om bolagen när de hamnar i bekymmer.

Vi ska naturligtvis också ha effektiva ekonomiska styrmedel som en del av vårt skattesystem. Vi vill ha högre skatter på alkohol, koldioxid, tobak och annat där skatterna i sig, och den styrande effekt de alltid har, har ett egenvärde.

Vi måste också ha en utgångspunkt kring fördelningspolitiken, att vi har en legitimitet och rättvisa som gör att skattesystemet uppfattas som rimligt av medborgarna.

Det här är de fem utgångspunkter för skattepolitiken som vi har, som vi arbetar utifrån och som vi också måste se som utgångspunkter för framtiden.

Det går inte att komma ifrån att det i ekonomernas diskussion om skattereform är tre frågor som står överst. Det är matmoms. Det är fastighetsskatt. Och det är tjänstepensionen. Det är det som är de riktigt

Prot. 2011/12:105

27 april

*Svar på
interpellationer*

stora avvikelserna i neutralitetshänseende i skattesystemet. Det är de avvikelserna som inte heller har någon tydlig koppling till sysselsättning eller konkurrenskraft.

Ingen ska få mig att tro något annat än att det är mycket komplicerade frågor. Vi vet att fastighetsskatten inte uppfattades som legitim på det sätt den var. Vi vet att sänkningen av matmomsen inte är någon effektiv fördelningspolitik, men vi vet också att det är människor med lägre inkomster som har den största andelen mat i sin konsumtionskorg och att det därför skulle vara en väldig utmaning att förändra det.

Vi vet, trots att Bosse Ringholm som finansminister gjorde utspel kring tjänstebeskattningsfrågan, att den är komplicerad att hantera, inte minst i diskussionerna med tjänstemannafacket.

Jag tycker inte att man ska starta en utredning när man är säker på att man tycker likadant i alla frågor. Det gör man när man gör en utredning inom en regering eller en parlamentarisk utredning när majoriteten anser sig ha en klar vilja. Nej, man ska tillsätta en utredning när man ser att det finns gedigna förutsättningar att gemensamt nå fram i en parlamentarisk konstellation, om det är det som är syftet med en utredning.

En bred skattereform skulle förutsätta att det finns en bedömning att man genom diskussioner kan landa i detta. Att sätta i gång en sådan utredning innan man vet att de förutsättningarna är på plats är att försvåra möjligheterna i ett senare skede att kanske nå en blocköverskridande samsyn.

Jag tror att man ska vara väldigt noggrann innan man sätter i gång processer. Vi är inte där ännu, för det finns inte en samsyn kring de fem utgångspunkter, till exempel, som jag angav här för skattepolitiken.

Anf. 44 LEIF JAKOBSSON (S):

Fru talman! Finansministern uppehåller sig vid att redogöra för regeringens utgångspunkter för skattepolitiken. Det jag pratade om och det jag redogjorde för var de problemkomplex och de utmaningar som Sverige står inför, sett i ljuset av att det nu uppenbarligen, om man ska tro Moderaterna, finns en väldig samsyn i den här kammaren om att vi ska ha en skattefinansierad välfärd även i framtiden.

Att då inte med något ord beröra eller ens diskutera den demografiska utmaningen, vad det kommer att betyda för våra kommuner och landsting när man ska finansiera vården till exempel, blir för mig väldigt konstigt.

Skattepolitik är liksom inte bara en teknikalitet. Och det är inte, som det gärna är i Moderaternas värld, lösningen på alla problem att hitta på ett nytt avdrag eller sänka någon skatt eller någonting liknande.

Det här handlar faktiskt om människors trygghet i framtiden. Det handlar om det samhällskontrakt som den svenska modellen står för, om det är hållbart över tid och om människor som i dag är i 50–60-årsåldern ska kunna vara säkra på att när skröpligheten sätter in finns samhället där och lever upp till de förpliktelser som de själva har varit med och bidragit till under sin aktiva tid.

Den typen av utmaningar, Anders Borg, handlar inte om att kasta olika skattesatser på varandra, eller marginalskattenivåer eller annat. Det handlar faktiskt om att sätta sig ned, över blockgränserna, och se: Hur finansierar vi välfärden i framtiden med den demografi och den globalisering som vi har framför oss.

Nu har vi tagit initiativ, och vi förväntar oss att regeringen ganska snart kommer med en sådan inbjudan.

Prot. 2011/12:105
27 april

Anf. 45 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Leif Jakobsson efterlyste regeringens utgångspunkter för skattepolitiken, och då redovisade jag dem. Det är väl tydligt att det finns ett antal punkter som vi är överens om. Vi är överens om att vi ska ha effektiva ekonomiska styrmedel. Vi är överens om att det ska finnas både rättvisa och legitimitet i skattesystemet, skulle jag föreställa mig, eftersom Socialdemokraterna nu till exempel säger att de inte vill göra några dramatiska förändringar i fastighetsskatten.

Men det vi inte är överens om och som vi i sådana fall måste diskutera är naturligtvis utgångspunkterna för sysselsättningen.

När Socialdemokraterna var beredda att sänka inkomstskatterna med 70 miljarder 2002–2006 indikerade man att man insåg att det fanns ett behov i ett land som Sverige av att få ned trösklarna och marginalskatterna. Det var också det som var syftet med den gamla skattereformen, för det hade stora negativa effekter på samhällsekonomin.

Men samtidigt föreslår Socialdemokraterna nu kraftiga öknings av marginalskatten. Om avtrappningen av jobbskatteavdraget, som man tidigare föreslog, ska kvarstå fördubblar vi i praktiken värnskatten. Vi kommer upp i marginalskattesatser på 62–63 procent. Det är väsentligt högre än i praktiskt taget alla andra länder.

Trots att det nu pågår ett brett skifte från inkomstbeskattning och skatt på arbete mot att i stället lägga skattetyngden på andra mer trögrörsliga skattebaser vill Socialdemokraterna kraftigt höja arbetsgivaravgifterna.

Det finns en grundläggande skiljelinje i hur vi ser på förutsättningarna för skatter när det gäller sysselsättning. Det är möjligt att det är på väg att ske en förändring som skulle kunna göra det meningsfullt att göra en bred skatteöversyn. Men jag tycker inte att man ska dra i gång ett sådant arbete förrän man vet att det finns rimliga förutsättningar att föra det i hamn.

Vi ska vårda att vi i Sverige ibland kan ha ett brett blocköverskridande samarbete. Det vårdar man genom att starta den typen av diskussioner när man också ser att de har goda förutsättningar och ömsesidigt bedöms kunna leda till resultat.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2011/12:295 om klimatrelaterade skatter

Anf. 46 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Emma Wallrup har frågat om miljöministern avser att vidta åtgärder så att näringslivets andel av klimatskatterna i högre grad speglar deras andel av växthusgasutsläppen, i god tid ta fram de analysverktyg som behövs i den fördjupade utvärderingen 2015 och i närtid presentera en preciserad plan för hur utsläppen ska minska fram till 2050.

*Svar på
interpellationer*

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på denna interpellation.

Låt mig först konstatera att regeringen fortlöpande arbetar med översyn och utveckling av ekonomiska styrmedel. Koldioxidskatten spelar en nyckelroll i klimatpolitiken. Det främsta skälet till att inte alla förorenare betalar lika mycket per kilo koldioxid är risken för att produktion och sysselsättning flyttar från Sverige. Om produktionen flyttar till länder som saknar internationella klimatåtaganden kan det leda till en ökning av de globala utsläppen.

Regeringens mål är att fram till år 2020 minska utsläppen för den icke-handlande sektorn med 40 procent. EU:s långsiktiga ambition är att till år 2050 minska utsläppen av växthusgaser med 80–95 procent. Regeringen stöder helhjärtat denna ambition. Regeringen verkar i EU för att få på plats klimatpolitiska mål för 2030 och 2040.

När det gäller klimatpolitiska analysverktyg arbetar exempelvis Naturvårdsverket och Konjunkturinstitutet med att utveckla statistik och modeller inom klimatområdet. Analyser av fördelningseffekter av regeringens politik är viktiga. Regeringskansliet arbetar fortlöpande med att bättre följa upp fördelningseffekter inom klimatområdet.

En fördjupad utvärdering av klimat- och energipolitiken kommer att genomföras 2015. Om det då bedöms nödvändigt för att uppnå uppsatta mål kommer styrmedel och instrument att justeras.

Då Emma Wallrup hade framställt interpellationen under den tid hon tjänstgjort som ersättare för ledamot som därefter återtagit sin plats i riksdagen, medgav förste vice talmannen att Jens Holm i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 47 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka finansministern för svaret på Emma Wallrups interpellation. Emma Wallrup var ersättare i riksdagen under några månader. Det är hon inte längre, och därför har jag tagit över denna interpellation som jag tycker är välskriven och viktig.

Man brukar ofta säga att Sverige är ett föregångsland i klimatpolitiken och att vi har lyckats ha en ekonomisk tillväxt samtidigt som utsläppen har gått ned. Tyvärr stämmer inte detta längre. Om man tittar på den senaste statistiken för de svenska utsläppen kan man se att de svenska utsläppen ökade med ungefär 11 procent 2010. De gick upp till ungefär 66 miljoner ton. Det här är ett tydligt trendbrott, för åtminstone de senaste tio åren har utsläppen hela tiden gått ned.

När jag tittar på vad den internationella miljörörelsen tycker om olika länders klimatarbete noterar jag att man 2007 tyckte att Sverige var bäst i världen av de industrialiserade länderna. Sedan har vi successivt rasat på den rankningen, och nu ligger vi bara på plats 34.

Eftersom vi nu pratar om miljö- och klimatskatter tycker jag att det är viktigt att titta på just hur stor andelen miljö- och klimatskatter är i förhållande till det totala skatteuttaget eller till bnp. Om vi tittar i nominella termer, alltså i kronor, kan vi se att miljö- och klimatskatterna successivt har gått upp i Sverige. Om ekonomin växer är det inte så konstigt; då växer ju allt.

Men om vi räknar i relation till bnp och med siffror från till exempel OECD jämför Sverige med andra relevanta länder, exempelvis Finland, Danmark och Nederländerna, kan vi se att under de senaste fem sex åren har andelen miljö- och klimatskatter successivt gått ned i Sverige. Vi ligger nu någonstans i mitten av OECD-länderna, långt efter Finland, Danmark och Nederländerna.

Det tycker jag är anmärkningsvärt, i synnerhet eftersom vi ändå har en regering som säger att koldioxidskatten är ett väldigt viktigt verktyg.

I den här interpellationen efterfrågar vi ett mer konkret svar från regeringen på den rapport som kom från Riksrevisionen för några veckor sedan, där man har tittat just på miljö- och klimatskatter i Sverige. Riksrevisionen konstaterar till exempel att industrin, som står för mer än 81 procent av alla utsläpp i Sverige, betalar en förhållandevis liten andel av koldioxidskatten. Man betalar ungefär lika mycket eller lika lite som hushållen betalar, trots att hushållen står för mindre än 20 procent av utsläppen.

Man konstaterar också att i EU:s handelssystem med utsläppsrätter har svenska företag fått en väldigt stor tilldelning gratis av utsläppsrätter, utsläppsrätter som man sedan har kunnat sälja på marknaden för en summa av nästan 2 miljarder kronor. Det kan knappast ha varit poängen med EU:s utsläppshandelssystem.

Här efterfrågar jag lite mer konkret handling från regeringen, till exempel att man ser till att det blir en bättre proportion mellan näringslivets ansvar för att betala koldioxidskatten jämfört med hushållens.

Anf. 48 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Klimatfrågan är avgörande och viktig. Det är ett gemensamt problem för alla människor på vår jord, och det är ett problem som vi kommer att få leva med under lång tid. Det är ett problem vi måste lösa tillsammans, och det är därför regeringen har varit så aktiv och så starkt pådrivande i det internationella arbetet för att vi ska få gemensamma och globala lösningar.

Men vi har också gjort ett mycket omfattande förändringsarbete här hemma i Sverige. Under min tid som finansminister rör det sig om ett tiotal förändringar av skatterna på klimatsidan. Låt mig nämna de allra viktigaste, för de belyser också en del av problemen med den rödgröna politiken på området.

Vi har tagit bort den subvention av diesel på 2 kronor och 40 öre per liter som tidigare fanns inom jordbrukssektorn. Den kommer att trappas ned till 90 öre, och den ska förmodligen därefter fortsätta att trappas ned. Den socialdemokratiska regeringen införde en subvention på diesel i jordbruket på 2 kronor och 40 öre per liter. Det är en rätt kraftig subvention. Den här typen av subvention finns i många länder, och det allra tydligaste rådet från internationellt håll brukar vara att man ska ta bort den typen av stöd. Att direkt subventionera utsläpp av diesel verkar lite märkligt.

Vi har också tagit ned nedsättningen på CO₂-skatt för uppvärmning i vissa branscher, jordbruk och en del annat. Vi har minskat den nedsättningen från att man tidigare betalade 21 procent av den genomsnittliga till att man i dag ska betala 60 procent av den genomsnittliga. Det ska

vara genomfört till 2015. Därefter tycker jag att man naturligtvis, om det krävs enligt utvärderingen, ska fortsätta med den nedtrappningen.

Vi har även förändrat energibeskattningen så att vi har förstärkt belastningen på koldioxidutsläpp.

Det handlar alltså sammanlagt om ett tiotal förändringar som vi har gjort och som har en rätt stor effekt i termer av minskade koldioxidutsläpp.

Sedan har ju Vänsterpartiet och alliansregeringen olika utgångspunkter. Vänsterpartiet föreslår en skattebelastning på miljösidan på 15 miljarder. Det är inte fullt så långtgående som Miljöpartiet, men det är 5 miljarder i CO₂-skatt, 3 miljarder på flyget, 1 ½ miljard på elen och 4–5 miljarder på lastbilarna. Vi har nio miljoner invånare i Sverige, så för en familj på fyra personer är detta en skattebelastning på mellan 6 000 och 7 000 kronor, lite beroende på hur det slår igenom på priser och liknande.

Den typen av dramatisk försämring av levnadsvillkoren, inte minst för människor i glesbygden som skulle få bära den tyngsta bördan av detta, tror vi skulle undergräva legitimiteten för klimatarbetet. Då är det mer rimligt att man fortsätter som regeringen har föreslagit och trappar ned skattesatserna till exempel för diesel och lättnader.

Vänsterpartiet har inte föreslagit detta, vilket kanske är lite förvånande givet hur omfattande man vill driva skattepolitiken i övrigt. I stället har man stött en regering som införde en särskild subvention på diesel. Jag måste säga att jag tycker är en lite omvänd klimatpolitik, och det vore bra om Jens Holm kan säga att nästa socialdemokratiska regering, om det någonsin blir en sådan, åtminstone inte kommer att ha ett vänsterparti som stöder att man återinför en subvention på diesel. Det kanske återkommer en subvention även på bensin på 2,40 – vad vet jag.

Anf. 49 JENS HOLM (V):

Fru talman! Anders Borg försöker göra sig lite lustig över gammal politik. Vi i Vänsterpartiet har aldrig någonsin, såvitt jag vet i alla fall, gått emot att regeringen har tagit bort subventionen av diesel. Utmärkt förslag! Det är väl en regerings ansvar att hela tiden finkalibrera och förbättra politiken. Det där var en del av en gammal kompromiss, och jag tycker att regeringen har gjort helt rätt. Fullt stöd för det, Anders Borg, så nu kan vi lämna det därhän.

Det som fortfarande förvånar mig är att vi har en regering som säger att koldioxidskatten är jättebra – jag tror att Anders Borg till och med brukar säga att den är det viktigaste styrmedlet för att få ned utsläppen i Sverige – men ändå föreslår man inga höjningar av koldioxidskatten. Det enda man hittar i vårbudgeten som kom nu är faktiskt nedsättningar av koldioxidskatter för kraftvärmeindustrin som ska överföras till EU:s handelssystem med utsläppsrätter. I praktiken föreslår ni alltså sänkningar av koldioxidskatten.

Det är helt korrekt att vi i Vänsterpartiet föreslår höjningar av koldioxidskatten och andra miljöskatter. Det gör vi därför att vi ser oss omkring i världen och ser att Sverige ligger efter andra jämförbara länder på det här området. Det tycker vi är lite pinsamt. Vi tycker att det är lite pinsamt att vi rasar ned till plats 34 på den internationella miljörankningen. Vi tycker i synnerhet att det är pinsamt, men ännu värre, väldigt allvarligt, att de svenska utsläppen ökar med 11 procent. Någonting måste

göras, Anders Borg. Det finns en miljöminister, men du har kanske det viktigaste ansvaret för detta. Det är just med koldioxidskatten och andra styrmedel, som avgifter och miljöskatter, som man faktiskt kan få ned utsläppen.

Vi föreslår en flygskatt. Vi föreslår en kilometerskatt för att få ned utsläppen från långtradarna. Vi vill ha en handelsgödselskatt inom jordbruket. Finansministern pratade tidigare om att jordbruket måste ta sitt miljöansvar. Varför har ni då avvecklat den handelsgödselskatt som fanns tidigare?

Vi vill ha ett separat klimatinvesteringsprogram så att kommuner och landsting kan få hjälp att bygga ut biogas, hållbara transporter, en hållbar livsstil och så vidare. Det är någonting som ni inte vill ha.

Låt mig återgå till det som min kollega Emma Wallrup har efterfrågat. Tycker inte finansministern att det vore rimligt att industrin tar ett större ansvar för klimatarbetet än man gör i dag? Läger vi inte ett oproportionerligt stort ansvar på hushållen när de betalar lika hög koldioxidskatt totalt sett som industrin gör, trots att hushållen står för mindre än en femtedel av de totala utsläppen?

Rapporten från Riksrevisionen efterfrågar också en konkret uppföljning av skattepolitiken på klimatområdet så att man tydligt kan följa åtgärder som har vidtagits och faktiskt kan se om de leder till några konkreta minskningar av utsläppen. Jag vill veta om regeringen tänker föreslå någonting sådant.

Vi i Vänsterpartiet har ambitiösare mål än regeringen har. Vi vill sänka utsläppen med ungefär 50 procent fram till 2020. Vi vill också ha en separat kolbudget där det ska beräknas vad alla beslut som tas av regering och riksdag får för effekt på klimatet. Då kan man väldigt tydligt följa klimatpolitiken i den allmänna politiska debatten. Vore inte det en bra sak, Anders Borg?

Anf. 50 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Jens Holm tycker att det är märkligt att jag gör mig lustig över att den socialdemokratiska regeringen införde en subvention på 2 kronor och 40 öre per liter diesel som användes i jordbruket. Hur ska vi annars kunna föra en diskussion kring den frågan? Den är ju remarkabel, inte sant? I en period då klimatutsläppen ökar, då vi vill ha hållbarhet i vårt samhälle väljer man att införa en subvention på 2 kronor och 40 öre per liter på just dieselutsläpp. Det måste jag säga att jag faktiskt tycker är ett lustigt inslag i politiken. Jag ska inte göra Jens Holm ansvarig för det, men jag måste säga att jag tycker att det var ett lustigt inslag i politiken. Jag tycker att det är bra att vi har tagit bort detta.

Vår bedömning är att vi kan nå de mycket ambitiösa klimatmål som Sverige har satt upp med de insatser vi nu gör. Det ska vi sedan noggrant utvärdera i den kontrollstation vi har 2015, och behövs det får vi naturligtvis tillföra ytterligare styrmedel. Jag har nämnt några som jag tycker skulle vara väldigt bra kandidater. Det är till exempel att minska de nedläggningar vi har för delar av industrin, för uppvärmning och sådant, där man ligger på en lägre koldioxidsats. Vi har tagit upp dem från 20 till 60 procent. Det kan man gå vidare med och göra i steg så att de olika näringarna hinner anpassa sig till det.

Vi har också gjort andra saker som både har handlat om höjningar och sänkningar. Skattepolitik behöver inte bara handla om höjningar. Vi har gjort fordonsskatten CO₂-relaterad. Vi har gjort lätta lastbilar CO₂-relaterade. Jens Holm säger nämligen att vi inte har höjt koldioxidskatten. Men vi har vid flera tillfällen höjt den, dels i samband med indexeringen, dels för att betala för en del lättnader. Till exempel när vi tog bort avfallsskatten finansierade vi det med en särskild höjning av koldioxidskatten, därför att det var en skatt som vi bedömde inte hade någon avgörande miljöeffekt. Då finansierade vi den lättnaden med en bra miljöskatt.

Jag vill ändå komma tillbaka till Vänsterpartiets utgångspunkt. Den här interpellationen handlar om vilken belastning vi ska lägga på hushållen. Det är vad interpellationen handlar om. Den största enskilda skatteförändringen Vänsterpartiet föreslår är att höja CO₂-skatten med 5 miljarder kronor. Det är ju en skattebelastning på 5 miljarder kronor som drabbar hushållen.

Man föreslår också en flygskatt på 3 miljarder kronor på inrikesflyg. Det skulle jag tro i allt väsentligt är en skatt på persontransporter, som drabbar hushållen.

Man vill höja beskattningen på el med ½ miljard. Det skulle, såvitt jag kan förstå åtminstone, riskera att slå igenom i höjda elpriser.

Man vill ha en lastbilsskatt på 5 miljarder som naturligtvis kommer att höja transportkostnaderna i Sverige.

Det här är 15 miljarder sammanlagt som jag tror i väldigt stor utsträckning kommer att läggas på just hushållen. Om utgångspunkten är att vi inte ska ha så stora skattebelastningar på hushållen undrar man lite hur just CO₂-skatten blev det mest omfattande vänsterpartistiska förslaget.

Jag måste säga att jag inte tycker att det är svårt att försvara att vi tog bort skatten på handelsgödsel. Jag lever själv i en jordbruksbygd. Jag vet att den mängd handelsgödsel man använder inte påverkas i någon större utsträckning av den här beskattningen. Däremot gav det en stor och tung inkomsteffekt på jordbruken. Det är allvarligt.

Nästan alla människor som bor i den bygd jag bor i har arbeten som är kopplade till jord- eller skogsbruk. Det finns några som också kör lastbilar. Men de undslipper faktiskt inte en sådan skattebarrage ändå, eftersom lastbilsskatten kommer där.

För mig är en levande landsbygd där det finns jobb i både skogs- och jordbruksnäringen för vanliga människor väldigt avgörande. Då skulle jag inte se en ökad beskattning på handelsgödsel som ett bra förslag.

Anf. 51 JENS HOLM (V):

Fru talman! Låt mig återigen bara säga, Anders Borg, att det är historia. Det är sex år sedan sossarna styrde det här landet, och du håller fortfarande på och pratar som om sossarna i dag inför nedsättningar på koldioxidskatten för diesel i jordbruket. Som jag sade tidigare, vi har stött er i just den här frågan. Vi tycker att det är helt rätt att avskaffa den subventionen. Politik handlar ju om att man hela tiden finkalibrerar och förbättrar de verktyg man har.

Det jag i dagsläget tycker är väldigt oroväckande är att regeringen inte föreslår några nya åtgärder på klimatområdet. Precis som Anders

Borg säger tror ni att nuvarande åtgärder kommer att räcka för att nå klimatmålen. Det är kanske precis så. Det är inte så konstigt. En tredjedel av borgerlig klimatpolitik handlar om att ni köper billiga utsläppskrediter i andra länder. Ni betalar lite pengar, som i fallet med vattenkraftverket i norra Indien, och så kan ni tillgodoräkna er det som om ni hade gjort utsläppsminskningar på hemmaplan. Det är inget bra system, Anders Borg.

Vi i Vänsterpartiet föreslår på flera områden att vi måste ta tag i de växande utsläpp som nu finns i Sverige. Det är därför vi är modiga och säger att vi till exempel vill ha en flygskatt, att vi vill ha en kilometerskatt på långtradartransporter och så vidare.

Poängen med det här är ju att det drar in pengar till miljö- och klimatarbetet. Det är ju därför vi kan föreslå en utbyggd tågtrafik i Sverige. Det är därför vi kan föreslå bättre och billigare kollektivtrafik. Det är därför vi också har öronmärkt pengar till äldreomsorgen. Vi har mer pengar till kommunerna så att de kan satsa på skolan.

Finansministern pratar om att det blir sämre med vår politik, men det är inte så. Det är bara de som tjänar mer än 28 000 som kommer att få en höjd inkomstskatt med Vänsterpartiets politik. Vanliga arbetare kommer absolut inte att drabbas. De är de stora vinnarna tillsammans med miljön och klimatet.

Anf. 52 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Det är bra att vi är överens om att klimatfrågan är viktig. Det är en global utmaning som vi ska lösa gemensamt i världen. Sverige är på alla internationella nivåer pådrivande för detta. Det förekommer inte att vi i EU förbereder ett G20-möte utan att Sverige antingen självt eller tillsammans med andra driver upp klimatfinansieringens och klimatfrågans betydelse, därför att det är i sann mening ett globalt problem som vi ska lösa gemensamt.

Nu säger Jens Holm att huruvida man har en subvention på 2:40 per liter diesel är en fråga om finkalibrering. Nja, jag skulle nog säga att vi lite grann har lämnat finkalibreringen bakom oss när vi diskuterar att införa en subvention på 2:40 per liter diesel. Det är så att säga bortom finkalibreringen. Det är därför det ändå är ett intressant exempel att diskutera. Det måste jag ändå vidhålla. Jag skulle säga att det var relativt unikt i svensk skattepolitik att vi införde en kraftig subvention på utsläpp. Vi har ju aldrig gjort det på tobak eller alkohol. Det tror jag att vi kan vara överens om vore en oklok sak.

Sedan kan jag inte heller släppa Vänsterpartiets miljöpolitik. Jag är ju själv boende ute på landet. Det här barraget på 15 miljarder, 6 000–7 000 kronor för en vanlig familj, slår framför allt mot människor i glesbygden. Det är där de långa lastbilstransporterna spelar roll. Timret växer ju inte alltid bredvid järnvägsstationen utan någon ska ta upp det på skogsvägen och ta sig till järnvägen. Någon ska köra de här lastbilarna. 50 procent av de åkarna har *en* bil.

Jordbruket är en nyckel, naturligtvis tillsammans med skogsbruket, för landsbygdens överlevnad. Det är där jobben skapas. Även om det inte är direkt jobbar man indirekt med jordbruket. Man säljer, man köper och man servar skogsmaskiner. Vi behöver bilarna. Vi kommer inte undan koldioxidskatten när barnen ska spela flöjt eller åka till skolan.

Vi behöver en global lösning för miljöfrågorna. Det ska Sverige aktivt bidra till. Vi ska ha starka styrmedel, men vi ska inte skatta bort jobben i glesbygden.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2011/12:300 om lönedumpning genom F-skattsedel

Anf. 53 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Monica Green har frågat mig vad jag avser att göra för att förhindra lönedumpning genom F-skattsedeln och vad jag utifrån mitt ansvarsområde avser att göra för att den svenska kollektivavtalsmodellen ska klara sig i framtiden.

Låt mig göra klart att den som arbetar som anställd hos en svensk arbetsgivare inte ska ha F-skatt. F-skatt är till för dem som är näringsidkare. Det är grundläggande regler som har gällt ända sedan F-skattesystemet infördes.

Det är Skatteverket som kontrollerar att skattereglerna följs. Om man upptäcker att någon blivit godkänd för F-skatt på felaktiga grunder ska godkännandet återkallas.

Det kan emellertid finnas anledning att utvärdera hur F-skattesystemet fungerar ur uppbördssynpunkt samt dess effekter på företagande och arbetsmarknad i övrigt.

Innan en sådan utvärdering har gjorts är jag inte beredd att överväga någon ändring av reglerna.

Kollektivavtalen är något för arbetsmarknadens parter att hantera.

Anf. 54 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Innan jag går in på själva debatten vill jag kommentera att det inom några minuter kommer att hållas en tyst minut för en bättre arbetsmiljö i Sverige. Det är Byggnads som har tagit initiativ till arbetsmiljödagen, och man kommer att lämna över arbetshandskar och hedra dem som har dött på olika sätt på sina arbeten. Jag vill också få fört till protokollet att jag delar deras uppskattning av vad arbetarna har gjort och att det borde vara nolltolerans mot att människor ska dö på sina arbeten.

Men vi ska diskutera en annan bransch, som ibland kan vara lika tuff, enerverande och medföra problem för dem som jobbar. Vi ska prata om sjysta villkor inom åkerinäringen.

Vi har påbörjat ett arbete med att försöka hejda den oseriösa åkerinäringen som växer och växer i Sverige. Svenska och utländska seriösa åkare slås ut av den oseriösa näringen.

Jag har stött på många horribla problem, slaveriliknande förhållanden, 70–80 timmars arbetsvecka, boende i lastbilar i väntan på nästa påhugg, smuggling, människohandel och den brottslighet som följer med låga löner och slaveriliknande villkor. I det arbetet har jag också stött på problemet med F-skattsedel. Det är därför jag har interPELLERAT finansministern. Jag har tidigare upplyst andra ministrar om det enorma problem

som växer på våra vägar. Nu är det dags för finansministern att också bli upplyst och vara med i arbetet att komma åt den oseriösa näringen.

Nu säger Anders Borg till mig att de som är anställda av en åkare naturligtvis inte ska ha F-skattsedel. Jag känner till det. Problemet är att det på många håll inte efterföljs. Det är vad jag vill komma åt. Det är så inom många branscher just nu. Ett enigt skatteutskott och en enig riksdag har upptäckt problemet med det växande antalet F-skattsedlarna, där fenomenet utnyttjas att regeringen har gjort det lättare att få F-skattsedel och att man inte behöver tre uppdragsgivare utan bara en. Det har blivit ett stort problem.

Det eniga skatteutskottet och den eniga riksdagen har bett Anders Borg att komma tillbaka med en utvärdering. Nu undrar jag när utvärderingen är klar. Kommer Anders Borg att lägga fram åtgärder och förslag redan i höstens budget? Det brådskar, herr minister. Det gäller att se till att vi åtgärdar problemet nu, inte när alla seriösa åkare har slagits ut. Det är därför jag vill ha ett svar i dag.

Anf. 55 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! När man lyssnar på Monica Greens beskrivning och läser hennes interpellation handlar det om en allvarlig situation som borde göra vilken politiker som helst ytterst bekymrad. När jag läste interpellationen blev jag bekymrad, och jag satt under gårdagen och försökte göra lite research på vad det finns för grund för påståendena.

Det har i debatten framhållits den förenkling vi har genomfört, som innebär att man inte längre behöver ha flera uppdragsgivare för att få en F-skattsedel, något som i grunden är bra eftersom det finns en hel del företagare som bara har en uppdragsgivare och som med det tidigare systemet hade problem att få F-skattsedel. Jag har själv kompisar som har upplevt det problemet som småföretagare. Jag upplever i debatten att Socialdemokraterna försöker kritisera den reform vi genomförde på olika sätt. De slänger fram olika typer av fakta.

Den beskrivning som Monica Green gör är allvarlig. Jag har letat och letat. Jag säger inte att det inte finns ett problem, men jag skulle vilja ha en referens till var denna verklighetsbeskrivning kommer ifrån.

Monica Green sade för bara några minuter sedan i talarstolen att hon själv har upplevt alltifrån trafficking, utnyttjande av utländsk arbetskraft till slaverilikhande arbetsförhållanden. Om det är så att man med hjälp av olika typer av offentliga utredningar och myndigheter som ansvarar för frågorna inte kan leverera konkreta fakta på att den verklighetsbeskrivning som Monica Green ger stämmer, men Monica Green själv personligen har upplevt dem, undrar jag om Monica Green har polisanmält dem. Det är oroväckande om Monica Green har upplevt slaverilikhande arbetsförhållanden, trafficking, och inte polisanmält dem. Monica Green ska nog vara glad över att vi inte har en lag som tvingar fram civillurage, en civillurageslag.

Var kommer dessa fakta och denna statistik ifrån? Har Monica Green polisanmält de incidenter hon själv har upplevt? Om inte, varför?

Anf. 56 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Arbetsmiljön är central. Det är en tragedi varje gång en människa skadas eller till och med avlider i tjänsten. Det är naturligtvis

Prot. 2011/12:105

27 april

Svar på
interpellationer

djupt bekymmersamt när det sker i bygg- och transportbranschen. Vi har sett mycket uppmärksammade fall inom kriminalvården. Vi vet att de soldater som tjänar Sverige i utlandet härförleden har råkat mycket illa ut. Arbetsmiljöproblem är något vi ska ta på stort allvar. Människor ska inte behöva utsättas för fara när de fullgör sin plikt och sitt ansvar.

Vi är också överens om sjysta villkor på arbetsmarknaden. Kollektivavtalsmodellen är en gemensam utgångspunkt. Jag vet att Monica Green har haft interpellationsdebatter med justitieministern. I det här fallet handlar det om åtgärder från polis och åklagare samt samordning mellan myndigheter för att motverka risker för kriminell verksamhet.

Nu är den bild som polis och rättsvårdande myndigheter har att det inte finns något belägg att utländska förare är överrepresenterade när det gäller brott mot regelverket för yrkestrafik. Det är inte den bild Justitiedepartementet ger.

Nu har det satsats mer resurser på att säkra att det inte ska bli några fel. Vi får se vilken typ av avkastning det arbetet ger. Det är bra att lägga resurser på att säkra att yrkestrafiken sköts på ett bra och sjyst sätt.

Det är samma sak när det gäller F-skattsedeln. Vi måste invänta vad vi så småningom har för belägg för att det finns problem. Jag vill bara erinra om att Lagrådet, när lagstiftningen lades fram, gjorde utlåtandet att det i praktiken var en kodifiering av gällande rätt. Man gjorde alltså bedömningen att det var så små förändringar i förhållande till hur det förhöll sig att det inte var någon avgörande förskjutning i lagstiftningen. Det återspeglas också av att det är ungefär samma andel som har fått avslag på F-skattsedel före och efter reformen.

Däremot finns det en annan fråga jag gärna vill diskutera med Monica Green och som jag tycker är rätt central. Skälet till att man ofta har utsatta arbetsvillkor i transportsektorn är att man ofta har små transportföretag, och det är tuffa ekonomiska villkor. Runt hälften av alla lastbils- och åkeriföretag är småföretag. Då ter det sig väldigt märkligt att Monica Green och de rödgröna är så angelägna att höja skatten för denna sektor. Det blir svårt att diskutera åkerinäringen utan att diskutera kilometerskatten, det vill säga att skatten per kilometer skulle ligga på 1 krona och 50 öre.

Är man åkare och kör långtransport är detta en skattebelastningsökning på kanske 75 000, 100 000 eller 125 000 per bil. Det är en enorm skattebeläggning. Ett mer massivt slag mot transport- och åkerinäringen har vi nog aldrig upplevt i svensk modern historia. Det finns långtransporter som går mellan Stockholm och Skåne dagligen, där kostnaden i princip skulle motsvara att man sätter en person till i förarhytten. Det är klart att det skulle slå ut åkerijobb.

Vi har ungefär samma antal åkerijobb som vi hade för ett antal år sedan; det är ungefär 60 000–65 000 personer som jobbar i denna näring. Hur många av dem som skulle bli uppsagda och förlora sitt arbete när kilometerskatten kommer är väldigt svårt att bedöma, men det är klart att en så dramatisk skattehöjning som Monica Green vill lägga på dem skulle försämra lönsamheten, urholka möjligheter till reallöner och förmodligen dramatiskt sätta en kostnadspress som ytterligare försämrar arbetsvillkoren.

Låt oss alltså vara tydliga: Transportnäringen är viktig – så viktig att den ska slippa kilometerskatt.

Anf. 57 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Jag fick ett antal frågor, och jag noterar att de två som har varit med i denna debatt inte har upplevt det som många av oss har upplevt. De har inte sett den verklighet som många åkare upplever. Den har till och med ifrågasatts. Jag vet att det finns åkare som gärna tar med båda debattörerna ut och visar exempel på hur det ser ut vid hamnarna och olika stopp i Sverige, var vissa åkare står och så vidare. Gå gärna ut och titta! Kontakta åkerinäringen! De kommer att visa er detta. Jag har kontaktat dem, och det är fruktansvärda förhållanden man får se.

När det kommer till frågan om polisanmälan – Fredrik Schulte frågade mig om det – har jag själv inte polisanmält. Däremot har flera åkare polisanmält, och dessutom åkarnas egen förening, Svensk Åkeriförening. De jobbar nu väldigt hårt med att sätta dit dem som är olagliga, och jag måste säga att de gör ett jättebra arbete.

Anders Borg efterlyste statistik, och han påstod att det är lika mycket svenska som utländska åkare. Tyvärr är det så att de svenska åkarna beskriver för mig att anledningen till att det blir så är att polisen många gånger sväljer mygg men silar kameler – eller om det heter tvärtom; jag kommer inte ihåg vilket det är. I alla fall blundar de för de riktigt stora problemen därför att de vet att åklagarna ändå kommer att lägga ned fallen eftersom respektive åkare då nämligen redan har lämnat landet.

Alltså får jag höra exempel på att svenska åkare blir stoppade när en lampa inte fungerar – och det är jätteviktigt; naturligtvis gör polisen sitt arbete – men att åkare som inte ens följer cabotagereglerna släpps förbi. Polisen har nämligen stoppat dem så många gånger att de tycker att det inte är någon idé, eftersom fallen ändå läggs ned. Därför blir det en skevhet i statistiken, och det beklagar jag. Det ser nämligen ut som att de svenska åkarna åker fast oftare. Det handlar många gånger om småsaker – men inte alltid, ska jag säga.

Dessutom ska jag också påpeka – det är väldigt viktigt att säga – att det finns både svenska och utländska åkare som är seriösa, och det finns svenska och utländska åkare som är oseriösa. Det är viktigt att säga det så att man inte bara drar alla över en kam.

Jag uppmanar er verkligen att ta del av mer. Jag har fått många exempel. När vi i Vara för några veckor sedan träffade 200 arga åkare berättade de för mig hur dieselstölderna går till, hur spritsmugglingen går till och hur de själva ringer polisen men att polisen inte reagerar. Det har jag diskuterat med justitieministern, och det tänker jag fortsätta göra.

Nu skulle vi diskutera F-skattsedel, även om Anders Borg inte vill göra det. F-skattsedeln är också ett problem. Det är ett av många problem inom denna bransch. Jag ska inte säga att alla har F-skattsedel, men ett antal av dessa oseriösa åkare använder sig av det – utnyttjandet av så kallad F-skattsedel. Ett enigt skatteutskott och en enig riksdag har bett Anders Borg att komma tillbaka med förslag på hur vi ska komma till rätta med detta, eller åtminstone en genomlysning av hur det ser ut. Jag skulle vilja veta när det kommer. Kommer det i höstens budget?

Anf. 58 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! Jag ifrågasätter inte att det finns ett problem. Däremot ifrågasätter jag seriositeten i debatten.

Prot. 2011/12:105

27 april

*Svar på
interpellationer*

Lyssnar man på Monica Green får man nämligen intrycket – hon stod faktiskt här själv och sade det – att vi har problem med slaveri och trafficking. Man får nästan intrycket att detta är det största samhällsproblem Sverige har att tampas med. Samtidigt finns det ingen oberoende aktör som kan ge en bekräftelse av den extrema bild Monica Green ger. Monica Green menar att allting kokar ned till att det är vår F-skattereform som är problemet. Jag tycker inte att det känns seriöst.

Vi ser över denna fråga. Skatteutskottet fattade beslut i förra månad, och riksdagen gav därmed ett tillkännagivande till regeringen. Nej, det var nog banne mig i april månad! Om detta nu är ett allvarligt problem måste ju regeringen och Anders Borg få en chans att utreda frågan, och det finns en korrelation mellan hur lång tid regeringen får på sig att se över en fråga och vad det blir för utfall av det. Jag tror alltså att det ligger i Monica Greens intresse att regeringen får god tid på sig att göra utvärderingen.

Med dessa ord skulle jag vilja önska Anders Borg möjlighet att ta ledigt och åka och besöka sin familj för att fira valborg, och likaså Monica Green.

Anf. 59 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Justitieminister Beatrice Ask har redovisat i riksdagen för Monica Green hur man har förstärkt arbetet på det rättsliga området för att förhindra att det sker brott eller grova överträdelser inom transportsektorn.

Jag tror att det är viktigt att vi faktiskt har proportionerna klara för oss. Vi har under de senaste åren legat på 60 000–65 000 anställda i transportsektorn. Antalet F-skattsedlar hos utländska åkare i transportsektorn rör sig, om jag har förstått det hela rätt av den statistik vi har, om 1 500. Det är alltså 1 500 denna diskussion rör. Ställt i proportion måste man ändå konstatera att svensk transport i huvudsak är någonting som sköts av alldeles vanliga, svenska åkeriföretag.

Jag vill inte förringa att vi skulle kunna ha ett problem med F-skattsedlar. Vad jag ville påpeka är att Lagrådet när det granskade den förändring vi gjorde, alltså den lagstiftning som reformerades för några år sedan, sade att den i princip bara var en kodifiering av gällande rätt. Det har alltså inte skett någon dramatisk förändring av rättstillämpningen eller av lagstiftningen kring F-skattsedlar. Det är i princip samma lagstiftning som den som den socialdemokratiska regeringen levde med.

Jag förstår att Monica Green inte vill diskutera kilometerskatten, men det är den vi måste återvända till i denna diskussion. Det är den mest dramatiska förändring svensk åkerinäring har ställts inför – 1 krona och 50 öre i kilometerskatt. Detta är en viktig industri för Sverige. Volvo och Scania är världsledande lastbilsföretag. Det är de därför att de har haft en hemmamarknad att luta sig mot. Det är de tunga transporterna av skog och malm som har gjort att man har utvecklat en teknik och en kompetens som gör att Scania och Volvo är världsledande.

Alla de lastbilschaufförer och åkare som driver den här verksamheten är naturligtvis oroade, därför att de vet att Socialdemokraterna har sålt ut åkerinäringen till Miljöpartiet och Vänsterpartiet när man föreslår en dramatisk höjning. Det går nästan inte att hitta något mer dramatiskt i

den socialdemokratiska skattepolitiken, för det handlar om uppemot 100 000 kronor per bil och år.

Nu vill Monica Green gärna förringa det här, för det är inte så viktigt, så avgörande eller så problematiskt. Men det är absolut inte den bild jag möter när jag talar med människor i branschen. Det finns en djup oro för det orealistiska och verklighetsfrämmande förslag som Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet driver. Det kommer att ha förödande effekter för svensk transportnäring och för sysselsättningen. Då bör naturligtvis Monica Green sätta sig ned med dem som hon anser sig tala för och berätta att det hon vill göra är att slå ut deras jobb genom att införa en kilometerskatt.

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Jag vill påminna finansministern om att den här interpellationsdebatten rör F-skattsedel.)

Anf. 60 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Den handlar om F-skattsedeln, men jag vill kort bara säga något om den kilometerskatt som Anders Borg inte vill prata om. Först stod han och ondgjorde sig här i det förra inlägget och sade att det var så förfärligt att den förra sosseregeringen hade sänkt priset på diesel och att nu hade man minsann höjt det. När ni gjorde det var det inget snack om att det skulle slå mot näringen.

Ni har dessutom höjt banavgifterna på tåget. Då var det inget snack om att varorna skulle bli dyra, utan det är bara när det gäller kilometerskatten, som faktiskt skulle neutralisera mellan de utländska åkarna och de svenska åkarna. När de svenska åkarna kommer utomlands får de betala, men när utländska åkare kommer hit behöver de inte betala något liknande. Det skulle vara att förbättra möjligheterna!

Jag är faktiskt här för att diskutera F-skattsedeln. Vi kan jättegärna tala om kilometerskatten, om nu Anders Borg älskar att tala om och styra in alla debatter på den. Men F-skattsedeln vill han tydligen inte tala om.

Fredrik Schulte var här nyss men han har nu gått. Han var tydligen inte intresserad mer. Men han tyckte att vi ska ta gott om tid på oss, att vi ska utreda det här länge, diskutera det och titta på vad det är för problem. Anders Borg säger: Nej, men det är nog inte ett så stort problem i alla fall. Men det är ett enigt skatteutskott och en enig riksdag som har sagt att det här måste Anders Borg se över. Och jag undrar fortfarande: När kommer Anders Borg med en redovisning av en översyn?

Jag tycker att den här debatten är klargörande. Båda de moderata inläggen som har gjorts här visar att ni är totalt ovetande om vad som sker för närvarande, om hur de seriösa svenska och utländska åkerierna slås ut av de oseriösa åkerierna. Det är ett jätteproblem, och det beklagar jag att ni inte känner till.

(Applåder)

Anf. 61 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Den här debatten gäller F-skattsedeln, transportsektorn, arbetsförhållanden och utländsk konkurrens. Låt oss slå fast vad som gäller.

Till att börja med är det centralt att man har bra arbetsförhållanden i alla näringar, inklusive åkerinäringen. Vi har en omfattande lagstiftning i

Sverige för att säkra att det är bra villkor och bra förhållanden. Vi har starka fackföreningar och starka arbetsgivare som reglerar i kollektivavtal hur detta ska fungera. Det är utgångspunkten för den här diskussionen.

Vi har en redovisning som justitieministern har gjort som visar att regeringen lägger stor vikt vid att säkra att dessa lagar och regler uppfylls också inom transportsektorn. Polisen har fått ökade resurser. Åklagarväsen och domstolar har också visat att man prioriterar dessa frågor.

Låt oss sedan igen slå fast hur det förhåller sig när det gäller F-skattsedeln. Det har inte gjorts någon dramatisk förändring av lagstiftningen. Det har inte skett någon dramatisk förändring av rättstillämpningen. Sedan ska vi naturligtvis utvärdera vad det betyder. Men vi kan inte ändra på förhållandet att lagradsbedömningen är att det inte har skett någon avgörande förändring av lagstiftningen och att det rör sig om ungefär 1 500 utländska åkare som verkar på de villkoren.

Men det går ju inte att diskutera arbetsförhållanden i åkerinäringen utan att diskutera det mest omvälvande förslaget till förändring för åkerinäringen som ligger på riksdagens bord. Vi har haft yrkanden, senast i år, från riksdagens partier om att införa en kilometerskatt med förödande konsekvenser för arbetsmiljö, reallöner och sysselsättning i åkerinäringen. Det är en bransch som till hälften består av smååkerier som inte skulle kunna bära den utslagningskatt som Monica Green och hennes partivänner vill genomföra. Vi tar arbetsförhållandena på allvar, och därför måste vi diskutera Socialdemokraternas ”skattedrakonik” mot transportnäringen.

Jag vill passa på att önska meddebattören och fru talman en trevlig helg.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2011/12:312 om bostadsbyggande i Pajala kommun

Anf. 62 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Hannah Bergstedt har frågat mig vad regeringen och bostadsministern har för politik för att se till att Pajala får möjlighet till ett attraktivt och uthålligt bostadsbyggande som gör det möjligt att ta till vara tillväxten.

Gruvetableringen i Pajala innebär en fantastisk möjlighet för en ort som under de senaste 50 åren präglats av avfolkning. Regeringen ser naturligtvis denna möjlighet, och flera statsråd vid sidan av mig har besökt Pajala och mött företrädare för kommunen. Så sent som denna vecka besökte infrastrukturministern Pajala för att medverka till att de viktiga transportfrågorna får en snabb lösning.

När det gäller bostadsbyggande delar jag Hannah Bergstedts analys att det behövs privata investerare som är beredda att bygga och förvalta bostäder i Pajala. En avgörande fråga är då vilka finansieringsvillkor som kan erhållas och hur risken fördelas mellan banker, gruvföretag, byggare och kommunen. Det här är en fråga som är aktuell i flera av de samhällen där den expanderande gruvnäringen leder till snabb tillväxt. Staten deltar

i dessa diskussioner bland annat genom Statens bostadskreditnämnd, BKN. Regeringen beslutade så sent som i går att vidga BKN:s möjligheter att ställa ut lånegarantier för bostadsbyggande på orter där produktionskostnaderna överstiger de etablerade marknadsvärdena.

Prot. 2011/12:105
27 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 63 HANNAH BERGSTEDT (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Jag upplever att regeringens ambitioner är låga på område efter område.

Den växtvärk som finns i tillväxtregioner som till exempel Norrbotten, men som också finns på andra ställen i landet, lider av ungefär samma sak. Det är brist på rätt utbildad arbetskraft, det är brist på väl utbyggd infrastruktur och det är brist på bostäder.

Vi socialdemokrater vill i det här läget, när arbetslösheten är hög, se till att maximera effekten av tillväxten där den finns så att det blir möjligt att bo och leva där. Då blir bostadsbyggandet en väldigt viktig faktor.

Pajala har, precis som ministern påpekar, under många år haft en stor utmaning att med färre invånare, åldrande befolkning och en kamp mot arbetslöshet hålla ordning på kommunens budget. Det har gett Pajala kommun väldigt små marginaler, och med en investeringsbudget på 17 miljoner är det inte så lätt i dagsläget.

Vi som bor i Norrbotten och känner till den sisu och den stolthet som finns just i Norrbotten är naturligtvis inte förvånade. Men när nu gruvetableringen öppnas står kommunen inför ganska stora utmaningar.

Det är precis som ministern säger, att under de senaste veckorna har vi haft väldigt tätt med besök av ministrar från den borgerliga regeringen. Jag tror faktiskt inte att vi under de senaste 50 åren har sett så många besök i Norrbotten, och vi säger varmt välkomna till tillväxtregionen.

Men det räcker inte med besök och att frotera sig med företagen eller att köra dumper, som infrastrukturministern fick göra förra veckan, för det är först när de som jobbar faktiskt kan bosätta sig i Pajala som kommunen får de ökade skatteintäkter som man behöver för att se till att man får en attraktiv boendemiljö.

Investeringarna och byggandet måste börja nu. Man kan inte vänta tills skatteintäkterna börjar komma. Annars riskerar Pajala att gå miste om den här chansen till utveckling. Därför tror jag att regeringen behöver göra mer än det som Stefan Attefall hänvisade till nyss.

Pajala som är en liten kommun behöver med sina mått mätt göra stora investeringar för att kunna maximera den utveckling som pågår. Byggandet av bostäder är väsentligt för att kommunen ska kunna möta det behov av service som finns.

Pajala har vänt en nedåtgående trend. I stället för utflyttning har man inflyttning, och det är åldersgruppen 19–35 som söker arbete och bostad i Pajala. Det är ett drömläge för vilken kommun som helst. Det ställer dock stora krav på service, och det behövs också bostäder.

Tycker ministern att det är rimligt att en kommun av Pajalas storlek på kort tid själv ska mäkta med dessa investeringar som gruvetableringen innebär? Ser ministern att regeringen har ett ansvar att inte försitta chansen till tillväxt och arbete i Pajala?

Anf. 64 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Det finns ett stort engagemang för vad som händer i Norrbotten. Jag var själv i Pajala för en tid sedan och ämnar besöka Norrbotten ytterligare, för det händer mycket spännande saker där. Jag har rötter i Norrbotten genom min mamma och morfar som kom från Pajala kommun. Jag kan därför dessa områden hyfsat bra.

Jag tror i och för sig att vi behöver sprida mer kunskap runt om i Sverige om allt det positiva som händer i Norrbotten. Det är nog få som förstår vidden av de stora investeringar och utvecklingsmöjligheter som finns.

Därför är det bra att statsråd besöker Norrbotten. Jag tycker inte att socialdemokrater från Norrbotten ska beklaga sig över att många statsråd besöker Norrbotten. Vi behöver ha en bred aktuell kunskap om vad som händer, för de positiva utmaningar Norrbotten står inför berör många olika departementsområden. Det handlar om infrastruktur, arbetsmarknad, bostäder, allmänekonomiska förutsättningar och myndigheternas agerande.

Jag kan försäkra Hannah Bergstedt om att jag personligen är mycket engagerad i vad som sker i Pajala och övriga Norrbotten. Exempelvis har länsstyrelsen haft en mycket aktiv roll i att stötta Pajala kommun i detaljplanearbete och samhällsplanering. På Länsstyrelsen i Norrbottens län har utsetts en särskild samordnare som har hjälpt till med kontakter mellan departement och myndigheter och som också har varit ett stöd för politiker och tjänstemän i Pajala. Det har varit en hög aktivitetsnivå på det området.

I går kom som sagt ett beslut om att vidga möjligheterna för Statens bostadskreditnämnd att hjälpa till med garantier när man behöver bygga och när man känner osäkerhet för hur marknadsvärdet ser ut på fastigheterna. Det är ett instrument som tillsammans med andra aktörer kan bidra till att vi får in fler som till exempel vill bygga och investera i bostäder i Pajala kommun.

Det är viktigt att vi agerar på ett klokt sätt så att vi knyter till oss fler aktörer som vill vara med och utveckla Pajala i detta skede. Läger vi alla ägg i samma korg riskerar vi att få samma problematik som Pajala nu brottas med, det vill säga att när det svänger på något sätt slår det rakt in i kommunens ekonomi.

För ett tag sedan gav staten faktiskt pengar för att riva lägenheter i Pajala. Nu har vi hjälpt till att försöka frigöra de lägenheter som stod inför rivningshot för att de ska kunna öppnas upp för boendesökande.

På infrastrukturuområdet, arbetsmarknadspolitikens område och bostadsområdet följer regeringen noga utvecklingen. Vi har gjort insatser på olika områden för att stödja, och vi har tagit fram en rad nya beslut som är tänkta att användas i kommuner av Pajalas typ. Vi vet att den typ av utmaning som man står inför i Pajala också finns i Gällivare kommun och Kiruna kommun och på andra orter i Norrland.

Gruvbolaget måste vara med och ta ett ansvar, kommunen måste finnas med som en spelare och staten ska vara med via instrument som Bostadskreditnämnden och genom stöd från myndigheter på olika sätt. Tillsammans kan vi skapa finansieringslösningar som gör att det blir attraktivt att bygga på dessa orter. Problemet nu ligger i att få aktörer att våga ta första steget. Här finns en tröskel att komma över, eftersom ut-

vecklingen fram till i dag i Pajala kommun har handlat om att riva bostäder snarare än att bygga dem.

Jag kan garantera Hannah Bergstedt att jag följer utvecklingen noggrant. Vi tittar fortlöpande på hur staten kan medverka till att stärka förutsättningarna för ett ökat bostadsbyggande i Pajala och se till att vi får goda förutsättningar för gruvan att komma i gång med sin produktion och också kunna leverera varor till kunderna. Här är transportfrågorna av central betydelse.

Anf. 65 HANNAH BERGSTEDT (S):

Fru talman! Jag beklagar att ministern missuppfattade mig. Jag sade givetvis att ni är välkomna till Norrbotten. Vi är glada för varenda minister som besöker vårt tillväxtlän, särskilt som bostadsbristen nu är akut i hela länet. Vi har bostadsbrist i 10 av 14 Norrbottenskommuner, vilket är ett angenämt bekymmer.

Gruvetableringarna i Pajala och övriga Norrbotten är på många sätt ett angenämt problem. Gruvetableringen ger jobb åt fler än kommunens invånare och leder till en konkurrenssituation mellan den redan etablerade näringen och den nyetablerade näringen. Det kan låta bra med konkurrens om arbetskraften, men det innebär också problem. För att Pajala ska kunna få del av tillväxten behövs det fler bostäder och boende i Pajala.

Till det jobb som Northland Resources ganska nyligen hade ute var det ett stort antal sökande. När jag besökte företaget i förra veckan var man tydlig med att man är intresserad av att anställa människor som är villiga att bosätta sig i kommunen så att det inte blir en fly-in-fly-out-effekt av den etablering som sker i Pajala.

Fru talman! Regeringen talar ofta om att man tycker att kommunerna ska ta ett större ansvar för bostadsförsörjningen. Det tycker vi socialdemokrater också. Detta är något som Pajala verkligen har gjort. Pajala är en aktiv kommun. Man har en framtidstro och arbetar aktivt för att få byggföretag att våga satsa i Pajala. Man har gjort en plan för byggandet och en inventering av befintligt bestånd för att se till att de som har flyttat och behållit sina villor som semesterboende ska lockas tillbaka till Pajala eller sälja till dem som vill bosätta sig i kommunen.

Pajala kommun ska ha en stor eloge för det arbete man gör för att se till att få fler att flytta in och för att förse de företag som etablerar sig i Pajala med arbetskraft.

Det är glädjande att höra att regeringen så sent som i går fattade beslut om att utvidga möjligheten för lånegarantier hos BKN. Jag känner mig dock tveksam till att det kommer att räcka. Kan bostadsministern garantera att denna åtgärd kommer att vara tillräcklig för att Pajala ska få de tusen bostäder man behöver för att kunna tillgodose företagets behov och de skatteintäkter man behöver för att upprätthålla den service som krävs för att människor ska känna att de har ett attraktivt boende?

Anf. 66 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Jag delar Hannah Bergstedts uppfattning att kommunerna har ett stort ansvar för bostadsförsörjningen. Jag delar också Hannah Bergstedts uppfattning att Pajala kommun tar ett stort ansvar. Man hade ett dåligt utgångsläge när man upptäckte att man måste få fram nya bo-

Prot. 2011/12:105

27 april

*Svar på
interpellationer*

städer. Planarbetet var av naturliga skäl inte väl utvecklat i Pajala kommun. Här har som sagt länsstyrelsen hjälpt till en hel del, och nu ligger man ganska långt fram i planarbetet i Pajala kommun.

Jag fick detta redovisat för mig när Pajala kommun var på besök hos mig och visade hur långt fram man var och hur mycket man har på gång.

Bra detaljplaner i attraktiva lägen där man också utnyttjar möjligheterna som finns i den nya strandskyddsbestämmelsen för att bygga attraktiva bostäder är en del av lösningen på problemet. Det tillsammans med BKN:s vidgade möjlighet att hjälpa till gör att fler kan räkna hem en rimlig kalkyl.

Man ska vara medveten om att problemet ligger på två områden. Ett är att när man ska investera i en bygd som har haft en utflyttnings- och avfolkningstrend under lång tid krävs det en ganska stor tro på att det nya ska hålla inte bara i 20 utan kanske i 50 års tid.

Det skapar naturligtvis en tveksamhet för ett antal privata investerare, och den man måste man överbrygga. Ett annat problem är om vi kan få ut tillräckliga hyror på de här orterna. Det tror jag, men det finns ibland ett psykologiskt motstånd när det gäller att bedöma den här marknaden.

Ytterligare ett problem är hur vi ska sköta förvaltningen av bostäderna. Vi måste ha en tillräckligt stor stock för att vi ska kunna få en effektiv förvaltning. Hur ska vi hantera sådana frågor?

Det finns en hel del sådana problem där vi måste hjälpa till på olika sätt. Jag tror att gruvbolaget måste vara med, liksom LKAB var när Kiruna växte som gruvort. Här måste kommunen och staten vara med. De instrument vi har är de myndigheter som kan hjälpa till, och det är BKN. Vi följer utvecklingen noga.

De åtgärder som vi aviserade i vårpropositionen med lättnader för andrahandsuthyrning kan vara ett instrument för att få fram de bostäder som finns på orten men som inte används särskilt mycket eller bara används sommartid av människor som bor på andra orter. De skattesänkningar vi genomför på hyreshusbyggande och nyproduktion bidrar också i rätt riktning. Vi jobbar generellt med ett antal bostadspolitiska frågor som handlar om att underlätta nyproduktion och möjliggöra en ökad effektivitet i planprocesser och för att utveckla hyresrätter.

Det pågår ett brett arbete av generell karaktär, och vi följer upp vad vi mer specifikt kan göra. Den samordningsman som länsstyrelsen har utsett hjälper också till med goda råd och kan hjälpa till med att knyta ihop olika intressenter i området. Jag tror att vi måste hitta många aktörer som vågar ta steget för att hjälpa till och investera. Det kan inte hänga enbart på kommunen. Det tror jag inte att kommunens ekonomi mäktar med.

Vi vill hjälpa till på olika sätt, men det måste göras på ett sådant sätt att vi skapar sunda förutsättningar för investeringar på bred front.

Jag skulle vilja höra om Socialdemokraterna har någon alternativ strategi eller några goda idéer som vi kan ta med oss i det arbetet.

Anf. 67 HANNAH BERGSTEDT (S):

Fru talman! Som bostadsministern påpekar krävs det ett gott samarbete för att se till att det här maximeras. Samarbetet mellan kommun och näringsliv är väldigt gott i Pajala; det fick vi erfara när vi var där på besök senast.

Jag är tveksam till att andrahandsuthyrning och den politik som framgår av regeringens vårbudget om 400 bostäder i hela landet kommer att lösa det bostadsbehov som Pajala har, eftersom Pajala ensamt skulle behöva 1 000 nya bostäder.

Sverige, och i det här fallet Pajala, behöver en aktiv politik som ser till att maximera tillväxten där den finns. Det är viktigt att man ser till att det blir möjligt att bo och arbeta i hela landet. Det är trots allt i Norrbotten som skogen och malmen finns. Därför måste det finnas förutsättningar för ett hållbart samhällsbygge så att vi får en god samhällsservice. Vi ska kunna ha ett kulturliv och en fritid som gör det attraktivt att bo. Vi behöver infrastruktur, som ministern nämnde, och vi behöver en attraktiv boendemiljö.

Strandskyddet har diskuterats den senaste veckan. Om Attefall öppnar dagens NSD kommer han att se att det finns en del utmaningar när det gäller regeringens förslag på det området.

Jag är givetvis medveten om att kommunalrådet Kurt Wennberg tillsammans med kommunledningen har uppvaktat ministern. Jag vet också att han förväntar sig ett svar. Eftersom ministern lovade att återkomma och inte har gjort det ännu tar jag mig friheten att skriva ned Kurts telefonnummer så att bostadsministern kan höra av sig till honom efter debatten och tala om vad ministern vill göra.

Jag tar gärna över regeringspositionen om ministern vill höra vad Socialdemokraterna vill göra.

Anf. 68 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Jag kan försäkra Hannah Bergstedt att jag har Kurts telefonnummer. Han har fått höra att jag ska återkomma senare. Jag har en del att undersöka och ska komma med besked om det som vi beslutade om i går. Senast häromdagen hade jag ett möte på departementet om Pajalafrågan för att få den ytterligare belyst ur olika aspekter.

Jag har ringt en del samtal för att försöka göra ett antal byggare uppmärksamma på att det finns en marknad här uppe som man inte alltid ser. Jag tror att det är en tröskel. Många investerare, större byggföretag och större bostadsbolag har nog inte fullt ut förstått vilka möjligheter som finns i hela Norrbottens län. Det tror jag är ett problem.

Sedan tidigare har vi för få kapitalstarka privata fastighetsägare och byggare som har möjlighet att gå in och hjälpa till. Det finns ett antal aktörer, men det är för få som har bas i Norrbotten.

De uthyrningsregler som jag beskrev innebär bland annat att höja den skattefria gränsen för att hyra ut en bostad i andra hand. Den som har kvar sitt fadernehus i Pajala kommun men inte är där så ofta upptäcker kanske att det nu finns en skatteregel som gör att det är mer lönsamt att hyra ut huset. Det kan vara till människor som behöver en bostad under kortare tid, och det kan vara till permanentboende. Vi ska inte underskatta lättnaderna i uthyrningsreglerna när det gäller att hjälpa till i sammanhanget.

Infrastrukturfrågorna är också viktiga både för att man ska kunna exportera den malm som bryts och för att klara den pendling som alltid finns runt en gruvort av Pajalas karaktär. Det handlar om vägar och om hur vi utvecklar bensinskatter och den typen av ekonomiska styrmedel. Det finns många på den rödgröna sidan som vill höja de skatterna. Det

skulle försvåra för människor att ta vara på de möjligheter som skapas med gruvetableringen i Pajala.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellationerna 2011/12:255 och 292 om utveckling av bredband i små kommuner

Anf. 69 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Isak From har frågat mig vad jag avser att göra för att öka driftsäkerheten i både det fasta och mobila nätet så att befintlig och ny befolkning kan känna trygghet och veta att det går att komma fram till SOS Alarm den gång man behöver. Marie Nordén har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att trygga bredbandsutbyggnaden och utvecklingen också i landets fattigaste kommuner. Jag har valt att besvara interpellationerna i ett sammanhang.

Jag håller med Isak From om att det är allvarligt med avbrott i de elektroniska kommunikationerna, inte minst eftersom samhällsutvecklingen har skapat ett allt större beroende av elektronisk kommunikation och av att de fungerar också vid allvarliga störningar.

Det är i första hand teleoperatörerna som ansvarar för att de elektroniska kommunikationerna fungerar samt för att förebygga och hantera störningar och avbrott. I lagen om elektronisk kommunikation anges att företag som tillhandahåller kommunikationsnät ska vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa att verksamheten uppfyller rimliga krav på driftsäkerhet. De åtgärder som vidtas ska vara ägnade att skapa en säkerhetsnivå som, med beaktande av tillgänglig teknik och kostnaderna för att genomföra åtgärderna, är anpassad till risken för störningar och avbrott. Det går emellertid inte att garantera att avbrott aldrig uppkommer.

Stora avbrott orsakas ofta av extremt väder men den vanligaste orsaken till avbrott är att kablar grävs av. För att minska risken för att sådana avbrott uppkommer har Post- och telestyrelsen, PTS, utvecklat ett system, Ledningskollen, där entreprenörer och andra kan få uppgifter om vilken kanalisation som finns där grävarbeten utförs.

Elektronisk kommunikation är starkt beroende av att elförsörjningen fungerar. PTS planerar därför att under 2012 utreda vilka insatser som kan behövas för att stärka reservkraften.

Vid avbrott som fått större konsekvenser eller vid upprepade fel gör PTS alltid en uppföljning tillsammans med operatörer och andra inblandade myndigheter. Operatörerna har också enligt lagen om elektronisk kommunikation en skyldighet att rapportera sådana händelser till PTS.

Jag håller med båda interpellanterna om att bredbandstillgängligheten är viktig oavsett var i Sverige man bor. Det har regeringen tydliggjort genom sin bredbandsstrategi.

Sverige har jämfört med andra länder en god bredbandstillgänglighet. Det kan man se av den geografiska kartläggningen av bredbandstillgång och användning som Post- och telestyrelsen gör på regeringens uppdrag. Årets kartläggning visar att mer än 99 procent av alla hushåll och arbetsställen i Sverige har täckning av bredband via trådbundna och/eller tråd-

lösa nät, vilket internationellt sett är en mycket hög siffra. Andelen hushåll som i dag har möjlighet att få tillgång till 100 megabit per sekund är 49 procent, vilket är en ökning med 5 procentenheter på bara ett år.

Antalet hushåll och företag som helt saknar tillgång till bredband uppgår enligt samma kartläggning till ca 800.

Regeringens politik bygger på en väl fungerande marknad och att det i första hand är operatörerna som ska tillgodose användarnas behov av bra och prisvärda tjänster.

Jag är av den bestämda uppfattningen att statens huvudsakliga roll är att se till att marknaden fungerar effektivt och att det finns goda förutsättningar för att driva verksamhet i hela landet.

Men förutsättningarna för att bygga ut bredbandsinfrastrukturen skiljer sig åt i olika delar av landet. Därför måste det offentliga ta ett ansvar där marknaden inte fungerar tillfredsställande och där allmänna intressen inte tillgodoses. Det är mot den bakgrunden som regeringen har fortsatt göra betydande satsningar på bredband. Under perioden 2012–2014 satsar regeringen en halv miljard på bredbandsutbyggnad i områden där det inte är lönsamt för marknaden att bygga ut.

Regeringen har även skapat Bredbandsforum där företag, myndigheter och organisationer möts för att tillsammans hitta lösningar som ökar tillgången till bredband i hela landet.

När det gäller mobilt bredband kommer PTS tilldelning av tillstånd i det så kallade 800-megahertzbandet att få stor betydelse för bredbandstillgången i glest befolkade områden. I bandet finns nämligen ett täckningskrav som innebär att en av aktörerna ska använda upp till 300 miljoner kronor de närmaste åren för att erbjuda bredbandstäckning till de fasta bostäder och stadigvarande verksamhetsställen som i dag saknar möjlighet till bredband med en hastighet om minst 1 megabit per sekund.

Vid sidan av regeringens satsningar har många kommuner valt att själva bidra genom att stödja och underlätta bredbandsutbyggnad, till exempel genom kommunala bredbandsstrategier, genom att underlätta tillträde till kommunal mark samt planera och samordna olika aktiviteter på bredbandsområdet. Men kommunerna behöver hjälp, inte minst av länsstyrelse, landsting och samverkansorgan i länen. Länsstyrelserna, och i vissa fall samverkansorgan och landsting, ska enligt sina regleringsbrev verka för att målen i regeringens bredbandsstrategi nås.

Regeringen har dessutom nyligen beslutat att ge PTS i uppdrag att bilda en samverkansgrupp för bredband som bland annat ska arbeta med samordningsinsatser och stöd till kommunernas arbete med it-infrastruktur. Därutöver beslutade regeringens Bredbandsforum så sent som i februari i år att tillsätta en arbetsgrupp som ska verka för att stödja och bistå kommunerna i deras arbete med bredbandsfrågor.

Då Isak From, som framställt en av interpellationerna, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav förste vice talmanen att Katarina Köhler i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 70 KATARINA KÖHLER (S):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Jag tror att Anna-Karin Hatt förstår att jag av flera skäl inte är särskilt nöjd, i alla fall inte med hela svaret. Först och främst tycker jag att det är synd att ministern valde

att slå ihop dessa två interpellationer eftersom båda är viktiga och hade förtjänat att få diskuteras var och en för sig.

Jag vill kortfattat redogöra lite mer för vad Isak From skriver i sin interpellation. Han betonar vikten av att man oavsett var i Sverige man bor ska ha tillförlitlighet när det gäller it och bredband. Man ska ha samma villkor oavsett var i Sverige man lever och verkar. Det är oerhört viktigt att telefonin fungerar för privatpersoner men också för företag och för offentliga förvaltningar. Här finns ett tydligt samhällsansvar, men marknaden har hittills inte klarat att sköta detta.

I dag finns märkbara brister, inte bara i fråga om mobiltäckningen. I delar av landet har driftsäkerheten också i det fasta telenätet visat sig vara förvånansvärt låg.

Isak From belyser också i sin interpellation svårigheterna för småföretagare, för friluftsliv, för jakt och fiske, för båtliv och turism och över huvud taget för besöksnäringen, särskilt i vår del av landet, alltså i den norra delen av landet. Denna näring är mycket viktig. Eftersom tekniken inte fungerar ser vi gång efter gång att det skapar brister och sådana men för företagandet att man ibland förlorar stora pengar.

Framför allt handlar Isak Froms interpellation om tryggheten för människor – att man vet att man via en telefon kan få hjälp om man behöver det. Här finns det för stora brister, inte bara i vår del av landet utan i stora delar av landet.

Därför menar jag att ministern gör det enkelt för sig när hon hänvisar till lagen om elektronisk kommunikation där det anges att det är operatörerna som ansvarar för driftsäkerheten.

Ministern säger vidare i sitt svar: ”De åtgärder som vidtas ska vara ägnade att skapa en säkerhetsnivå som, med beaktande av tillgänglig teknik och kostnaderna för att genomföra åtgärderna, är anpassad till risken för störningar och avbrott.”

Jag tolkar det som att detta är den text som finns i regelverket. Om det är så läser jag det som att det är alldeles uppenbart att det är operatörerna själva som får beakta dessa två delar. Tekniken lär det inte vara något problem med men däremot kostnaderna och att man inte har samma syn på hur väl kostnaderna motsvarar risken för störningar och avbrott.

Eftersom ni hänvisar till operatörernas ansvar måste frågan bli: Vad ska regeringen göra åt det faktum att lagen inte fungerar och operatörerna inte uppfyller kraven på driftsäkerhet? Detta skulle jag vilja att ministern svarar på.

Anf. 71 MARIE NORDÉN (S):

Fru talman! Även jag vill tacka ministern för svaret.

I dag måste bredband, och möjligheten att vara uppkopplad, surfa på nätet, kommunicera via mejl och webb, precis som telefoni anses vara en grundteknik. Precis som vägar är det en självklar del av infrastrukturen. Det är också en förutsättning för att kunna bo och verka i hela landet.

När man i dag kommunicerar med myndigheter, till exempel Försäkringskassan, förväntas man i princip kunna göra det via nätet. Att driva ett företag utan webbsida är omöjligt. Att ha kontakt med kunder, kunna ta betalt, boka och beställa via mejl är en självklarhet.

Alla som turistar på orter som Åre, Visby, Funäsdalen, Storuman och Lysekil förväntar sig att uppkopplingen mot nätet ska fungera, och den ska vara snabb, smidig och säker.

Precis som ministern säger ligger Sverige långt före flera andra länder. Men det är långt ifrån alla som i dag har en vettig, snabb och säker uppkoppling.

Den stora utbyggnaden skedde mellan 2001 och 2007 och finansierades främst med statliga medel, EU-stöd och kommunala insatser. Många valde för att nå största möjliga täckning att ha en radiolänk till telestationer. Nu vet man att denna teknik är otillräcklig. Det är endast med fiber som man kan ha en säker möjlighet att skapa den överföringskapacitet som man kräver, nämligen 100 megabit per sekund.

I mitt län Jämtland är det ungefär 30 procent som har tillgång till bredband via fiber. I vissa kommuner har man knappt börjat gräva. I till exempel Östersunds kommun har mer än 50 procent av hushållen tillgång till bredband via fiber.

Men det är i glesbygden som det inte grävs i den takt som vi önskar. Där finns nämligen inte marknaden. Där måste någon annan bygga.

När Post- och telestyrelsen är ute och träffar politiker, tjänstemän och byalag är beskedet tydligt. Man har ett informationsmaterial, eller snarare en powerpointpresentation, som jag tycker känns beklämmande och tragisk. Där ställer man frågan: Var är marknaden, och vad händer när marknaden inte bygger?

Svaret är: "Där marknaden inte bygger ut måste de boende själva skapa förutsättningar för att bredband med hög kapacitet byggs ut." Det är så man skriver. Det är tydliga besked från staten och regeringen om vem som har ansvaret för att hela landet ska kunna utvecklas och leva vidare och få den teknik som krävs. Vi tycker inte att det duger, och jag tror inte heller att ministern kan vara nöjd med utvecklingen.

Jag säger inte att det inte finns positiva, drivande krafter i många byar. Det finns många starka och intresserade byalag som i kampen för byns överlevnad är beredda att lägga ned mycket tid och resurser. Men jag måste starkt ifrågasätta om det verkligen är de ideella krafterna som ska ta huvudansvaret och kommunerna som i nästa steg ska leverera en nationell vision. Det är inte lite som man förväntar sig av byalagen. De ska mobilisera sina grannar, de ska söka pengar, prospektera, gräva, äga, driva och förvalta byanätet. Detta innebär inte bara att man ska byta organisationsform från ideell förening till en annan form; det ställer också stora krav på byalagets kompetens och kraft att jobba med detta. Den egeninsats på 10 000–20 000 kronor som kommer i form av anslutningsavgiften är också en otroligt stor summa för den enskilde.

Jag undrar om ministern inte ser det orättvisa i hur läget ser ut i landet. Tycker inte ministern att vi borde se en annan ansvarsfördelning?

Anf. 72 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Om jag börjar med det Katarina Köhler säger tror jag att det är viktigt att hålla reda på vad som är vad. Det som Isak From hade interPELLERAT mig om gällde rena driftstörningar i de nät som finns. Vi har en ansvarsprincip, en närhetsprincip och en likhetsprincip i den svenska lagstiftningen och i samhällets krishanteringssystem som spelar en viktig roll. Detta innebär att kriser i första hand ska hanteras av någon som äger

Prot. 2011/12:105
27 april

*Svar på
interpellationer*

en anläggning. De ska hanteras på lägsta möjliga nivå i samhället, och de ska hanteras av den som är närmast till hands så att drabbade och aktörer ska behandlas på ett likartat sätt. Vi vet att det är det som gör att systemet fungerar som allra bäst.

Katarina Köhler säger att driftsäkerheten är förvånansvärt låg och att lagen inte fungerar. Det är starka påståenden. Eftersom du säger så skulle jag vilja be dig tala om vad du har för belägg för att det ser ut på det sättet. Vi har en kommunikationsinfrastruktur i Sverige som är omfattande. Det inträffar störningar i den, och de allra flesta avhjälps utan att vi i allmänheten märker det. Ibland uppstår situationer där avbrotten blir mer långvariga. Dess värre går det inte att helt och hållet garantera att sådant aldrig uppkommer. Det kan bero på sådana saker som att en grävskopa råkar gräva av en ledning därför att man inte har använt ledningskollen. Det kan också handla om att man uppdaterar mjukvara.

Det finns ett fungerande system i svensk lagstiftning med ansvarsfulla operatörer som har ett egenintresse och som enligt lagen är ålagda att se till att de har redundans i sina system. Det betyder att om en ledning grävs av på ett ställe ska man inom rimlig tid kunna dirigera trafiken en annan väg för att få upp driftsäkerheten.

Det som Katarina Köhler beskriver om turismen och svårigheterna för den att operera tolkar jag som att det inte alls handlar om driftsäkerheten i näten. Det handlar om hur väl utbyggda de mobila näten är. Man kan konstatera att 99,98 procent av alla svenskar i dag lever i områden där det är fullt möjligt att få bredband via trådlösa alternativ. Det är en internationellt sett hög siffra. Samtidigt strävar vi vidare i riktning mot att kunna erbjuda både högre hastigheter och bättre täckning i hela landet.

När det gäller Marie Nordéns fråga delar jag det starka engagemanget för att hela Sverige ska ha bredband i världsklass. Det är också visionen i regeringens bredbandsstrategi omsatt i det tydliga målet att 90 procent av alla hushåll och företag ska ha tillgång till 100 megabit per sekund senast 2020. Det är glädjande att vi nu ser att utvecklingen går framåt snabbare än vad vi hade kunnat förvänta oss. Redan förra året kunde vi konstatera att vi når målet om att hälften av alla svenskar ska ha tillgång till bredband med så höga hastigheter redan i dag. Det är viktigt.

Huvudprincipen är att marknadsaktörerna så långt det är ekonomiskt möjligt ska få stå för den bredbandsutbyggnad som behöver komma till stånd eftersom det är mest samhällsekonomiskt lönsamt. Men i de områden där marknaden inte räcker till gör regeringen stora insatser och skjuter till pengar. De kommande åren handlar det om en halv miljard kronor för att vara med och medfinansiera den bredbandsutbyggnad som behövs i hela landet. Där måste staten vara med och ge en hjälpande hand för att enskilda och företag ska kunna få tillgång till bra elektroniska kommunikationer på likvärdiga villkor.

Anf. 73 KATARINA KÖHLER (S):

Fru talman! Ministern säger att jag tar till starka ord för att säga att lagen inte fungerar. Låt oss titta på den rapportering av avbrott eller driftstörningar i Västerbottens län som jag har kollat. Jag har på kul plockat ut ett antal sidor – sex sju dubbelsidiga papper – som anger driftstörningar och avbrott. I de papper som jag har valt att ta med talar man om ifall

det gäller fast eller mobil telefoni, vad det handlar om, i vilken omfattning det har skett, hur många som har drabbats och under hur lång tid störningarna eller avbrotten har varat.

Jag ska inte dra allt, men det finns störningar och avbrott som har drabbat alltifrån 400 till 40 000 abonnenter. I Skellefteå blev hela staden av med all telefoni och datoranvändning under ganska lång tid därför att en kabel drogs av i Solna.

Jag tror därför inte att lagen fungerar som den är tänkt att fungera. Det är viktigt att vi får sådant här att fungera. Jag är medveten om att det kan bli åsknedslag eller hända saker som gör att vi drabbas av avbrott. Men det handlar också om risken att sådana här avbrott blir till men för människor så att man inte kan nå SOS Alarm eller så att trygghetslarm inte fungerar. I de papper jag har här finns ganska många äldreboenden som i många timmar har stått utan kommunikation med yttervärlden. De har inte haft möjligheter att larma SOS eller hemtjänst eller vad det nu kan vara i äldreomsorgen. Detta är allvarligt.

När ministern säger att regeringens politik bygger på en väl fungerande marknad och att det i första hand är operatörernas ansvar att tillgodosätta att detta fungerar menar jag att det är någonting i lagstiftningen och regelverket som inte fungerar. Jag är angelägen om att regeringen tar sitt ansvar för denna fråga, som faktiskt är ett samhälleligt ansvar. Vi har avreglerat marknaden, men det får inte innebära att man lever farligare i vissa delar av landet. Jag menar att det är samma sak som på många områden där regeringen har lämnat åt marknaden att ta hand om frågor som är viktiga samhällsfrågor.

Jag funderar fortfarande över vem det är som har fått bestämma vad rimliga krav på säkerhetsnivån är. Stämmer vår definition av vad som är rimligt? Är den liktydig med teleoperatörernas? Jag tror inte det. I så fall skulle vi inte stå här. Då skulle inte människor, företag och myndigheter klaga på det här sättet och ha dessa svårigheter.

Jag är övertygad om att en förändring i lagstiftningen måste ske, och jag vill gärna att ministern svarar på detta. Jag kan inte lagstiftningen utantill. Ministern säger att man med beaktande av tillgänglig teknik och kostnaderna för detta ska anpassa det hela till risken för störningar och avbrott. Förklara gärna det!

Anf. 74 MARIE NORDÉN (S):

Fru talman! Hela Härjedalens kommun var utan bredband och telefoni i går från morgon till sen eftermiddag, och det fanns ingen backup. De var helt bortkopplade.

När det gäller byalagens ansvar tycker jag att det är bekymmersamt att man lägger en så stor del av ansvaret för utbyggnaden på de enskilda individerna i byarna där det inte finns någon marknad som är intresserad av att gräva åt dem. Det kommer också att kräva en aktiv kommun. Utan det stödet spelar det ingen roll hur aktiva byalagen är.

Kommunerna ser att behovet finns om man vill vara en attraktiv kommun, få ett näringsliv som vill verka där, människor som vill bo och leva där och få besökare. Men kommunernas ekonomiska situation är ju mer bekymmersam än någonsin. Många har en mycket ansträngd ekonomi. Det gäller framför allt de mindre kommunerna i glesbygden. De har en hög arbetslöshet som minskar skatteintäkterna. Allt fler blir lång-

Prot. 2011/12:105
27 april

*Svar på
interpellationer*

tidssjuka och arbetslösa, och de är hänvisade till försörjningsstöd från kommunen för att betala sitt uppehälle.

Det här krymper kommunernas ekonomiska utrymme att utveckla datatjänster även om det är nödvändigt för utvecklingen av kommunen. Kommunerna har tagit över statens kostnader när människor har utförsäkrats från Försäkringskassan och inte har någon a-kassa när de är arbetslösa. Nu förväntas de ta ett större ansvar även för att bygga ut bredbandet. Det här leder till att utsatta kommuner hamnar i ett ännu sämre läge.

Jag tycker att ministern borde vara bekymrad över detta och se att det här sätter redan utsatta kommuner i ett sämre läge än de kommuner de ska konkurrera med.

Den strategi som Post- och telestyrelsen nu arbetar efter innebär att man sätter fokus på den enskilda individen. Om inte marknaden fixar det här får man ta hand om det på egen hand. Visst får man lite stöd. Det finns pengar. Jag önskar naturligtvis att det fanns mer.

Låt oss titta på vad som fanns att arbeta med tidigare. Det är 500 miljoner för utbyggnad av bredband under fyra år. Det motsvarar det som användes i hela Jämtland under åren 2001–2007. Hela Jämtland använde totalt 500 miljoner under den här tiden för att bygga ut bredbandet, och ändå finns det mycket kvar att göra. Det finns fortfarande kommuner som har en mycket liten andel fiberteknik. Det är nästan under 1 procent i vissa kommuner. Det beror inte på att kommunen inte är intresserad eller inte ser att det finns ett behov av just detta, utan det beror helt och hållet på de ekonomiska förutsättningarna.

Ministern nämnde också det företag som för 300 miljoner nu ska börja bygga upp det mobila bredbandet. Det bekymmersamma är att de själva avgör var de ska börja bygga ut. Där hade man kanske önskat en tydligare styrning så att man ser var de största behoven finns. Utbyggnaden av 4G-tekniken kan ju avlasta utbyggnaden av fibertekniken i framtiden. Vi ska använda alla tekniker som finns tillgängliga.

Jag önskar att man tänker om och inte sätter fokus på de enskilda byalagen och att man förstår vilka krav man ställer. Vad händer med de byar som inte har några människor som brinner för att jobba med detta? Ska de inte ha någon kraft?

Anf. 75 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Eftersom Anna-Karin Hatt har valt att slå ihop de båda svaren blir det två saker vi pratar om samtidigt, men det klarar vi av. Vi får prata om tryggheten och näringslivet och att leva och bo i hela landet och bredbandsutbyggnaden, vilket är en förutsättning för att klara det mobila bredband, samtidigt, men vi klarar att ta två debatter.

Anna-Karin Hatt säger att det går så fantastiskt bra med utbyggnaden. Det har vi diskuterat tidigare, och det gör det. Det går relativt snabbt. Det beror bland annat på att Sverige låg i framkant eftersom vi införde de kommunala bredbandspengarna, hem-pc-reformen och it i skolan. Därför fick vi fart på det väldigt tidigt. Det har inte den borgerliga regeringen hejdat, och jag tycker att det är bra att bredbandsutbyggnaden fortsätter.

Men vi är inte framme än. Vi har inte en tillräckligt bra bredbandsutbyggnad i hela landet, och vi har alldeles för långsamma nät. Regeringens vision om 100 megabit är en fantastiskt bra vision. Anna-Karin Hatt

sade att vi redan har nått hälften. Det lätta är ju gjort nu. Det är byggt i städerna. Marknaden har byggt där det är tätbefolkat. Nu kommer det svåra. Det är hälften kvar. Det är inte bara obygderna som är kvar, utan bara fyra mil härifrån Stockholms centrum, till exempel på Ekerö, saknar man de här snabba hastigheterna. Ibland låter det som om Anna-Karin Hatt säger att vi snart har uppnått målet. Vi har väldigt långt kvar innan vi har nått det målet.

Nästa sak som jag tror att Anna-Karin Hatt kommer att kommentera är att hon har 500 miljoner i sin budget och att vi socialdemokrater inte har mer. Nej, vi har lika mycket till bredbandsutbyggnaden. Det brukar Anna-Karin Hatt säga i sitt sista inlägg. Jag kan ju säga det nu så behöver inte Anna-Karin Hatt säga det i sitt sista inlägg, utan vi kan diskutera hur vi ska göra för att flytta fram positionerna i stället.

Det här med Fiber till byn var något som socialdemokratiska Sandvikens kommun införde. Nu har den borgerliga regeringen, via PTS, tagit det som sitt och fortsätter i andra delar av landet, men det räcker inte. Jag tror att vi får hjälpas åt att hitta utväxling på de pengar vi har. Vi har lika mycket pengar i våra budgetar för närvarande. Det gäller att se till att både den borgerliga regeringen och Socialdemokraterna flyttar fram positionerna.

När det gäller tryggheten säger Anna-Karin Hatt att vi bor i de områden där det redan är möjligt att ringa och ha datauppkoppling. Men verkligheten säger någonting helt annat. De människor som vi träffar i Hagfors, Hofors, Åsarp, delar av Vara, delar av Töreboda, delar av Åsele, delar av Strömsund och delar av väldigt många kommuner i hela landet säger att det inte är så som Anna-Karin Hatt säger och som PTS:s kartor visar. Verkligheten visar något helt annat, nämligen att vi inte har tillräcklig utbyggnad av mobiltelefonnäten och inte tillräckligt hög hastighet. Människor berättar om de här problemen för oss. Jag väljer att lita på människorna i stället för på de teoretiska kartorna.

Anf. 76 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Jag vill tacka alla tre för nya inlägg, och inte minst Monica Green som beskrev att Socialdemokraterna inte har några större satsningar på bredband i sitt budgetalternativ. Ibland kan man få det intrycket när Socialdemokraterna tar till orda i de här frågorna att ni skulle ha mycket större satsningar än vad regeringen har. Det är bra att det blir klarlagt så här tidigt att så inte är fallet.

När det gäller Katarina Köhlers kompletterande frågor kan man säga att vi alla kan önska att driftstörningar aldrig skulle uppkomma, apropå den lista hon själv hade tagit fram för sitt hemlän. Men det går inte att garantera att driftstörningar aldrig uppkommer. Det viktiga är att försöka förebygga och se till att de blir så få som möjligt och när de trots allt inträffar försöka se till att avbrotten blir så korta som möjligt.

Det är också väldigt klart i lagstiftningen att det är kravet på operatörerna. De ska arbeta förebyggande för att se till att driftstörningar inte uppkommer. Om de uppkommer och det är en allvarlig störning är man skyldig att rapportera in det till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och till PTS och framför allt se till att avhjälpa problemet så snart som möjligt, allt i enlighet med ansvarsprincipen.

Huvudansvaret är operatörernas, men regeringen satsar mycket resurser, inte minst via PTS, på att varje år tillsammans med operatörerna öka robustheten i näten.

För att ta ett exempel har PTS tillsammans med operatörerna de senaste åren investerat i ett antal mobila, flyttbara basstationer som kan sättas upp i ett katastrofområde när något riktigt allvarligt har inträffat för att kunna garantera möjlighet till telekommunikation i området.

Det är inte operatörerna själva som tolkar lagstiftningen och sedan gör som de vill, utan vi har en stark myndighet i Post- och telestyrelsen som är tillsynsmyndighet för den här marknaden. De har också verktyg att ingripa och hade ingripit om de hade delat interpellantens uppfattning om att den här lagstiftningen inte fungerar.

Det blir lite svårt för mig att förhålla mig till att du å ena sidan säger att du inte kan lagstiftningen och å andra sidan säger att det är uppenbart att förändringar i lagstiftningen måste göras. Jag delar över huvud taget inte den bedömningen. Vi har en tydlig ansvarsprincip i lagen om elektroniska kommunikationer i samhällets krishantering som vi arbetar utifrån och som faktiskt fungerar som den ska.

När det gäller Marie Nordéns kompletterande frågor håller jag med om att byalagen verkligen är fantastiska. Det här är modern tids vägföreningsrörelse. De hämtar sin kraft i den starka insikten om att det behövs bra fungerande elektroniska kommunikationer för att hela landet ska kunna växa och utvecklas.

När det gäller kommunernas engagemang och ansvar i de här frågorna kan man se att smarta kommuner sedan länge har engagerat sig tydligt i bredbandsfrågor och sett till att vara med och bygga ut bredband för att det ska finnas bra tillväxtförutsättningar lokalt. Det är en kommuns egenintresse att göra det.

Det låter på Marie som att staten skulle överta hela ansvaret för bredbandsutbyggnaden. Då kan man fundera på: Hur ska man finansiera det? Om man skulle överföra hela ansvaret till staten, vilka skatter ska vi då höja för att klara av de stora investeringarna och friskriva operatörerna från det ansvar som jag tycker att de faktiskt ska ha?

Sedan säger Marie Nordén att operatören själv kan välja hur man ska använda de 300 miljonerna inom 800-bandet och vilka man ska först ska ge tillgång till minst en megabit per sekund. Det stämmer inte. PTS har överlämnat den första listan med abonnenter. Den är konkret, med namngivna personer och fysiska adresser som den tillståndshavande operatören får förhålla sig till. Man kommer successivt att förse dem med nya listor på nya abonnenter som med de här pengarna ska få tillgång till bredband.

Anf. 77 KATARINA KÖHLER (S):

Fru talman! Jag vill bara säga att det jag sade till ministern var att jag inte kan lagen utantill och att jag därför inte kan alla formuleringar.

Ministern skriver i sitt svar: "De åtgärder som vidtas ska vara ägnade att skapa en säkerhetsnivå som, med beaktande av tillgänglig teknik och kostnaderna för att genomföra åtgärderna, är anpassad till risken för störningar och avbrott." Jag menar att det finns ett utrymme för tolkningar, och jag är lite fundersam över vem som har tolkningsföreträde.

Jag vill fortsätta att prata om det här med trygghet och risken för driftstörningar och avbrott. Jag nämnde äldreomsorgen och äldre människor, och det finns ganska obehagliga exempel på hur folk har fått ligga och vänta och inte kunnat meddela sig.

Prot. 2011/12:105
27 april

Skogsnäringen och många andra branscher har anpassat sin verksamhet utifrån den teknikutveckling som sker. Det innebär att det sitter skogsarbetare i skotare i dag och har mycket ensamarbete. De har förändrat sin verksamhet därför att de har utgått från att de kan lita på den teknik som finns.

Man kan inte lita på den teknik som finns. Därför menar jag att det här är ett ansvar som samhället måste ta. Jag menar att regeringen borde se över lagstiftningen och titta på hur operatörerna faktiskt gör sina tolkningar av lagstiftningen och hur man från statligt håll håller efter så att vi kan ha en hög säkerhetsnivå när det gäller de här frågorna. Jag tycker att det är samhällets ansvar.

Anf. 78 MARIE NORDÉN (S):

Fru talman! Bredband är lika viktigt som vägar, säger Anna-Karin Hatt tillsammans med några partikamrater i ett uttalande. Jag delar den åsikten. Därför menar jag att fokus måste vara på statens insatser och att nationella mål innebär nationellt ansvar.

Just nu satsar Post- och telestyrelsen mycket energi på att sätta fokus på den enskildes ansvar. Där marknaden inte bygger ut måste de boende själva skapa förutsättningar för att bredband med hög kapacitet byggs ut. Precis så säger man.

Ja, smarta kommuner satsar på bredband. Men det finns också många fattiga kommuner som inte har råd att göra de satsningar som man ska göra om man ska vara smart. Man har ansträngd ekonomi, som jag sade tidigare, och man har tagit över en del av statens ansvar för de utförsäkrade och för de arbetslösa som är utan a-kassa.

Vilka skatter ska vi höja? frågar statsrådet. Vi kanske ska börja med att ha en smartare jobb- och näringspolitik som får fler människor i arbete, ökar statens intäkter och ökar kommunernas intäkter och förutsättningar att satsa mer på viktiga insatser i samhället.

Den här regeringen har klippt bort 100 miljarder kronor i skattesänkningar främst till dem med de högsta inkomsterna, de största villorna och de största förmögenheterna. De pengarna hade vi kunnat använda delvis till att skapa bättre förutsättningar för glesbygdskommuner så att de också kunde vara konkurrenskraftiga i arbetet med att bygga ut bredband.

Jag tycker, precis som flera har sagt här, att det är viktigt med ett säkert, snabbt och tryggt bredband i hela landet. Vi ser att det är någonting som kommunerna behöver. Men jag tycker att det är fel att det är den enskildes ansvar att driva det här i form av byalag. Hur fantastiska byalagen än är och hur stor kraft som än finns där är det inte alla byar som har just den kompetensen och kraften, men de har ändå behovet.

Anf. 79 MONICA GREEN (S):

Fru talman! När det gäller hur man ska få mer utväxling på pengarna kan man kräva mer kartläggning och mer kanalisation. Man kan se till att det alltid läggs ned rör när det byggs nytt och ställa krav på att ha fiber i all nybyggnation och så vidare. Det går också att med krav från statens sida se till så att det bit för bit blir bättre med de höga hastigheterna.

Ska vi klara 4G måste vi också ha en fiberutbyggnad. 4G kommer inte att åka hela vägen, utan vi måste också ha fiber i hela landet för att

klara av det. Det har vi inte i dag, och vi har inte tillräckligt höga hastigheter.

Vi har heller inte trygghet överallt. Det finns människor som känner sig oroliga över att inte nå hemtjänsten, och hemtjänsten har inte alltid mobiltäckning på väg till de äldre eftersom kravet på täckning bara gäller där människor bor, vilket gör att det går att komma upp i procent när det gäller hur många människor man når. Men vitsen med mobiltelefoner är att man ska kunna använda dem någon annanstans än där man bor. Det är därför som det är så viktigt att vi ser till att de här fläckarna utan täckning som finns i vartenda län försvinner.

Inom turismen, lantarbetet och skogsarbetet måste man kunna ha täckning, liksom inom hemtjänsten när de är på väg till de äldre. De måste kunna nås. Det är en trygghetsfråga, men det är också en näringslivsfråga att det ska fungera i hela landet. Man ska kunna leva och bo i hela landet, tycker vi, och det tycker ju Anna-Karin Hatt också. Därför borde vi hjälpa åt med att få en bättre täckning i hela landet.

Anf. 80 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Jag tycker att man ska vara noga med att i den här typen av frågor inte skrämma människor i onödan. Operatörerna är skyldiga att omedelbart informera alarmeringscentralen om det finns driftstörningar, avbrott eller liknande som gör att nödsamtal inte kan förmedlas till en alarmeringscentral. De måste berätta vad det handlar om för avbrott, vilken omfattning det har och beräknad tid för avbrottet. SOS Alarm erbjuder på kommersiell basis viktiga samhällsaktörer abonnemang på uppgift om störningar i trafik-, el- och telesystemen via den samverkanswebb som finns. Det är viktigt att framhålla att det är så det ser ut.

Självklart har vi i Sverige, Katarina Köhler, en ordning där regering och riksdag stiftar lagar och myndigheterna har tillsyn över områdena och ser till att lagarna följs. Det gäller även på det här området. Det är också självklart att PTS granskar operatörerna så att de följer intentionen i lagen.

Ett av skälen till att regeringen frigjorde 800-bandet för mobilt bredband var just för att kunna bygga upp mobilt bredband till de skogsarbetare, turistarbetare och andra som rör sig i de delar av landet som är obebyggda och där bredbandstillgången och hastigheterna behöver komma upp för att det hela ska vara acceptabelt. Det bandet rullas nu ut för fullt för att vi ska få mobilt bredband även i glesa delar av landet.

Regeringens fokus är att där marknadskrafterna inte räcker till går vi in med omfattande insatser från det offentliga. Det handlar om en halv miljard i bredbandsutbyggnad de kommande åren. Vi arbetar via Bredbandsforum intensivt tillsammans med operatörerna, kommunerna och byalagen för att hitta modeller där vi på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt kan se till att hela landet får tillgång till bra bredband till höga hastigheter och långsiktigt också får bredband i världsklass i hela landet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 81 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Monica Green har frågat mig vilka åtgärder jag ser som viktiga för att garantera kunderna en nätneutral internetaccess.

Regeringens utgångspunkt är att politiker varken ska bestämma vilka tjänster som ska finnas på marknaden eller priserna för dessa. Däremot är regeringens uppgift att se till att förutsättningarna på marknaden är gynnsamma för ett antal olika samhällsintressen. Förutom att verka för en mångfald av öppna tjänster på internet måste det finnas bra förutsättningar för konkurrens, investeringsincitament, innovation, konsumentmakt, driftsäkerhet, effektivt resursutnyttjande och internets styrning, för att nämna några av de viktigaste områden vi arbetar med.

Ledordet för mig när det gäller nätneutral internetaccess är att konsumenten alltid ska ha en reell valmöjlighet. Konsumenter ska kunna välja en uppkoppling utan några begränsningar om det är vad de efterfrågar. Konsumenterna ska alltid kunna få tillgång till de tjänster de vill använda och de ska få vad de förväntar sig när de köper en tjänst. Regeringens målsättning är att vi ska stärka konsumentmakten samtidigt som vi främjar utvecklingen av tjänster på internet. Det innebär att leverantörer av tjänster även i fortsättningen ska kunna vara innovativa vad gäller paketering och uppfinningsrikedom.

Tre viktiga byggstenar måste finnas på plats för att konsumenter ska kunna "rösta med fötterna". För det första krävs en fungerande konkurrens, för det andra transparenta och tydliga avtalsvillkor så att konsumenter vet vad de har att välja mellan och för det tredje en god kundörlighet på marknaden, så att missnöjda kunder faktiskt kan byta internetleverantör. För ungefär ett år sedan överlämnade jag därför ett lagförslag till riksdagen som bland annat handlar om att konsumenterna ska få tydligare information, ett förslag som riksdagen också antog.

Många gånger har information om begränsningar dolts i den finstilta texten som väldigt få läser. Sedan den 1 juli förra året har det blivit ändring på den punkten. Nu säger lagen att om ett abonnemang innehåller en begränsning, till exempel av IP-telefoni, ska det finnas tydlig, heltäckande och lättillgänglig information om det. Lagen innebär också att operatörernas information ska vara lätt att jämföra sinsemellan. Dessutom måste alla operatörer erbjuda minst ett abonnemang med en maximal bindningsperiod på ett år vilket ökar kundörligheten på marknaden.

Som Monica Green påpekar konstaterar Post- och telestyrelsen 2011 i sin rapport *Transparenta internetaccesser* att det i vissa mobila bredbands- och internetjänster förekom begränsningar som inte kommunicerats tillräckligt tydligt. Det är inte acceptabelt, och PTS har getts verktygen att motverka att kunden kommer i kläm. Och för att leva upp till lagens numera mycket stränga krav arbetar PTS proaktivt med operatörerna på marknaden. PTS har också, om det skulle krävas, möjlighet att meddela föreskrifter eller utfärda allmänna råd.

Om det trots detta skulle visa sig att konsumenter inte kan få de tjänster de vill använda har PTS fått ett nytt regleringsverktyg som innebär att myndigheten kan besluta om vad ett internetabonnemang minst ska inne-

Anf. 82 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Nu byter vi fokus lite grann, även om också den här frågan handlar om möjligheter för människor i hela landet att få tillgång till bra internetuppkopplingar och möjlighet att komma ut på internet. Vi ska ha ett fritt och öppet internet som inte stängs ned vissa tider, och vi ska inte hamna i ett läge där någon annan bestämmer vilka sidor vi får gå ut på. Vi vurmar båda för ett demokratiskt och öppet samhälle och vill inte hamna i ett sådant läge som vissa länder befinner sig i, där man till och med stänger ned möjligheten att surfa på nätet eller att finnas på Facebook, Twitter och så vidare.

Jag tänkte likna den här situationen något vid situationen för tv. Vi har i dag inte någon öppen och fri tv. Vi har tre kanaler som alla kan se. Sedan måste man välja, och man blir inlåst i ett visst fack. Om du väljer ett visst abonnemang får du vissa kanaler. Väljer du ett annat abonnemang får du andra kanaler. Utöver det måste du, för att få tillgång till kanalerna, betala en mycket hög kortavgift en gång i halvåret. Dessutom är du inlåst ett antal år innan du kan byta operatör.

Det var en miss att det blev så med tv. Nu har vi möjlighet att stämma i bäcken och se till att det inte blir på samma sätt med internet. Vi måste se till att vi har ett fritt och öppet internet och att vissa sidor inte segas ned eller att vi inte ens har tillgång till vissa sidor. Jag kan tänka mig att Anna-Karin Hatt tycker att det vore trevligt om människor med ett visst internetabonnemang hade bättre tillgång till Centerpartiets hemsida än till andra hemsidor, men så kan vi inte ha det. Jag tror faktiskt inte att Anna-Karin Hatt i förlängningen skulle vilja ha det så; det var bara ett exempel eftersom Centerpartiet kanske har en häftig hemsida som alla ska få tillgång till. Vi vill att alla ska ha tillgång till alla partiers hemsidor. Så vill vi ha det med det som finns på nätet. Vi tycker inte att någon ska bli inlåst i ett visst fack, att om du betalar för ett visst abonnemang får du se vissa sidor och betalar du för något annat får du se andra sidor. Vi vill ha ett öppet och fritt internet. Alla människor ska ha tillgång till det.

Anna-Karin Hatt säger att vi ska stärka konsumentmakten. Det är bra. Men hur ska det gå till? Hur ska människor klara av att välja? På vilket sätt ska man kunna visa friheten på internet? Hur ska vi få tydlig, heltäckande och tillräckligt bra konsumentinformation om vad det innebär att välja vissa abonnemang? Hur kan vi se till att vi konsumenter blir starka – om vi ska använda oss av just konsumentmakten? Jag skulle vilja ha ett förtydligande när det gäller den delen.

Dessutom skulle jag vilja fråga statsrådet om hon tycker att det är rimligt att vissa abonnemang förbjuder exempelvis IP-telefoni eller om hon tycker att det är oproblematiskt att Skype bara fungerar i vissa abonnemang och inte i andra? Är det så vi ska ha det i framtiden, eller? Nu har vi möjlighet att stämma i bäcken. Anna-Karin Hatt har tidigare svarat på en skriftlig fråga från mig och sagt att det gäller att stämma i bäcken och se till att vi inte får inlåsnings effekter.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 83 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Tack för dina kompletterande frågor, Monica Green! Som jag sade i mitt tidigare inlägg är det viktigt för mig att vi som konsumenter alltid ska kunna välja abonnemang som tillhandahåller de tjänster vi efterfrågar. Vi ska kunna få det som vi betalar för. Bakgrunden till att jag och regeringen för ett år sedan föreslog ändringarna i lagen om elektronisk kommunikation, som riksdagen sedan antog, var att vi kunde se att det fanns problem med bristande information från operatörerna. De dolde begränsningar i det finstiltat, vilket många kanske över huvud taget inte läser.

Därför är det väldigt viktigt att vi nu har tydliggjort att kunderna ska kunna få tydliga och jämförbara svar på frågorna: Vilket är priset? Vad kan jag förvänta mig av den tjänst som erbjuds? Finns det några eventuella begränsningar, och vilka är de i så fall? Vilken bindningstid är det som gäller? Då vet man vad det är för avtal man ingår och kan också välja att rösta med fötterna.

Nu är det väldigt tydligt i lagstiftningen att det finns en möjlighet för PTS att ingripa. Skulle det visa sig att man som konsument får svårt att hitta ett enda abonnemang på marknaden som innehåller de tjänster man vill använda sig av kan PTS i en ytterlighetssituation gå in och föreskriva vilken lägsta tjänstekvalitet som ska gälla.

Jag tror att konsumentmakten i detta sammanhang är den allra viktigaste pusselbiten. Aktiva konsumenter som ställer krav och begär att få abonnemang som innehåller de tjänster de vill använda är de som kan påverka operatörerna. Jag är övertygad om att operatörer som vill finnas kvar på marknaden i det långa loppet kommer att se till att erbjuda sådant som konsumenterna efterfrågar. Annars blir man inte långlivad på marknaden.

Men för att konsumentmakten ska fungera krävs det information. Det krävs att man som konsument får tydlig, heltäckande och lättillgänglig information, vilket den här regeringen nu har sett till att man ska kunna få av operatörerna. Operatörerna jobbar nu enligt den nya lagstiftningen. PTS har ansvar för att följa upp att så sker och har också fått verktyg för att ingripa om det skulle visa sig att det inte fungerar.

Monica Green gör en ganska halsbrytande jämförelse med tv och säger att det är en miss att det blev som det blev med tv i Sverige. Då måste jag få ställa en kompletterande fråga till Monica Green. Du säger att det är en miss att det blev så att vi har tre kanaler i Sverige som alla kan se och har ett system där man kan välja att betala för att få se en del andra kanaler och där man har valfrihet över vad man ska ha i sin egen tv-apparat eller dator där hemma. Ska jag tolka det som Monica Green säger som att Socialdemokraterna och Monica Green helt enkelt vill förbjuda privat tv i Sverige och förbjuda möjligheterna att med egna pengar och egen vilja göra val över vad man själv ska kunna se i sin egen tv-apparat?

Anf. 84 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Vad bra att Anna-Karin Hatt ställer frågan i det här lägget, så att jag har möjlighet att svara, och inte i det sista, som en del ministrar gör och även Anna-Karin Hatt gjort vid något tillfälle.

Jag gjorde jämförelsen med tv, där jag tycker att det har blivit en olycklig utveckling. Naturligtvis vill jag ha fler tv-kanaler och inte bara

statlig tv. Naturligtvis vill jag att vi ska ha alla möjligheter. Vad jag beskrev var den inlåsning som många känner en besvikelse över. Man blir inlåst i ett visst fack och kommer inte ur det. Man kan bara se de och de kanalerna; vill man se andra kanaler måste man ha en annan operatör. Jag tycker att det är en olycklig utveckling, men jag vill absolut inte att vi bara ska ha statlig tv. Jag tror att Anna-Karin Hatt försökte lägga de orden i min mun, men detta har jag inte påstått.

Jag vill hävda att det är svårt för konsumenter i dag. Jag tycker som Anna-Karin Hatt att vi ska ha en väldigt stark konsumentmakt och konsumentrörelse där vi hela tiden styrker konsumenterna.

Jag kan ta mig själv som exempel. Trots att jag är med i Nixregistret blir jag i stort sett varje vecka uppringd av telefonförsäljare – det är för resten stackars utnyttjade ungdomar som har de här jobben – som ska tala om för mig att de är de allra bästa bredbandsoperatörerna i landet. De är billigast, bäst och snabbast och har det bästa för kunden jämfört med de andra, säger de.

I själva verket har operatörerna blivit väldigt fiffiga på att jämföra äpplen och päron. Det finns inte någon tillräckligt bra jämförande statistik för konsumenterna. Det blir krångligt för var och en som blir uppringd. Jag kan förstås ifrågasätta det de säger, men det finns kanske människor som sväljer det rakt av. Jag önskar att fler kunde säga: Jaha, är ni bäst och billigast i landet? Varför sade då de som ringde förra veckan samma sak? Men det är svårt som konsument, och jag tror inte att det blir lättare nu; Anna-Karin Hatt säger att det helt och hållet är konsumenterna som ska styra utvecklingen.

Jag ser vikten av att vi har en bra nätneutralitet, ett öppet och fritt internet och tillgång till ett bra mobilt internet. Som konsument och medborgare i landet, som student, näringsidkare eller besökare ska man ha tillgång till detta. Jag önskar att Anna-Karin Hatt jobbar i den riktningen.

Anf. 85 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! När jag nu lyssnar på Monica Greens kompletterande inlägg kan jag nästan få intrycket att hon tycker att det är lite bekymmersamt att man som konsument ibland får betala för det som man vill ha. Det är en lite anmärkningsvärd inställning. Det finns inga gratisluncher. Vill man ha obegränsad tillgång till alla de tjänster som finns på nätet via ett abonnemang kan jag tycka att det är rimligt att det kan kosta lite mer än ett annat abonnemang som har färre tjänster. Omvänt gäller att den som inte vill ha till exempel tjänsten IP-telefoni inte heller ska behöva betala för det.

Låt mig ta ett litet exempel! Anta att det finns en kund som bara vill ringa med sin telefon, ingenting annat. Han är inte intresserad av IP-telefoni eller av musik- och videotjänster i telefonen. Han vill helt enkelt bara ha ett abonnemang som gör det möjligt att ringa med telefonen. Anta att det då finns en operatör som är villig att erbjuda ett väldigt billigt abonnemang för sådan telefoni där det inte ingår några andra tjänster, som kunden ändå inte är intresserad av och inte tänker använda sig av. Anser Monica Green då att vi ska använda lagstiftningsverktyget för att förbjuda ett avtal som båda parterna skulle vara nöjda med?

Jag är inte socialist. Jag är liberal. Jag tycker att det skulle vara en oacceptabel inskränkning i den fria avtalsrätten att gå in från statsmak- tens sida med sådana påbud.

Jag har inga problem med att de billigare alternativen inte erbjuder allt. En del som bara behöver enklare tjänster sätter kanske priset allra främst. Vill man nå allt får man kanske betala lite mer. Men det förutsät- ter två saker. Det ena är att villkoren är glasklara för kunden. Om ett abonnemang har någon form av begränsning måste kunden kunna få reda på det. Det andra är att det i praktiken finns abonnemang utan begräns- ningar som kunderna kan välja om de vill ha tillgång till alla de tjänster som internet erbjuder.

Monica Green antydde i sitt förra inlägg att jag kanske skulle vilja se abonnemang som prioriterar Centerpartiets hemsida. Det där är en tanke som aldrig någonsin har svävat genom mitt huvud, för den är så fruk- tansvärt främmande för min syn på nätneutralitet.

Min utgångspunkt är att tjänster som överförs på internet ska jämstäl- las och likabehandlas, oavsett ursprung, vart de är på väg, vilken desti- nation de har och vilken typ av information det är som skickas i nätet. Samtidigt måste vi se till att det finns möjligheter för operatörerna till acceptabel trafikstyrning, vilket handlar om att blockera spamtrafik för att kunna säkerställa att till exempel nödsamtal, tidskritiska tjänstesamtal och -videor och särskilt bandbreddskrävande tjänster får plats i nätet. Kunderna ska kunna få precis de tjänster som de förväntar sig.

För mig är det otroligt viktigt att vara tydlig med att vi ska ha ett sy- stem och en ordning på den här marknaden som gör att kunderna alltid kan välja de abonnemang som de vill teckna. Men å andra sidan ska den som inte vill teckna sig för ett abonnemang som innehåller alla tjänster inte heller behöva göra det.

Anf. 86 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Det är problem med ironi – jag inser det. Jag var ironisk när jag tog exemplet, just bara för att visa på det horribla om det skulle vara så att man får tillgång till ett partis hemsida men inte de andras. Jag visste givetvis att Anna-Karin Hatt absolut inte vill ha det så. Det var därför jag gjorde den liknelsen, för att Anna-Karin Hatt skulle förstå att vi inte ska inskränka hemsidorna utan ska ha ett fritt och öppet internet. Då såg ju Anna-Karin Hatt hur horribelt det faktiskt är. Vi som bor i ett så fritt och öppet land vill ju att människor ska ha den möjligheten.

Anna-Karin Hatt har inte svarat på min fråga om det är rimligt att vissa abonnemang förbjuder IP-telefoni. Jag vet inte hur jag ska tolka det svaret. Anna-Karin Hatt sade att om man betalar mycket mindre ska man inte ha tillgång till det. Var det vad Anna-Karin Hatt försökte säga i sva- ret? Det var i alla fall inte begripligt.

Jag skulle vilja veta vad Anna-Karin Hatt tycker om trafikstörning på mobilt internet, förbjuden IP-telefoni och så vidare, om nu Anna-Karin Hatt är så liberal som hon sade. Hon antydde till och med att det är soci- alister som förbjuder saker och ting, vilket jag förstår att hon säger för att det låter så bra. Men om hon nu menar att ett liberalt samhälle är ett öppet samhälle, vill hon ändå göra det möjligt att vissa abonnemang förbjuder IP-telefoni och Skype?

Fru talman! Skype är ju en form av IP-telefoni – det är inte olika saker.

Jag skulle vilja börja i den andra änden. Jag fick inget svar från Monica Green om hon tycker att alla abonnenter ska vara skyldiga att teckna sig och betala för alla typer av tjänster oavsett vad man vill ha.

Jag kan ta min mamma som exempel. Hon är 65 år och nybliven pensionär. I sitt yrkesliv fick hon aldrig lära sig att använda datorer. Nu när hon har tid upptäcker hon gladeligen internet, sociala medier och digitala tjänster via sin dator. Men hon vill för allt i världen inte använda tjänsterna via telefonen, för hon känner sig inte trygg med det. Ska hon då behöva betala för ett abonnemang som kanske innehåller alla tjänster men som hon aldrig kommer att använda, betala ett överpris som det inte finns något motiv för henne att göra? Jag tycker inte att det är rimligt.

Det viktiga är att det på den svenska marknaden ska finnas abonnemang där man kan teckna sig för till exempel IP-telefoni om det är den tjänsten man är ute efter. Men det måste också finnas möjligheten att välja bort den typen av abonnemang.

Därför är det rimligt att vi nu kan se att det finns abonnemang där du kan köpa allting och betala mycket för det och att det finns abonnemang där du kan välja att få tillgång till lite mindre och inte alls behöver betala lika mycket för det.

Det som är helt centralt från regeringens sida och från min sida som it-minister är att jag ställer krav på att konsumenten ska ha enkel, öppen och lättillgänglig information så att man vet vad de olika abonnemangen innehåller och därmed kan göra rätt val.

Det här är en otroligt viktig fråga. Det är otroligt viktigt att vi från statens sida är tydliga med att nätneutraliteten gäller, att valfriheten ska vara stark och att konsumentens ställning ska vara starkare på telekommarknaden. Utifrån de principerna har operatörerna att utveckla de tjänster och de abonnemang som på bästa sätt möter marknadens och lagstiftarens krav.

Överläggningen var härmed avslutad.

**17 § Svar på interpellation 2011/12:332 om Riksrevisionens rapport
Besparingar i försvarets materielförsörjning – genomförandegrupp
2008**

Anf. 88 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! Anna-Lena Sörenson har frågat mig om jag delar Riksrevisionens bedömning dels att besparingarna som vidtogs som ett resultat av genomförandegruppens arbete haft en negativ påverkan på Försvarsmaktens möjligheter att upprätthålla vissa delförmågor som myndigheten bedömt som viktiga för den operativa förmågan, dels att regeringen tog medvetna risker vad gäller Försvarsmaktens förmåga i samband med besparingarna. Vidare frågar Anna-Lena Sörenson om jag tänker ta initiativ till att kartlägga och åtgärda dessa brister i förmåga.

Regeringen avser att i skrivelse till riksdagen redovisa sin bedömning och eventuella behov av åtgärder med anledning av Riksrevisionens

*Svar på
interpellationer*

granskningsrapport om genomförandegruppen. Skrivelsen ska överlämnas till riksdagen senast den 15 september 2012.

Det aktuella ärendet kommer även att granskas av riksdagens konstitutionsutskott. Regeringen välkomnar det.

Anf. 89 ANNA-LENA SÖRENSON (S):

Fru talman! Jag vill naturligtvis börja med att hälsa ministern välkommen till det nya fina uppdraget. Jag vet inte om det är brukligt att önska sina politiska motståndare lycka till, men jag gör det. Med tanke på de uppgörelser vi har haft med den tidigare försvarsministern när det gäller till exempel stridsgrupperna, luftförsvarsutredning och det nya personalförsörjningssystemet hoppas jag på ett gott samarbetsklimat även i fortsättningen.

Jag vill också tacka för svaret. Jag hade hoppats på att få ta del den nya ministrerns uppfattning om Riksrevisionens rapport gällande besparingar i försvarets materielförsörjning, men nu får jag tydligen ge mig till tåls till september. Jag hoppas ändå att försvarsministern redan i dag kan reflektera en smula över och kanske kommentera just de aktuella besparingarnas påverkan på den svenska försvarsförmågan. Ministern har ju själv erfarenhet från försvarsområdet och en omvittnad kunskap om frågorna.

Vi talar ju om huruvida den svenska Försvarsmakten har den operativa förmåga som utlovats för att klara uppdraget att värna rikets säkerhet och att fullgöra det man åtagit sig att göra utomlands, eller om de aktuella besparingarna inom materielförsörjningen ledde till en så negativ påverkan att förmågan för detta sviktar. Eftersom arbetssättet med besparingarna 2008 enligt rapporten präglades av bristande dokumentation finns det inte möjlighet att följa upp besluten och själv bilda sig en uppfattning om de konsekvenser som de kanske gav upphov till.

Det är ännu mer allvarligt att riksdagen sig själv ovetande röstade för en ambitionssänkning och ett risktagande. Det är ju faktiskt så att riksdagen blev förd bakom ljuset och har tagit ett beslut som inte bara leder till ett svagare försvar av våra gränser utan också har utsatt våra trupper utomlands för oacceptabla risker. Hur det gick till och vilka felskär som gjordes då får konstitutionsutskottet utreda. För min del har jag ett annat fokus här i dag.

Riksrevisionens rapport anger att av 32 besparingsobjekt är 17 att betrakta som förmågebrister eller annan brist. Det är brister inom armén och i viktiga leveranser, reducerar rörelseförmågan och understöd för arméstridskrafterna. Det är förmågebrister som försenar underrättelser som är viktiga för våra utlandsstyrkor, och här föreligger också begränsningar i skyddande terrängbilar. För marinstridskrafterna kan man notera förmågebrister när det gäller bestyckning och värn av Visbykorvetter, brister i rörlighet för amfibiekåren, vilket bör ligga försvarsministern varmt om hjärtat. Sist men inte minst riskeras marinens förmåga till en effektiv ubåtsjakt.

Jag har den största respekt för att försvarsministern vill förklara sig i en skrivelse till hösten, men frågan är av så allvarlig art att en nytillträdd minister med ansvar för rikets försvar och för säkerheten för våra pojkar och flickor på internationella uppdrag säkert har ett starkt intresse för frågan och kanske har några tankar och idéer om hur hon vill informera

sig om läget redan nu och dessutom dela med sig av informationen till riksdagen och svenska folket.

Prot. 2011/12:105
27 april

Anf. 90 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! Tack, Anna-Lena Sörenson, för de varma välkomnande orden! Jag ser också fram emot ett gott samarbete med hela utskottet och hela riksdagen.

Om jag då går till frågan är det så att regeringen kommer att återkomma till riksdagen i en skrivelse som behandlar denna granskning. Vi kommer alltså att återkomma till frågan om bara några månader. Det är den ordning som gäller för dessa ärenden, så jag vill inte föregripa innehållet i den skrivelsen. Jag hoppas att Anna-Lena Sörenson har respekt för det.

Som en allmän kommentar, fru talman, utan att närmare gå in på granskningen av genomförandegruppen kan jag konstatera att operativ förmåga naturligtvis är oerhört avgörande för Försvarsmakten. Det är det som är kärnan i vårt försvar. Där är naturligtvis materiel en av de faktorer som påverkar ett förbands operativa förmåga.

Andra, inte mindre viktiga faktorer är förbandens utbildningsnivå, organisation, ledarskap och förmåga till taktisk anpassning till de rådande förhållandena.

Den operativa förmåga som försvaret har i dag bestäms inte enbart av tillförseln av nya materielsystem. Men det är klart att när det gäller förbandens förmåga på sikt måste flera faktorer vägas in. Där blir beslut om nyanskaffning av materiel en sådan faktor.

Fru talman! Jag vill som sagt inte föregripa resultatet av skrivelsen, och det hoppas jag att Anna-Lena Sörenson har respekt för.

Anf. 91 ANNA-LENA SÖRENSON (S):

Fru talman! Jag har respekt för det, och jag förstår att man måste följa reglerna.

Men som försvarsministern själv påpekar är frågan av allvarig art. Har Försvarsmakten den förmåga som krävs här och nu, i dag, för att fullgöra det uppdrag som man ändå har?

Det finns väl inget omedelbart hot för våra gränser och för rikets säkerhet. Men det är ju allvarligt nog att våra trupper utomlands utsätter sig för risker på grund av att man inte har adekvat materiel. Det är det ena.

Som försvarsministern själv tar upp har vi det långsiktiga i de förmågeglapp som faktiskt uppstår, till exempel när det gäller ubåtsjakten, som jag har interPELLERAT om tidigare här i riksdagen. Som en konsekvens av besluten har vi fått kraftiga förseningar när det gäller exempelvis upphandlingen av den lätta torpeden, vilket kan leda till kraftiga fördröjningar i slutänden.

Jag har som sagt den största respekt för att försvarsministern vill komma tillbaka i september. Men försvarsministern har ändå det yttersta ansvaret för att Försvarsmakten har förmåga att fullgöra de uppdrag som man har redan i dag. Jag skulle önska att vi kunde få någon kunskap om försvarsministrarnas synpunkter på om Försvarsmakten kan fullgöra sina uppdrag.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 92 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! En viktig utgångspunkt för mig är följande. Grunden för att kunna genomföra reformeringen just till det insatsberedda, kompetenta och tillgängliga försvar som vi vill ha var att Försvarsmakten måste få ordning på sin ekonomi, inte minst för att kunna omfördela pengar till den operativa förmågan.

Det vi ser nu – och det är bra – är att Försvarsmakten har fått bättre ordning på sin ekonomi. Det har skapat ett ekonomiskt utrymme för den fortsatta reformeringen mot det mer insatsberedda, tillgängliga och användbara försvaret. Den ökade ambition som inriktningen anger måste balanseras med förändringar och rationaliseringar, bland annat inom materieförsörjningsområdet. Det är bakgrunden.

Regeringen kommer att fortsätta att informera riksdagen om hur utvecklingen fortskrider och vid behov återkomma med förslag i budgetpropositionen eller i annan proposition, om så skulle krävas.

Fru talman! Som jag tidigare sagt: Jag kan inte gå in i detalj och vill heller inte föregripa resultatet i skrivelsen, utan jag ber att få återkomma i början av hösten.

Anf. 93 ANNA-LENA SÖRENSON (S):

Fru talman! Om ministern inte vill säga något om besparingarnas konsekvenser för försvarsförmågan har hon kanske ändå någon uppfattning om hur regeringen generellt sett kvalitetssäkrar sina beslut i förhållande till Försvarsmakten. Det är ju också en viktig fråga för att upprätthålla en försvarsförmåga som riksdagen har beslutat om.

Rapporten är ovanligt skarp i sin kritik av hur besparingarna genomfördes, och det är väldigt lätt, minst sagt, att dra slutsatsen att relationerna mellan Försvarsdepartementet och Försvarsmakten inte var de allra bästa vid det här tillfället.

För rikets säkerhet och för Försvarsmaktens förmåga att fullgöra sina uppdrag är det nödvändigt att det finns en tydlighet i besluten och att förtroendet för att de genomförs är obrutet. Det är viktigt för riksdagen att veta att de beslut som fattas här i kammaren – som fattas i år och har också har fattats tidigare – verkligen uppfattas och verkställs som det från början var tänkt.

Min sista fråga till försvarsministern blir då hur kvaliteten i beslutsfattandet garanteras i förhållande till Försvarsmakten.

Anf. 94 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! Det Anna-Lena Sörenson tar upp är mycket viktiga frågor. Det är kärnan i vårt militära försvar. Här tar också Anna-Lena Sörenson upp en grundläggande fråga, nämligen ansvaret och rollfördelningen mellan regeringen och riksdagen.

Till att börja med vill jag säga att det är väldigt viktigt att riksdagen får tillräcklig information inför beslutsfattande. Inköp av materiel är i allmänhet en myndighetsuppgift – så är det på de flesta områden. Men när det gäller Försvarsmaktens materielanskaffning råder en annan situation. Det handlar ofta om avsevärda belopp, och det påverkar förmågan

Då är det extra berättigat med krav på transparens, också eftersom besluten ofta tecknar in anslagsmedel i kommande budgetar under lång tid framöver. Samtidigt kan det finnas svårigheter med information när det

gäller sekretesslagstiftningen. Det kan vara kommersiell sekretess och ibland försvarssekretess.

Jag vet mycket väl att riksdagen och försvarsutskottet har varit drivande för att få mer information och mer inflytande över materielansaffningen. Regeringen har utvecklat informationen till riksdagen och kommer att fortsätta utveckla materielredovisningen i enlighet med riksdagens önskemål.

Precis som Anna-Lena Sörenson säger är det en viktig uppgift för riksdagen att granska att beslut fullföljs. Det är riksdagen som slutligen bestämmer. Därför välkomnar jag självklart en granskning.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2011/12:105
27 april

*Svar på
interpellationer*

18 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motioner

med anledning av skr. 2011/12:135 Riksrevisionens rapport om att hantera brottmål effektivt – en utmaning för regeringen och rättsväsendet
2011/12:Ju18 av Kent Ekeröth (SD)
2011/12:Ju19 av Morgan Johansson m.fl. (S)

Konstitutionsutskottets betänkanden

2011/12:KU19 Kommittéberättelse 2012 m.m.

2011/12:KU18 Handlingsplan för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism

Justitieutskottets betänkande

2011/12:JuU21 Ansvar och engagemang – en nationell strategi mot terrorism

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden

2011/12:MJU17 Landsbygdsolitik m.m.

2011/12:MJU18 Kemikaliekontroll

Socialutskottets betänkande

2011/12:SoU13 Funktionshindersfrågor

19 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 27 april

2011/12:555 Kommersiell näthandel med alkohol

av *Christer Engelhardt* (S)

till statsrådet Maria Larsson (KD)

Prot. 2011/12:105
27 april

2011/12:556 Konkurrenshinder

av *Jan Lindholm* (MP)

till näringsminister Annie Lööf (C)

2011/12:557 Ensamkommande barn

av *Thoralf Alfsson* (SD)

till statsrådet Tobias Billström (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 8 maj.

20 § Kammaren åtskildes kl. 13.56.

Förhandlingarna leddes

av tredje vice talmannen från sammanträdets början till och med 11 §
anf. 37 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med 15 § anf. 74 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

MADELEINE GABRIELSON HOLST

/Eva-Lena Ekman

1 § Anmälan om återtagande av platser i riksdagen	1
2 § Meddelande om svar på skriftliga frågor	1
3 § Anmälan om inkommet protokollsutdrag från utskott	1
4 § Anmälan om inkomna faktagpromemorior om förslag från Europeiska kommissionen.....	1
5 § Anmälan om inkommen granskningsrapport från Riksrevisionen	2
6 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
7 § Svar på interpellation 2011/12:322 om inspektionen för strategiska produkter	2
Anf. 1 Statsrådet EWA BJÖRLING (M).....	2
Anf. 2 JONAS SJÖSTEDT (V).....	3
Anf. 3 TORBJÖRN BJÖRLUND (V).....	4
Anf. 4 HANS LINDE (V)	5
Anf. 5 Statsrådet EWA BJÖRLING (M).....	6
Anf. 6 JONAS SJÖSTEDT (V).....	7
Anf. 7 TORBJÖRN BJÖRLUND (V).....	8
Anf. 8 HANS LINDE (V)	9
Anf. 9 Statsrådet EWA BJÖRLING (M).....	10
Anf. 10 JONAS SJÖSTEDT (V).....	11
Anf. 11 Statsrådet EWA BJÖRLING (M).....	11
8 § Svar på interpellation 2011/12:309 om CSR i transportsektorn	12
Anf. 12 Statsrådet EWA BJÖRLING (M).....	12
Anf. 13 VALTER MUTT (MP)	12
Anf. 14 Statsrådet EWA BJÖRLING (M).....	13
Anf. 15 VALTER MUTT (MP)	14
Anf. 16 Statsrådet EWA BJÖRLING (M).....	15
Anf. 17 VALTER MUTT (MP)	16
Anf. 18 Statsrådet EWA BJÖRLING (M).....	16
9 § Svar på interpellation 2011/12:325 om gymnasieskolan.....	17
Anf. 19 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	17
Anf. 20 PIA NILSSON (S).....	18
Anf. 21 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	19
Anf. 22 PIA NILSSON (S).....	20
Anf. 23 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	21
Anf. 24 PIA NILSSON (S).....	22
Anf. 25 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	23
10 § Svar på interpellation 2011/12:296 om sänkta skatter och ungdomsarbetslösheten	24
Anf. 26 Finansminister ANDERS BORG (M).....	24
Anf. 27 PETER PERSSON (S)	24
Anf. 28 CARL B HAMILTON (FP)	25
Anf. 29 FREDRIK SCHULTE (M).....	26
Anf. 30 Finansminister ANDERS BORG (M).....	27

Anf. 31	PETER PERSSON (S)	28
Anf. 32	CARL B HAMILTON (FP)	29
Anf. 33	FREDRIK SCHULTE (M)	29
Anf. 34	Finansminister ANDERS BORG (M)	30
Anf. 35	PETER PERSSON (S)	31
Anf. 36	Finansminister ANDERS BORG (M)	32
11 §	Svar på interpellation 2011/12:293 om ny skattereform	32
Anf. 37	Finansminister ANDERS BORG (M)	32
Anf. 38	LEIF JAKOBSSON (S)	33
Anf. 39	FREDRIK SCHULTE (M)	34
Anf. 40	Finansminister ANDERS BORG (M)	35
Anf. 41	LEIF JAKOBSSON (S)	36
Anf. 42	FREDRIK SCHULTE (M)	37
Anf. 43	Finansminister ANDERS BORG (M)	38
Anf. 44	LEIF JAKOBSSON (S)	39
Anf. 45	Finansminister ANDERS BORG (M)	39
12 §	Svar på interpellation 2011/12:295 om klimatrelaterade skatter	40
Anf. 46	Finansminister ANDERS BORG (M)	40
Anf. 47	JENS HOLM (V)	41
Anf. 48	Finansminister ANDERS BORG (M)	42
Anf. 49	JENS HOLM (V)	43
Anf. 50	Finansminister ANDERS BORG (M)	44
Anf. 51	JENS HOLM (V)	45
Anf. 52	Finansminister ANDERS BORG (M)	46
13 §	Svar på interpellation 2011/12:300 om lönedumpning genom F-skattsedel	47
Anf. 53	Finansminister ANDERS BORG (M)	47
Anf. 54	MONICA GREEN (S)	47
Anf. 55	FREDRIK SCHULTE (M)	48
Anf. 56	Finansminister ANDERS BORG (M)	48
Anf. 57	MONICA GREEN (S)	49
Anf. 58	FREDRIK SCHULTE (M)	50
Anf. 59	Finansminister ANDERS BORG (M)	51
Anf. 60	MONICA GREEN (S)	52
Anf. 61	Finansminister ANDERS BORG (M)	52
14 §	Svar på interpellation 2011/12:312 om bostadsbyggande i Pajala kommun	53
Anf. 62	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	53
Anf. 63	HANNAH BERGSTEDT (S)	54
Anf. 64	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	54
Anf. 65	HANNAH BERGSTEDT (S)	56
Anf. 66	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	56
Anf. 67	HANNAH BERGSTEDT (S)	57
Anf. 68	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	58
15 §	Svar på interpellationerna 2011/12:255 och 292 om utveckling av bredband i små kommuner	59
Anf. 69	Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C)	59

Anf. 70 KATARINA KÖHLER (S)	60	Prot. 2011/12:105
Anf. 71 MARIE NORDÉN (S).....	61	27 april
Anf. 72 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	62	
Anf. 73 KATARINA KÖHLER (S)	63	
Anf. 74 MARIE NORDÉN (S).....	64	
Anf. 75 MONICA GREEN (S).....	65	
Anf. 76 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	66	
Anf. 77 KATARINA KÖHLER (S)	67	
Anf. 78 MARIE NORDÉN (S).....	68	
Anf. 79 MONICA GREEN (S).....	68	
Anf. 80 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	69	
16 § Svar på interpellation 2011/12:304 om nätneutral		
internetaccess	70	
Anf. 81 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	70	
Anf. 82 MONICA GREEN (S).....	71	
Anf. 83 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	72	
Anf. 84 MONICA GREEN (S).....	72	
Anf. 85 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	73	
Anf. 86 MONICA GREEN (S).....	74	
Anf. 87 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	75	
17 § Svar på interpellation 2011/12:332 om Riksrevisionens		
rapport <i>Besparingar i försvarets materielförsörjning –</i>		
<i>genomförandegrupp 2008</i>	75	
Anf. 88 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	75	
Anf. 89 ANNA-LENA SÖRENSON (S).....	76	
Anf. 90 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	77	
Anf. 91 ANNA-LENA SÖRENSON (S).....	77	
Anf. 92 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	78	
Anf. 93 ANNA-LENA SÖRENSON (S).....	78	
Anf. 94 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	78	
18 § Bordläggning	79	
19 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	79	
20 § Kammaren åtskildes kl. 13.56.....	80	

